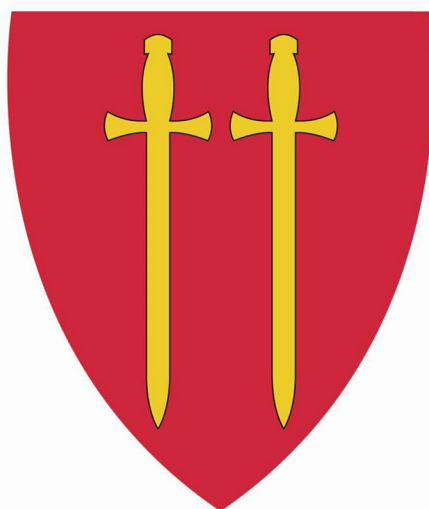

Hægebostad kommune

BUDSJETT 2024
ØKONOMIPLAN 2024-2027

Kommunedirektørens forslag

Innhold

Del I: Kommunedirektørens innledning.....	2
Del II: Premisser for handlingsprogram og økonomiplan	4
Statsbudsjettet – kommuneopplegget i 2024	4
Finansielle måltall.....	6
Kommunale planer	8
Befolkningsutvikling.....	9
Del III: Handlingsprogram.....	14
Arbeidsplassar.....	14
Omdømme	16
Likestilling.....	19
Tjenesteproduksjon	23
Del IV: Budsjett og økonomiplan	26
Budsjettskjema	26
Investering.....	30
Investeringsbudsjettet - bevilgningsoversikt.....	30
Investeringsbudsjettet fordelt per pr prosjekt	30
Finansinntekter.....	33
Finansutgifter.....	33
Driftsinntekter	34
Driftsrammer for budsjettområdene.....	35
Tiltak	35
Måloppnåelse på finansielle måltall.....	55
Utvikling av disposisjonsfond.....	56
Utvikling i gjeld og andre vesentlige forpliktelser	56
Del V: Selvkost	58
Del VI: Vedlegg:.....	59
Vedlegg 1: Kostra tall	60
Vedlegg 2: Organisasjonskart	61
Vedlegg 3: Oversikt - interkommunale samarbeid og kommunale eierinteresser..	62
Vedlegg 4: Budsjettnotat fra Momentum	63

Del I: Kommunedirektørens innledning

Budsjettet for 2024 burde som i 2023 i utgangspunktet være et budsjett med romslige rammer siden inntektene fra kommunens eierandel i Agder Energi har gitt rekordutbytter pga. høy strømpris. Men det er uforutsigbare forhold på utgiftssiden som påvirker budsjett for 2024. Disse er blant annet fortsatt relativt høy inflasjon, høy lønnsvekst og pensjonskostnader dvs. kostnadene til drift av kommunen øker. I tillegg er strømprisen høy, og ikke minst høyere renter på kommunens lån. For å få utgiftene til kommunen til å ikke overstige inntektene må driftsnivået i helse- og omsorg reduseres med kr 3 mill i 2024, og skolene med kr 1 mill i 2024. Det er lagt inn reduksjoner i de påfølgende årene, men dette er igjen avhengig av nivået på overføringer fra staten, lønns og pensjonsutgifter, og utvikling i strømpriser og renteutgifter. Det er ikke lagt inn store reduksjoner på de andre enhetene i 2024.

Dette medfører at 2024 har et stramt budsjett på lik linje med 2023, og som i tidligere år er det lagt vekt på at tjenesteproduksjonen skal speile behovet til innbyggerne i Hægebostad kommune. Selv om det er foreslått reduksjoner i helse- og omsorg og skolene er utgiftsnivået til disse enhetene, ifølge Kostra, utover hva man kan forvente på bakgrunn av kommunens inntekter. Over tid har tjenestenivået på andre enheter blitt nedprioritert, og det er muligheter for at kommunen innen noen områder som ikke er såkalte primærtjenester ikke vil kunne oppfylle lovens krav til enhver tid, som f.eks overholdes av svarfrister, og andre forvaltningsmessige administrative oppgaver. Dette er blitt synliggjort i løpet av 2023 i bl.a. forvaltningsrapporter som kommunestyret har behandlet.

Utgangspunktet for budsjettprosessen har vært vedtatte foreløpige rammer som man har fulgt så langt der har vært mulig, forrige økonomiplan, og et ønske om å innarbeide føringene i statsbudsjettet.

Kommunal deflator for 2024 dvs. pris og lønnsvekst er anslått til å bli på 4,3 % hvorav 4,9 % er lønnsvekst og 3,4 % er prisvekst. Det bør bemerkes at Konsumprisindeksen (KPI) fra september 2022 til september 2023 er av SSB beregnet til 3,3 mot samme periode i fjor var beregnet til 6,9 %. Kommunen vil ifølge grønt hefte få 5,8 % i regnskapsmessig økning fra 2023 til 2024 dvs at økningen er anslått til å bli noe høyere enn deflator (lønns og prisvekst).

Det forventes høye utbytter fra Å energi de neste par årene. Utbyttet kommunen får utbetalt i 2024 er 10,5 mill. I tillegg mottar kommunen et fusjonsutbytte, der kommunens andel av kr 1,1 mrd fordelt over tre år er kr 4,9 mill årlig i perioden 2023 til og med 2025. Det er usikkert hvor høyt utbyttet blir resten av økonomiplanperioden. Det er svært krevende å håndtere store årlige svingninger i driftsbudsjettet, og det er derfor tatt utgangspunkt i et utbyttegrunnlag på i overkant av 800 mill. Hægebostad kommune sin eierandel er 0,994 %. Dette gir budsjettet utbytte på ca kr 8 mill fra Å Energi i resten av økonomiplanperioden i tillegg til fusjonsutbyttet. For å unngå svingninger bør høyere utbytte gå til årlige prosjekter som ikke medfører et vedvarende økt driftsnivå, slik som vedlikehold av bygningsmassen, etterslep på vedlikehold av veier og bruer, innkjøp av utstyr til helse, skole og barnehage eller andre nødvendige tiltak som det ikke er rom for innenfor eksisterende rammer.

Investeringsnivået i budsjettforslaget er svært lavt i starten av økonomiplanperioden pga. estimert rentenivå medfører langt høyere rente- og avdragsutgifter enn kommunens finansielle måltall i hele planperioden. Kommunen har en relativt god standard på de aller fleste bygg selv om vedlikeholdsetterslepet øker, og det er derfor mulig å gjennomføre dette investeringsnivået. Med foreslått investeringsnivå vil Hægebostad kommune gå fra netto lånegjeld på kr 158 mill i 2023 til kr 162 mill i 2026, og netto lånegjeld i forhold til driftsinntekter på 71 % ved utgang av økonomiplanperioden når lånegjelden deflateres til 2023 – kroner.

Det har tidligere blitt behandlet saker knyttet til endring av skolestruktur, nedleggelse av kommunalt basseng(er), privatisering av kommunale veier, innføring av eiendomsskatt, samt andre saker som ikke har vært politisk ønskelig å gjennomføre. Disse politiske føringene er det blitt tatt hensyn til i budsjettet for 2024.

Detaljbudsjetteringen for enhetene baserer seg på rammene som ble gitt i foreløpige rammer vedtatt i juni 2023 samt aktivitetsnivået høsten 2023. Budsjettet er uten buffer i enhetene. Uforutsette hendelser kan kreve budsjettjusteringer gjennom året.

Del II: Premisser for handlingsprogram og økonomiplan

Budsjett og økonomiplan er utarbeidet i samsvar med kommuneloven av 22.06.2018 med tilhørende forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning. Kommunale retningslinjer for budsjettprosessen finner vi i økonomireglementet til kommunen, her er også budsjettområdene vedtatt.

Statsbudsjettet – kommuneopplegget i 2024

Fredag 6. oktober la Regjeringen Støre fram sitt forslag til statsbudsjett for 2024. Statsbudsjettet innebærer en realvekst i frie inntekter til kommunesektoren på 5,1 mrd. Realveksten er bundet opp i merkostnader til demografi og pensjon på 4,9 mrd. Det er knyttet forventninger til at statlige satsinger og prioriteringer på 0,3 mrd skal finansieres innenfor veksten i frie inntekter, slik at økt handlingsrom er -0,1 mrd.

Det foreligger også en rekke korrigeringer i statsbudsjettet. Rammetilskuddet blir korrigert for endring i oppgavefordeling mellom forvaltningsnivå, regelendringer, nye oppgaver og innlemming av øremerkede tilskudd. Hægebostad kommune forsøker å innarbeide disse korrigeringen i nettorammene til enhetene.

Hægebostad kommune benytter KS sin prognosemodell i budsjettarbeidet. Denne gir erfaringsmessig et bedre anslag på skatteinntekter og inntekstutjevning for skattesvake kommuner med lav befolkningsutvikling. Ved bruk av prognosemodellen forutsetter vi samme folketall 01.01.24 som vi hadde 01.07.23, samt samme nivå på skjønnsmidler, og trekk til Ingar-ordninga utover i planperioden som vi får i 2024. Når vi legger disse forutsetningene til grunn er det omtrent samme estimat på frie inntekter i prognosemodellen som i grønt hefte for 2024. Endringer i innbyggertall, innbyggerbehov og alderssammensetning, medfører høyere innbyggertilskudd og utgiftsutjevning enn fjoråret, og bidrar til at nominell vekst er høyere for Hægebostad kommune enn gjennomsnittet for kommunesektoren.

Kommunal deflator er en indeks for pris og lønnsvekst i kommunesektoren. Deflatoren for 2024 er anslått til 4,3 %, hvorav 4,9 % er lønnvekst og 3,4 % er prisvekst.

Frie inntekter for Hægebostad kommune

I 2024 er frie inntekter for kommunen anslått til kr 161 mill, og består av rammetilskudd og skatteinntekter. Dette innebærer en nominell økning i frie inntekter på 5,8 % sammenlignet med oppgavekorrigerede frie inntekter i 2023.

Oppgavekorrigerede frie inntekter konstrueres for å gjøre inntektene i 2023 mest mulig sammenlignbare med budsjettåret 2024. Oppgavekorrigerede frie inntekter for kommunen i 2023 er kr 152 079 000.

Rammetilskudd

Rammetilskuddet er anslått til kr 105,9 mill i 2024, og består av innbyggertilskudd, utgiftsutjevning, saker med særskilt fordeling, småkommunetillegg, skjønnsmidler og inntekstutjevning.

Innbyggertilskuddet øker fra 48,2 mill i 2023 til 52,8 mill i 2024 i nominelle kroner. Dette skyldes både økt innbyggertall og endring i innbyggertilskuddet på makronivå.

Hægebostad mottar kr 2 083 000 til saker med **særskilt fordeling**. Av disse er kr 395 000 til helsestasjon og skolehelsetjeneste. Dette er en videreføring av tidligere års satsinger, og videreføres også i økonomiplanen til Hægebostad kommune. I statsbudsjettet i fjor ble det innført et tilskudd pr grunnskole, der Hægebostad mottar kr 1 082 000 for to skoler i 2024. Vår andel av Byremo ungdomsskole blir overført fra Lyngdal kommune. Vi er i sentralitetsklasse 5, og mottar en kompensasjon på kr 202 000 for redusert foreldrebetaling til barnehage, og kr 404 000 i kompensasjon for gradert basistilskudd.

Distriktsindeksen sier noe om hvor store distriktpolitiske ulemper en kommune har, og er utgangspunktet for nivået på et eventuelt **småkommunetillegg**. Asplan Viak har foretatt en faglig uavhengig vurdering av distriktsindeksen, og kommet med anbefaling om endringer hvor Hægebostad kommune ville fått en høyere grad av distriktpolitiske utfordringer. Den nye indeksen vil i første omgang bare bli benyttet til å fastsette virkeområder for distriktsrettet investeringsstøtte, og ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift. I inntektssystemet blir foreløpig eksisterende distriktsindeks benyttet. Hægebostad kommune har en distriktsindeks på 58, og mottar et småkommunetillegg på kr 3 264 000.

Skjønnsmidler fordeles av fylkesmannen for et år av gangen, og Hægebostad mottar 1,66 mill i 2024. Dette er omtrent same nivå som i 2023, og det er budsjettert med samme nivå på skjønnsmidler i resten av økonomiplanperioden.

Inntektsutjevninga er anslått til kr 11,2 mill, og beregnes på bakgrunn av folketallet 01.01.2024. jf avsnitt om skatteinntekter.

Utgiftsutjevning består av omfordeling som følge av forskjeller i beregna utgiftsbehov. Hægebostad kommune er en dyr kommune å drive kommende år, og kostnadsindeksen viser at utgiftsbehovet vårt er relativt høyt sammenlignet med de andre Listerkommunene, jf avsnittet under.

Kostnadsindeksen

Kostnadsindeksen i 2024 for kommunen er 1,2918, noe som betyr at vi er 29,18 % dyrere å drive enn landsgjennomsnittet. Dette er en liten økning fra året før. Gjennomsnittlig beregnet utgiftsbehov pr innbygger på landsbasis har økt fra kr 62 859 til kr 64 893.

Hægebostad kommune mottar 35 mill i utgiftsutjevningende tilskudd i 2024. Det er en økning på kr 2,4 mill fra 2023, og av disse er kr 2,1 mill knyttet til økte utgifter for barn 6-15 år. Tabellen under viser endringer i kostnadsindeksen fra 2023 til 2024, og hvilke endringer det medfører i rammetilskuddet.

	2023	2024	Endring 2023-2024	Endr 23-24 1000 kr
0-1 år	1,0713	1,1332	5,77 %	45
2-5 år	1,1820	1,1770	-0,42 %	69
6-15 år	1,1116	1,1834	6,46 %	2 141
16-22 år	1,1075	1,0155	-8,31 %	-231
23-66 år	0,9345	0,9322	-0,25 %	-101
67-79 år	0,9644	0,9624	-0,21 %	-44
80-89 år	1,2422	1,2135	-2,31 %	-27
over 90 år	1,2311	1,3521	9,83 %	670
Basistillegg / Gradert basistillegg	10,2543	9,9942	-2,54 %	968
Sone	2,0036	1,9822	-1,07 %	80
Nabo	2,0351	2,0030	-1,58 %	70
Landbrukskriterium	5,3607	5,2916	-1,29 %	-51
Innvandrere 6-15 år ekskl Skandinav	1,4387	1,3144	-8,64 %	-94
Flytninger uten integreringstilskudd	0,3945	0,5430	37,65 %	139
Dødlighet	1,0147	1,0461	3,09 %	179
Barn 0-15 med enslige forsørgere	0,7703	0,5212	-32,34 %	-458
Lavinntekt	0,7906	0,5324	-32,67 %	-298
Uføre 18-49 år	1,6962	1,7293	1,96 %	22
Opphopningsindeks	0,1928	0,1977	2,51 %	16
Aleneboende 30 - 66 år	0,7521	0,7370	-2,01 %	-28
PU over 16 år	2,3659	2,2802	-3,62 %	295
Ikke-gifte 67 år og over	0,9663	0,9924	2,70 %	124
Barn 1 år uten kontantstøtte	0,7103	0,0743	-89,54 %	-1 218
Innbyggere med høyere utdanning	0,6549	0,6454	-1,45 %	-55
Kostnadsindeks	1,29024	1,29181	0,12 %	2 212

Tabell: Endring i kostnadsindeks 2023 - 2024. Kilde: KS prognosemodell

Finansielle måltall

Kommuneloven har fokus på langsiktig økonomiplanlegging. Lovens kapittel 14 omhandler økonomiforvaltning, og § 14-1 sier at kommunene skal forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid. Ifølge kommunelovens § 14-2 skal kommunestyret selv vedta finansielle måltall for utvikling av kommunen sin økonomi. Måltallene vil være en hjelp til kommunestyret når de skal foreta prioriteringer mellom saker med kortsiktig og langsiktig perspektiv, og vil gi et bedre grunnlag for å fatte vedtak om investeringer og låneopptak.

Kommunestyret i Hægebostad kommune vedtok finansielle måltall i KS 51/19, vedtatte måltall er innlemmet i økonomireglementet. Disse måltallene fungerer som rammer for budsjettarbeidet, men er ikke bindende for budsjettet. Kommunedirektøren etterstreber at nivået for drift og investering i økonomiplanen tilpasses slik at kommunen kan nå måltallene.

Det er vedtatt følgende måltall for Hægebostad kommune:

Langsiktig minimumsnivå for netto driftsresultat - minimum 2 %

Netto lånegjeld i pst av brutto driftsinntekter - maksimalt 75 %

Netto rente- og avdragsutgifter i pst av brutto driftsinntekter - maksimalt 3 %

Disposisjonsfond i pst av brutto driftsinntekter - minimum 10 %

Måltallene beregnes som prosent av brutto driftsinntekter. Det rapporteres på måloppnåelse i tertialrapporteringen og ved avleggelse av årsregnskapet.

Netto driftsresultat

Netto driftsresultat viser hvor mye av driftsinntektene som er tilgjengelig til finansiering av investeringer eller avsetning til senere bruk, og gir en indikasjon på kommunen sin handlefrihet. Det er et godt måltall over tid, men er ikke nøyaktig nok på kort sikt da netto driftsresultat ikke er periodisert.

KS benytter netto driftsresultat inkl netto bundne avsetninger som indikator på økonomisk handlefrihet. Kommuner der dette nøkkeltallet er under 1 % blir vurdert til å ha lite økonomisk handlingsrom, kommuner med 1 - 2 % har moderat økonomisk handlingsrom mens kommuner med over 2 % har større grad av økonomisk handlingsrom.

Gjeld

Investeringer finansiert ved låneopptak vil påvirke kommunen sin økonomi kommende år i form av rente- og avdragsutgifter. Gjeldsbelastninga kan måles ved netto rente- og avdragsutgifter, og sier noe om hvor mye gjelda tynger kommunen. Økte finansutgifter går på bekostning av midler en kan velge å bruke til drift av andre tjenesteområder. I noen tilfeller kan disse bli kompensert helt eller delvis gjennom tilsvarende økning på inntektssida, eksempelvis ved økte leieinntekter eller økte gebyrinntekter ved investeringer på selvkostområdet.

Nivået på netto lånegjeld påvirker netto rente- og avdragsutgifter, reduksjon av lånegjeld kan være et effektivt tiltak for å nå mål om netto driftsresultat.

KS benytter netto lånegjeld korrigert for ubundne investeringsfond i prosent av driftsinntekter som nøkkeltall ved vurdering av økonomisk handlingsrom. Kommuner med netto lånegjeld korrigert for ubundne investeringsfond over 75 % av driftsinntekter har ifølge KS lite økonomisk handlingsrom, kommuner med 65 % - 75% har moderat økonomisk handlingsrom, og kommuner som har under 65 % har større grad av økonomisk handlingsrom.

Disposisjonsfond

KS benytter disposisjonsfond inkludert regnskapsmessig mer-/mindreforbruk i prosent av driftsinntekter som nøkkeltal, der kommuner med større grad av økonomisk

handlingsrom har disposisjonsfond på over 8 % av driftsinntektene. Fylkesmannen anbefaler minimum 5 -10 %.

Hægebostad kommune har vedtatt måltall som er strengere enn nødvendig basert på anbefalinger for å kunne håndtere svingninger, blant annet fordi vi benytter deler av utbyttet fra Agder Energi til å finansiere driftsrammene.

Kommunale planer

Ifølge kommuneloven § 14 - 4 skal økonomiplanen viser hvordan langsiktige utfordringer, mål og strategier i kommunale og regionale planer skal følges opp.

Kommuneplanen vår har et overordna mål om befolkningsvekst:

Hægebostad skal gjennom målretta arbeid vera ein attraktiv tilflyttingskommune med minimum 2 % befolkningsvekst kvart år, og med spesielt fokus på tilflytting av yngre kvinner.

Utfra dette har kommunestyret i Kommuneplanens samfunnsdel 2013 - 2023 satt søkelys på fire satsingsområder: arbeidsplasser, likestilling, omdømme og tjenestetilbud. Det er utarbeidet flere delmål med tilhørende tiltak til satsingsområda. Økonomiplanen er et handlingsprogram for tiltaka i kommuneplanen, jf del III.

Kommunal planstrategi for Hægebostad kommune var til politisk behandling i 2021, og arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel er i gang.

Hægebostad kommune har flere kommunedelplaner og temaplaner der tiltakene har økonomiske konsekvenser, f.eks

- ✓ Strategiplan i pleie- og omsorgsavdelingen
- ✓ Kommunedelplan idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet
- ✓ Kommunedelplan Hekkfjell
- ✓ Bibliotekplan
- ✓ Kulturminneplan
- ✓ Beredskapsplan
- ✓ Trafikksikkerhetsplan

Så langt som mulig er tiltakene i kommunale planer innarbeidet i økonomiplanen, men det er vanskelig å finne rom for rammeøkninger i drift. Det innebærer derfor at enhetene i de fleste tilfellene må omprioritere for å få mulighet til å gjennomføre tiltakene de er ansvarlig for.

Regionplan og handlingsprogram for Lister 2030 ble vedtatt av Fylkestinget som en del av Agder 2030. Handlingsprogrammet for Lister 2030 har vært og er retningsgivende for hvordan det jobbes interkommunalt innen bostedsattraktivitet, bedriftsattraktivitet og besøksattraktivitet.

Befolkningsutvikling

Utvikling i folketallet og befolknings sammensetningen har stor innvirkning for inntektsgrunnlaget til kommunen. Prognosene til SSB har i de siste årene gitt en negativ folkevekst for Hægebostad kommune, men tallene viser at det har vært en vekst i befolkning fra 2007K3 (1586) til 2023K3 (1767). Det gir en gjennomsnittlig årlig vekst for perioden på ca 11 innbyggere i året som tilsvarer omtrentlig 0,6 til 0,7 % årlig vekst.

Beregningsgrunnlaget for rammetilskudd i 2024 er befolkningstallet pr 01.07.2023.

	2022K3	2022K4	2023K1	2023K2
Befolkning ved inngangen av kvartalet	1717	1727	1750	1757
Fødde	7	5	1	11
Døde	6	2	3	5
Fødseloverskot	1	3	-2	6
Innvandring	0	1	2	2
Utvandring	1	0	0	1
Innflytting, innalandsk	30	30	16	15
Utflytting, innalandsk	20	11	9	12
Nettoinnflytting, inkl. inn- og utvandring	9	20	9	4
Folkevekst	10	23	7	10
Befolkning ved utgangen av kvartalet	1727	1750	1757	1767

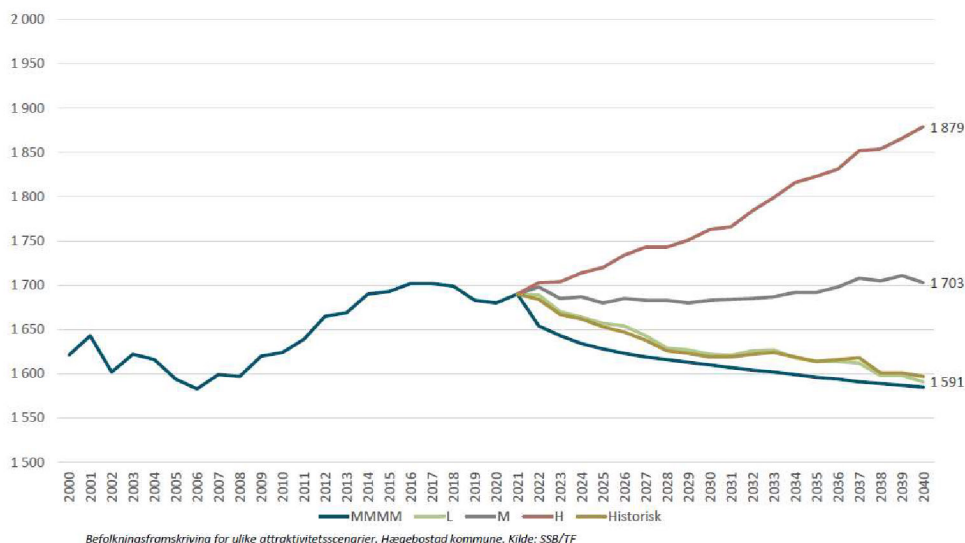
Tabell: Utvikling folketall, 2.kvartal.

Som vi ser av figuren, har antall innbyggere hatt en oppgang fra 1717 (01.07.22) til 1757 pr. 1.7.23 dvs. økning på 40 innbyggere, og mye av denne økningen er flyktninger fra Ukraina. Høyere innbyggertall gir i utgangspunktet økte inntekter til kommunen. Alderssammensetning i kommunes befolkning er en viktig komponent i rammeoverføringen fra staten. Den demografiske alderssammensetningen bestemmer en stor del av rammetilskuddet kommunen får fra staten. Aldersgruppene som gir mest utgifter gir naturlig nok mest inntekter.

Svingningene i alderssammensetningen er normalt relativt små fra år til år, men over en fireårs periode vil det være utslag som vil være avgjørende for prioriteringene som må gjøres.

Telemarkforskning har tidligere beregnet ulike befolknings framskrivninger i følgende figur:

Scenarier for Hægebostad kommune

Telemarkforskning

75

Som vi ser av figuren over er det stort sprik mellom de forskjellige scenariene avhengig om legger til grunn høy eller lav befolkningsvekst basert på ulike attraktivitetsscenarier som er bostedsattraktivitet, næringsattraktivitet og besøksattraktivitet.

Oppstillingen under viser befolkningsframskrivninger for Hægebostad fordelt på aldersgrupper pr. 1. januar 2022 fram til 2027 med middels nettoinnvandring (MMMM) for Hægebostad kommune. Tradisjonelt har det vært avvik mellom faktiske tall, og befolkningsframskriving fra SSB, i en positiv retning dvs. de faktiske tall har et høyere innbyggere tall enn hva SSB framskriver. Som alle modeller er befolkningsframskrivingsmodellen en forenkling av virkeligheten. SSB anbefaler derfor å ta resultatene som et utgangspunkt. Vurder om forutsetningene er rimelige og juster tallene basert på egen kunnskap om lokale forhold om nødvendig.

Hovedalternativet (MMMM)	2022	2023	2024	2025	2026	2027
0 år	19	16	15	15	15	15
1-5 år	102	95	88	84	83	80
6-12 år	158	163	169	160	149	144
13-15 år	66	63	56	61	66	72
16-19 år	91	89	87	83	84	73
20-44 år	518	501	491	485	474	471
45-66 år	462	458	468	476	476	475
67-79 år	193	205	204	197	201	204
80-89 år	77	80	79	85	85	92
90 år eller eldre	18	17	16	14	16	14
	1704	1687	1673	1660	1649	1640

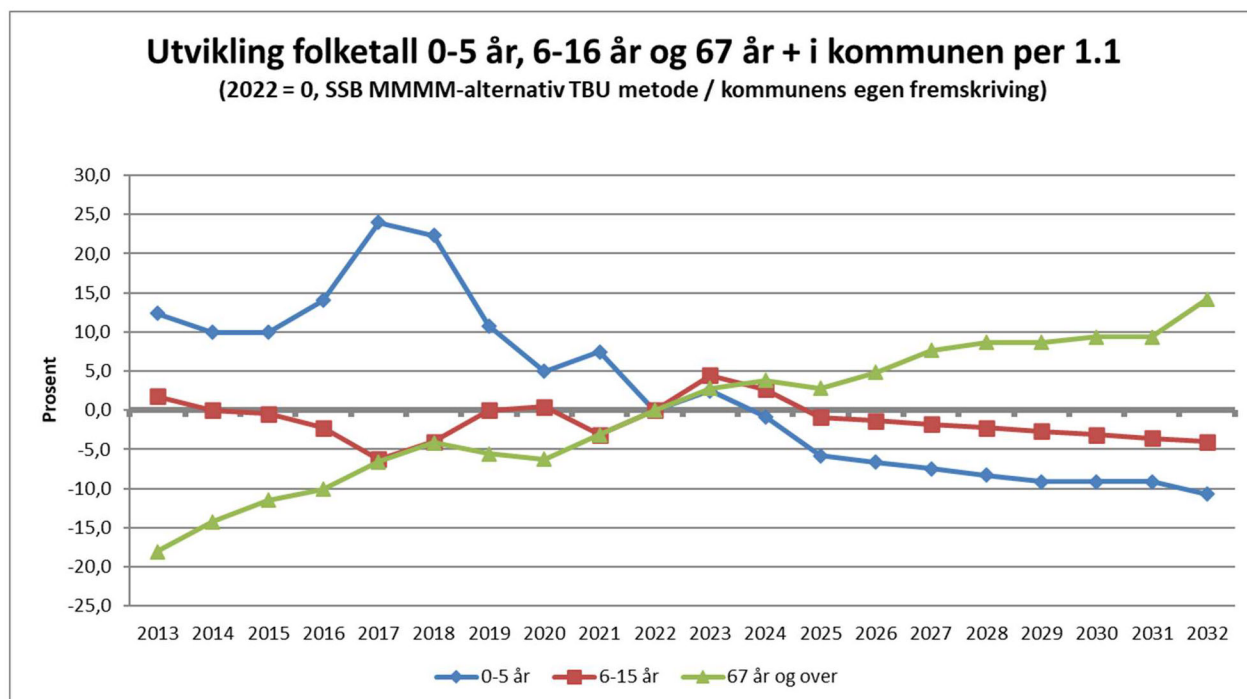
Tabell: Befolkningsframskrivninger Hægebostad kommune 2022-26. Kilde: SSB.

Hovedtrendene i tabellen fra SSB er at antall eldre over 90 år er omtrent stabil i perioden frem til 2027. Antallet i aldersgruppen 80 til 89 vil ha en økning på ca 12 personer. Det er bygd nye omsorgsboliger /HDO (Hel Døgns Omsorgs) i kommunen og det er utarbeidet egen strategiplan for hvordan omsorgsavdelingen skal omstille sin drift til mer hjemmebasert pleie, og tjenestene har fått tilført mer ressurser de siste årene. I utgangspunktet tar planen høyde for økningen i antall eldre over 90 år og antall eldre mellom 80 til 89 år. Tabellen viser også en økning i antall eldre i aldersgruppen 67 til 79 med 11 personer.

Ifølge SSB vil antall barn i barnehagealder dvs. fra 0 til 5 år synke med 26 barn i løpet av perioden som tilsier en reduksjon til barnehagene. I praksis har det vist seg at det er flere barn i barnehagene enn hva SSB fremskriver. Det er et lovkrav at bemanning skal være 1 voksen pr 6 barn over 3 år, og 1 voksen pr 3 barn under 3 år.

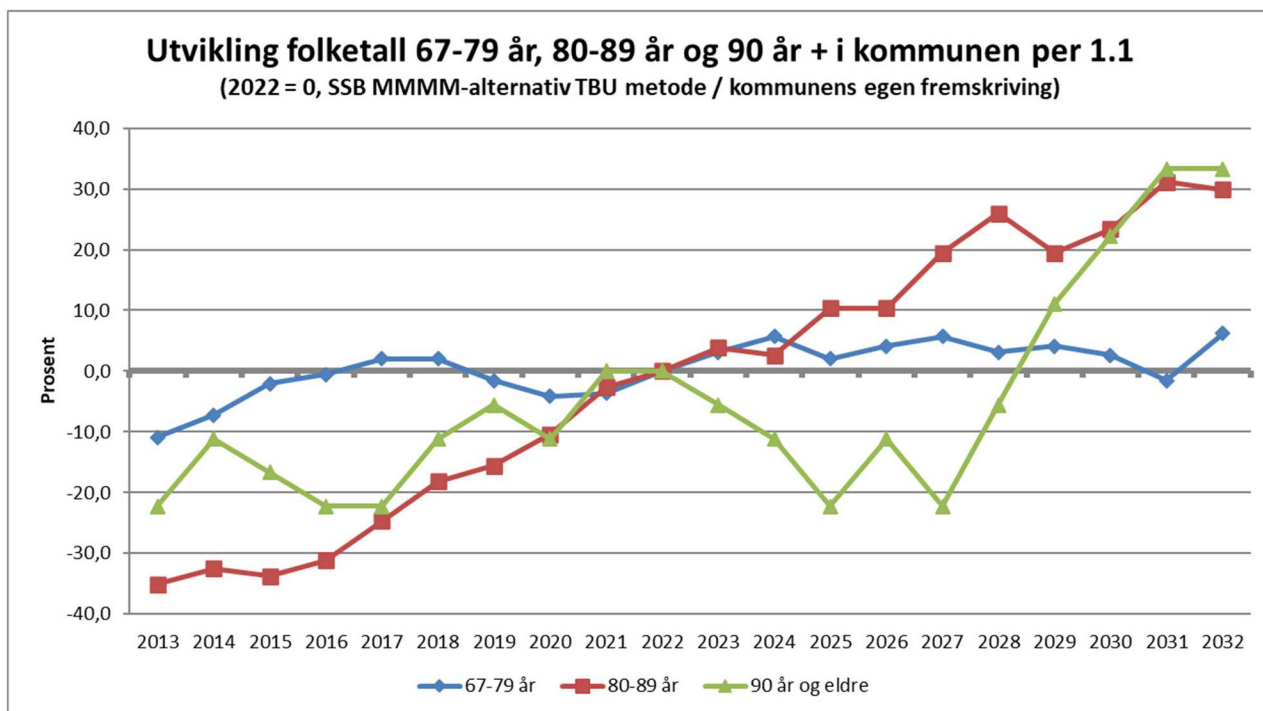
Antall barn i grunnskolealder vil være stabilt de nærmeste årene for deretter å synke. I praksis har det vist seg at det blir flere barn i skolene enn hva SSB fremskriver. Dersom det viser seg at det blir flere barn i skolene enn dagens antall vil dette kunne medføre en styrking av skolene. I forhold til ungdomsskolekullene er disse relativt stabilt i perioden, og det kan tenkes at utgiftene ved Byremo ungdomsskole vil kunne reduseres på denne bakgrunn, avhengig av utviklingen i ungdomskullene i tidligere Audnedal kommune.

Figurene under viser prognose for utvikling i befolkning i de ulike aldersgrupper fra 2022 til 2032, og angir fremtidig tjenestebehov for kommunens unge og eldre innbyggere, Siden SSB sine prognoser har vist seg å ikke stemme overens med faktisk utvikling er det manuelt lagt til grunn en høyere befolkning basert på faktisk befolkningssammensetning per 1.1.23:

Figur: Utvikling i aldersgruppene 0 -5 år, 6-15 år og 67+ år for Hægebostad kommune fra år 2022 til 2032. Kilde: SSB.

Ifølge tabellen er det ventet en nedgang i aldersgruppen 0-5 år dvs. barnehagekullene, og en mindre nedgang i aldersgruppen 6-15 år dvs. skoleelever på kommunens skoler utover i frem til 2032. Som nevnt over er knyttet usikkerhet til tallene siden de faktiske tallene ofte slår mer positivt ut fra Hægebostad kommune.

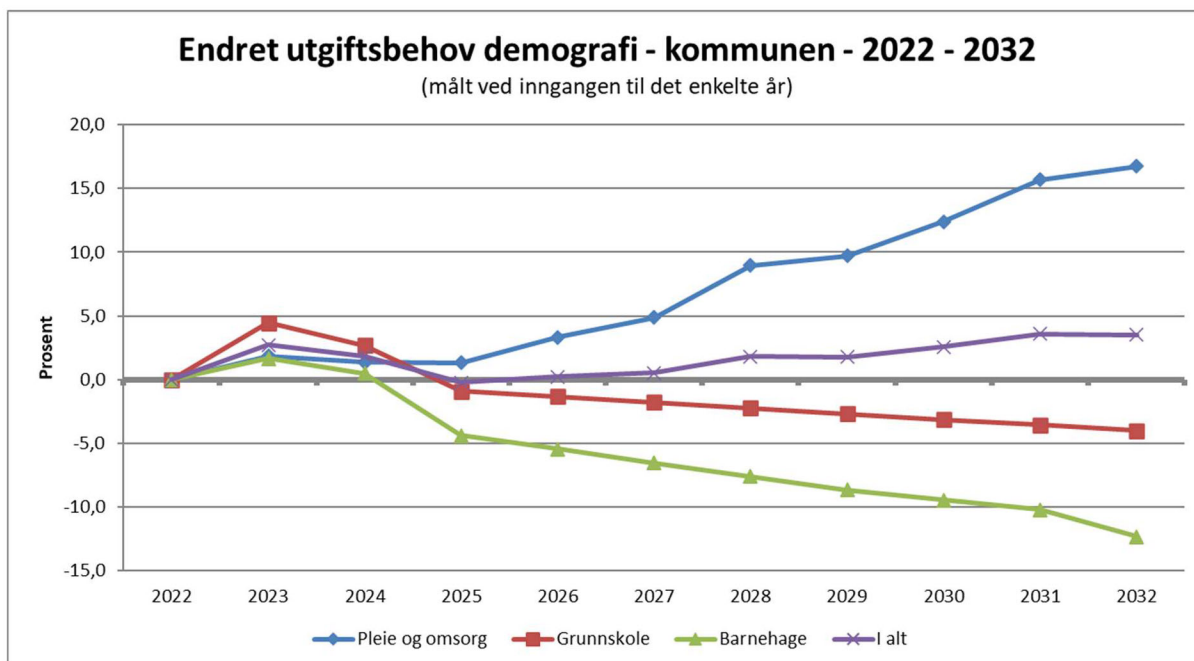
Figur: Utvikling i aldersgruppene 67-79 år, 80-89 år og over 90 år for Hægebostad kommune 2022-2032. Kilde: SSB.

Aldergruppen 67+ forventes å øke i hele perioden. Ifølge figuren over vil antall personer i aldersgruppen 67-79 år øke noe i de neste årene og i perioden frem til 2032. I aldersgruppen 80-89 år er det forventet en kraftig økning de nærmeste årene og utover i perioden frem til 2032. Antall personer i aldersgruppen over 90 år ventes å være relativt stabil i de neste årene, mens det er ventet en relativt kraftig økning fra 2027. Dette indikerer at tjenestebehovet og tjenesteleveransen fra til helse- og omsorg vil fortsette å stige utover i hele perioden frem til 2032.

Oppsummering av kostnader og inntekter knyttet til demografi

Det er vanskelig å ta høyde for demografiske svingningene på de enkelte enhetene som leverer tjenestene til disse aldersgruppene. Men over tid er det viktig at ressursstyringen til enhetene gjenspeiler behovet i befolkningen bl.a. utfra en demografisk vurdering.

For de kommende år har er det beregnet at utgiftsbehovet vil endre seg på følgende måte:

Det er viktig å merke seg at dersom folketallet fortsetter å øke tilsvarende som i 2022 og 2023 kan figuren over bli annerledes. Men på bakgrunn av demografi framskrivningen, og dermed fremtidige utgifter, kan man si noe om fremtidige kostnader og inntekter via rammetilskuddet.

Kommunens kostnader og inntekter til barnehagene vil være synkende dersom framskrivningen viser seg å være riktig. Kostnadene til barneskolene vil være relativt stabilt/synkende, se også tabell øverst side 38.

Kostnaden og inntektene forbundet med ungdomsskolen vil jmf. tabell på side 38 være noe økende, men dette er avhengig av antall elever fra Audnedal kommune, og antall klasser ved skolen.

Kostnadene og inntektene knyttet til eldregruppen vil være stigende i hele perioden.

KS sin prognose modell, som ligger til grunn for kommunens budsjettering, indikere at utgiftsbehovet pga. demografiutviklingen i kommunen vil være synkende i 2024 og 2025, men økende i 2026, 2027 og 2028. Det forventes derfor at kommunen i perioden frem til 2025 vil få inntekter via inntektssystemet som er lavere enn deflatorutviklingen dvs. pris- og lønnsvekst, men det usikkerhet knyttet til disse framskrivningene. Men dette indikerer at kommunen må forta en gradvis effektivisering og reduksjon av tjenestene innenfor alle enhetene, men spesielt innenfor de enhetene som har reduksjon i antall brukere.

Del III: Handlingsprogram

Målene og strategiene i kommuneplanens samfunnsdel er langsiktige. Økonomiplanen utgjør kommuneplanens samfunnsdel, og viser hva som blir prioritert de neste fire årene. Kommuneplanen er fra 2013, og flere tiltak knyttet til de ulike delmålene er ikke lenger aktuelle. Kommunen arbeider med ny samfunnsplan som er planlagt vedtatt i løpet av 2024.

Arbeidsplassar

Grønt = Innarbeida i budsjett, gult = delvis innarbeida i budsjett, rødt = ikke prioritert eller tiltaket lar seg ikke gjennomføre

Delmål 1: Utvikla det kommunale tilbudet med spesielt fokus på næringslivet sine behov og ynskjer:								
Tiltak	Prioritering	Ansvar	Gjennomførings grad	Kommentar	2024	2025	2026	2027
Gjennomføra brukarundersøkingar og mest mogleg brukartilpassa opningstider for barnehagane og SFO.	A	BHG	Høy	Brukerundersøkelser blir gjennomført fortløpende etter behov				
Enkle førespumader frå næringslivet skal få svar innan maks 2 dagar.	A	PLD	middels	Arbeidet er startet opp og det arbeides kontinuerlig med dette				
Rask sakshandsaming på saker som gjeld næringslivet etter lowerket som kommunen forvaltar. Tilbakemelding/vedtak innan 15 dagar.	B	PLD	middels	Arbeida med dette fortløpende, og formannskapet har blant annet målsatt at enkle forespørsler skal få svar innen maks 2 dagar.				
Kommunen stiller ressursar til rådvelde for anna bistand retta mot næringslivet som t.d. oppfølging av Hægebostad Næringsforum, og held minst eit temamøte for næringslivet kvart år.	A	RÅD	middels	Det gjennomføres møter bl.a. mellom næringsforumet og formannskapet.				
Fremma fleirkulturell rekruttering og leggja til rette for betra inkludering i arbeidslivet	A	RÅD	Lav	Dette arbeidet er man bevisst på men man lykkes ikkje.				

Delmål 2: Eigen strategi for kvinnelege etablerarar/gründerar:								
Tiltak	Prioritering	Ansvar	Gjennomførings grad	Kommentar	2024	2025	2026	2027
Etablere ein «mentorbase» med minst 6 personar frå næringslivet som kan hjelpa både etablerarar og nyetablerte bedriftseigarar i dei ulike fasane. Mentorbasen skal bestå av både kvinner og menn.	A	Plan og Drift/ Hægebostad næringsforum	Middels	Gjennomført i 2014/2015. Ikkje prioritert i planperioden.				
Årleg gründerkonkurranse. Beste ide blir premiert. Kvart tredje år eigen pris til beste kvinnelege etablerar i kommunen.	B	Plan og Drift/ Hægebostad næringsforum	Lav	Ikkje prioritert i planperioden.				
Kommunen stiller ein fast kontorplass til disposisjon for etablerarar med nødvendig infrastruktur.	A	Plan og Drift/ Hægebostad næringsforum	Lav	Kommunen har pga. økonomi redusert tilbudet. Tidligere hadde kommunen ledig kontorplass.				
Utvikla eit samarbeid mellom skule og næringslivet for å stimulera til utdanning og tilby attraktive lærlingplassar.	C	PLD/ Hægebostad Næringsforum /Skulane/ Byremo vg	Middels	Bedriftsbesøk i kommunen for 7. klasse.				

Delmål 3: Arbeida med ulike infrastrukturtiltak som vil styrka næringslivet og etableringar:								
Tiltak	Prioritering	Ansvar	Gjennomførings grad	Kommentar	2024	2025	2026	2027
Mobildekning og breiband (fiber) til alle bedrifter i kommunen.	C	Rådmann/ordfører	Høy/Middels	Mobilmastene blir oppgradert til 4 G bl.a i regi av DDA. Det bygges gradvis ut meir fiber.				
Kommunen tek ei aktiv rolle for å betra kommunikasjonane i kommunen, både veg og togstopp. Ein bestemt person i kommune får dette som ein del av sine arbeidsoppgåver.	A	Plan og Drift	Middels	Tas opp i årlige møter, samt at kommunen deltar på ulike møter og samlinger.				
Utarbeida skiltplan for heile kommunen i samarbeid med næringslivet.	B	Plan og Drift	Lav	Ble tatt opp i forbindelse med arbeidet med trafikksikkerhet				
Aktiv marknadsføring av kommunen, tilboda og næringsareala gjennom ein eigen marknadsføringsplan.	A	Plan og Drift	Middels	Næringsareal ligger på Finn.no og arealguiden. Brosjyre utarbeidet og utdelt - I tråd med plan i ViVil prosjektet. Ledig næringsareal er skiltet for salg.				

Delmål 4: Ulike prosjekt i samarbeid med primærnæringane for styrke/ oppretthalde desse:								
Tiltak	Prioritering	Ansvar	Gjennomførings grad	Kommentar	2024	2025	2026	2027
I samarbeid med faglaga bistå i etablering av ulike prosjekt innan jord og skog for å styrka desse næringane. Mål om minst eit prosjekt gåande i planperioden.	B	Plan og Drift	Høy	Landbruksprosjektet ferdig. Deltaking i prosjektet «Ny giv i sauehaldet 2015» klart. Arbeider med grønn næring.				
Stimulera naturbasert næringsutvikling og til rydding av kulturlandskap og ferdelsveg/turstiar med nødvendig skilting, parkeringsplassar m.v. etter avtalar med grunneigarane.	B	Plan og Drift	Lav	Ikkje prioritert i planperioden.				
Forbeta fiskekvaliteten i Lygne og Lygna gjennom ulike tiltak som oppfisking og andre tiltak	A	Plan og Drift	Middels	Oppfiskingsprosjekt ble gjennomført fram til 2017. Møte med Fylkesmann og Fylkeskommune gjennomført om flere tiltak er aktuelt. Kommun deltar i arbeid som arbeid med å få laks nord for Gysfossen.				

Omdømme

Delmål 1: Positiv utvikling av kvaliteten på kommunen sine tenestar:								
Tiltak	Prioritering	Ansvar	Gjennomførings grad	Kommentar	2024	2025	2026	2027
Jobba for å få fleire større stillingar	A	RÅD	Lav til middels	Det er fokus på arbeidet, men er noe vanskelig å få gjennomført pga turnusarbeid og krav til innsparinger. Kommunen har tidligere arbeidet med heltids/deltids prosjekt, men prosjektet er ikkje prioritert høyt vidare i planperioden. Det foretas imidlertid vurderinger mtp dette i forbindelse med ansettelsar.				
Gjennomføra kurs og kompetanseutvikling for ansatte for å nå kommunen sine målsetjingar	A	RÅD/ einingsleiarar	Høy til middels	Arbeidet med å utarbeide en kompetanseplan ble påbegynt i 2016 og vedtatt av kommunestyret i 2018. En rekke ansatte har tatt kompetanse hevende kurs med og utan vekttall, samt vidareutdanning og kursing. Kommunen har deltatt på vidareutdanning for lærarar og det er fleire som ønsker å delta, og skulane har hatt omfattande kurs- og vidareutdanning i høve til mellom anna kompetanseheving av leseopplæring, læringslosar, spesialpedagogikk, forvaltning, engelsk, matematikk, språkkommune, være sammen, Agderprosjektet, IKT og rektorutdanning. Finansiering har vært en utfordring,				
Jobba for å redusera sjukefråvær	A	RÅD/ einingsleiarar	Høy	Prioritert arbeid i planperioden.				
Aktiv bruk av rettleiar frå Likestillings- og diskrimineringsombudet om likeverdige tenester i praksis.	A	RÅD/ einingsleiarar	Lav	Ikke prioritert i planperioden.				

Delmål 2: Gjera ansatte til gode ambassadørar for eigen arbeidsplass:								
Tiltak	Prioritering	Ansvar	Gjennomførings grad	Kommentar	2024	2025	2026	2027
Merkevarebygging av Hægebostad kommune (mellom anna tiltak frå Kommunikasjonsstrategien)	A	PLD	Middels	Arbeidet med gjennom VI VIL prosjektet og andre kanalar, men man er ikkje kommet helt i mål.				
Sosiale arrangement: Ha 2 sosiale arrangement for heile kommunen i løpet av året (inkl. personalfesten). Eit arrangement for kvar eining per år.	A	RÅD/ einingsleiarar	Middels/Høy	Personalfest er tatt ut av budsjettet som et ledd i innsparingene.				
Bevisstgjera og myndiggjera ansatte: Gjennom medarbeidersamtalar. Gjennom å utarbeida interne arbeidsmiljøreglar lokalt på eininga og gå i gjennom desse på personalmøter mv.	A	RÅD/ einingsleiarar	Høy	Stort sett alle arbeidsplassene gjennomfører medarbeidersamtalar, og har utarbeidet arbeidsmiljøregler.				
Fremma god helse og trivsel på arbeidsplassen		RÅD/ einingsleiarar	Høy	Det gjennomføres stort sett årlig vernerunde, medarbeidersamtale og medarbeiderundersøkelser som blir fulgt opp på den enkelte enhet. I tillegg gjennomføres sosial arrangementer.				

Delmål 3: Hægebostad kommune skal bli +B15:J16meir synlege i media:								
Tiltak	Prioritering	Ansvar	Gjennomførings grad	Kommentar	2024	2025	2026	2027
Hægebostad kommune skal ha mediaoppslag kvar måned gjennom å aktivt produsera pressemeldingar	A	RÅD/ einingsleiarar	Høy	Enhetene har hatt flere medieoppslag. Ordføreren har også hatt mange oppslag i media, og på facebook, samt kommunes hjemmeside. Det er blitt bevisst holdning blant lederne til dette som tar kontakt med media i aktuelle saker. Det er overføring av kommunestyremøtene på kommunens hjemmeside.				

Delmål og tiltak for kommunen som bukommune

Delmål 1: Gjera innbyggjarane til gode ambassadørar:

Tiltak	Prioritering	Ansvar	Gjennomførings grad	Kommentar	2024	2025	2026	2027
Setta av ressursar for å få fram gode historier – både om innbyggjarar og kommunen sine tilbod	A	RÅD	Middels	Det er ikkje innarbeidet konkrete ressursar i budsjettet til dette arbeidet, men kommunen deltar aktiv i KS sin nettverk knyttet til "drømmejobben" som produserer gode historier fra kommunene.				
Ta fatt i konkrete problem og vera løysingsorienterte	A	RÅD/ einingsleiarar	Kontinuerleg, middels	Via tjenestetilbudet				
Legga til rette for tovegskommunikasjon med innbyggjarane	A	RÅD/ einingsleiarar	Middels	Det er gjennomført flere informasjonsmøter. Det nevnes informasjonsmøter i forhold til vann- og avløpsgebyr og vindkraft. Skulane har tatt i bruk læringsplattformen, gjennomfører foreldrekveldar, foreldremøter, hjemmeside og foreldrekurs på skulane. HS kommuniserer daglig med brukerne. Facebook blir brukt og er en form for 2 veis kommunikasjon. Det er ikkje tatt i bruk elektronisk chatte funksjon kommunikasjon.				
Utarbeida strategi for bruk av sosiale media (del av Kommunikasjonstrategien)	A	Rådmannen	Lav	Arbeides med som en del av kommunikasjonsstrategien				
Laga eiga heimeside/app for Lygnanytt – i tillegg til papirutgåva	B	Rådmannen	Lav	Ikkje prioritert i planperioden.				
Utarbeida strategi for å gjere born og unge stolte av kommunen si historie og glade i kommunen som oppvekstkommune	A	Rådmannen	Lav	Ikkje prioritert i planperioden.				
Bruka potensialet i fleirkulturelt mangfald blant innbyggjarane.		Rådmannen	Lav	Det blir bl.a. gjennomført cafetreff m.v.				

Delmål 2: Tilrettelegga for at lag og foreiningar skal kunne utvikla seg:

Tiltak	Prioritering	Ansvar	Gjennomførings grad	Kommentar	2024	2025	2026	2027
Gjera alle lag og foreiningar tilgjengelege på heimesida gjennom ein oversikt over aktive lag, linkar, facebookgrupper osv. Elles nytte Lygnanytt, facebook og heimesida til å informera om lagas møter og arbeid	A	Rådmannen	Lav	Lag og foreiningar har fått henvendelse men det har vært liten interesse for henvendelsen.				
Gratis bruk av idrettsanlegg, skuler og sylvhallar for alle lag og foreiningar	B	Plan og Drift	Middels	Plan- og drift har utredet saken i 2017, og saker er blitt diskutert i 2018 og 2019, og det er blitt foretatt endringer.				
Samarbeida med lag og foreiningar om å legga til rette for lågterskel friluftaktivitetar	B	Plan- og Drift	Middels	Idrettslagene arbeider godt saman med kommunen om ulike prosjekter.				

Delmål 3: Synleggjera Hægebostad som god bukommune:								
Tiltak	Prioritering	Ansvar	Gjennomførings grad	Kommentar	2024	2025	2026	2027
Del av Kommunikasjonsstrategien	A	Plan og Drift	Lav	Arbeides med som en del av kommunikasjonsstrategien				
Arbeida for å utvikla eit betre kulturtilbod i kommunen	A	Plan og Drift	Lav	Sjå ovafor				
Realisera «Prosjekt Tursti langs Lygne» i samarbeid med Vest-Agder fylkeskommune	B	Plan og Drift	Middels	Det er regulert inn tursti langs Lygne der hvor dette er mulig å få til.				
Tilby sommarjobbar til jenter (18-25 år) under utdanning i samarbeid med næringslivet for å styrke tilhørigheten til heimstaden.	B	PLD/ Hægebostad næringsforum	Middels	Det tilbys sommerjobber på bl.a. Eiken bu- og omsorgssenter. I tillegg har mange sommerjobb på Tingparken.				
Styrka det lokale tilhøyre for utflyttarar ved å aktivt bruka sosiale media til informasjon om tilbod/tenester og bilete/forteljingar frå bygda.		Rådmannen	Middels	Kommunen er på facebook og har mange følgere.				

Likestilling

Delmål 1: Gutar og jenter i vår barnehage skal oppleve at dei har like moglegheiter til aktivitet, leik og læring utan begrensingar av tradisjonelle forventningar til kjønnsroller:								
Tiltak	Prioritering	Ansvar	Gjennomførings grad	Kommentar	2024	2025	2026	2027
Styrka kompetansen til personalet i barnehagane (kurs via Likestillingscenteret)	A	Barnehagane	Høy	Igangsett og gjennomført				
Frikjøp av tid for å jobba med likestilling internt i barnehagane, blant anna gjennom refleksjon, kartlegging og praksisforteljingar.	A	Barnehagane	Lav	Ikkje prioritert i planperioden.				
Involvera borna gjennom samtalar og refleksjon	A	Barnehagane	Høy	Igangsett og gjennomført				
Involvera foreldra gjennom foreldremøter, praksisforteljingar og likestilling i planane	A	Barnehagane	Høy	Igangsett og gjennomført				
Bevisst fokus på korleis ein møter borna	A	Barnehagane	Høy	Igangsett og gjennomført				

Delmål 2: Auka andel menn ansatt i kommunens barnehagar og skuler. Kjønnssamansetninga skal vera lik landsgjennomsnittet:

Tiltak	Prioritering	Ansvar	Gjennomførings grad	Kommentar	2024	2025	2026	2027
Betala deler av utdanninga mot ei bindetid	B	Rådmannen	Lav	Det er blitt revidert regler knyttet til bindingstid.				
Fokus både på karrierettleiing på borne-/ungdomstrinnet og omskolering av vaksne	A	Skulene, rådmannen	Høy	Igangsett og gjennomført. Bedriftsbesøk på Snartemo Quality, Hamran kjøkken, GE Healthcare, Eikås Sagbruk og Hægebostad kommune for 7. trinn.				
Bestefedre til hospitering i barnehage	B	Barnehagane, FAU	Lav	Tid til organisering				
Gje gutar tilbod om praksisplass	A	Barnehagane	Lav	Det har ikke vært søkere.				
Ved utlysning av stillingar skal det leggast vekt på at tekst og biletebruk og skal appellera til menn.	A	RÅD/ einingsleiarar	Middels til høg	Enhetens annonsering er i utgangspunktet kjønnsnøytral, men der hvor det ene kjønn er underrepresentert er dette blitt lagt vekt på ved rekruttering.				
Bruka føresegn om kvotering av menn i «Forskrift om særbehandling av menn» (1998)	A	Rådmannen	Middels/Høg	Blir benyttet i den grad det menn som søker				

Delmål 3: Likestilt foreldreengasjement i barnehage og skule: Mor og far skal ha moglegheit til å delta på lik line i kvardagslivet til barnet.

Tiltak	Prioritering	Ansvar	Gjennomførings grad	Kommentar	2024	2025	2026	2027
Invitera begge foreldra til foreldresamtaler, skriva på invitasjonen at fedre blir oppfordra til å delta.	A	Barnehagane og skulene, FAU	Høy	Ingen				
Foreldremøte blir lagt til dagar utan store hendingar	A	Barnehagane og skulene, FAU	Høy	Ingen				
Ta kontakt med far når borna er sjuke	B	Barnehagane og skulene, FAU	Høy	Ingen				
Ein av kvart kjønn i råd og utval, begge blir invitert til alle møtene	A	Barnehagane og skulene, FAU	Høy	Ingen				

Delmål 4: Språk som nøkkel til betre likestilling. Fremma leseferdigheiter, spesielt blant gutar ved å utvikla gode lesestrategiar og stimulera til auka bruk av litteratur i ulike samanhengar

Tiltak	Prioritering	Ansvar	Gjennomførings grad	Kommentar	2024	2025	2026	2027
Fokus på språkstimulering i barnehage	B	Barnehagane	Middels	På begynt og det avsatt midler til innkjøp av litteratur/virkemidler. Kommunen er blitt språkkommune. Det er etablert eget lite bibliotek i hver barnehage. Midler til innkjøp av litteratur/virkemidler				
Auka fokus på å arbeida med gode lesestrategiar	B	Skulene	Høy	Fokus er allereie svært høgt, men satsing på eigen leseopplæringsplan, leseprosjekt, skulebibliotek og lyttevener.				
Lesestimuleringstiltak på mange og ulike arenaer	A	Barnehagane, skulene	Middels til høy	Det er utarbeidet Leseopplæringsplan, leseprosjekt, skule-bibliotek, lesevake, lesedag, forfatterbesøk og lyttevener.				
Sikra breidde og variasjon i litteraturutvalget og at litteraturen som blir presentert med både gutar og jenter i hovudrolla	A	Barnehagane, skulene	Middels til høy	Det er blitt økt bevissthet i forhold til innkjøp av bøker til skulebiblioteka/skule/bh.				
Stimulere gutar og fedre som litteraturbrukarar og formidlarar	B	Barnehagane, skulene, FAU	Middels	Vekt på innkjøp av bøkar som fengar gutar. Ønske om forfatter-besøk der forfatteren retter seg mot gutter/menn.				
Litteraturformidling gjennom skule og bibliotek	A	Skulene	Middels til høy	Bruker rammetimer til denne undervisninga. Klassene har faste timer på biblioteket hver uke				
Temakvelder for foreldre	A	Barnehagane, skulene, FAU	Middels til høy	Nettvett, grensesetting, sosialt samspel og egen Trafikkdag.				
Lyttevener i skule og barnehage	A	Barnehagane, skulene	Middels til høy	Fungerer bra.				

Delmål 5: Auka fokus på utradisjonelle yrkesval for kvinner og menn:

Tiltak	Prioritering	Ansvar	Gjennomførings grad	Kommentar	2024	2025	2026	2027
Stimulera menn til å ta høgare utdanning - andel menn med høgare utdanning skal være lik landsgjennomsnittet	C	Skulene	Lav	Det arbeides med å tilrettelagt mer desentralisert utdanning i Lister.				
Fokus på behov for kompetanse innan matematikk og realfag	A	Skulene	Lav/middels	Fortsatt tilbod om vidareutdanning til lærarar.				
Gje gutar sommarjobb i helsevesen eller barnehage.	A	Barnehagane, Helse og sosial	Lav til middels	Innen pu ble gutter/menn tilbudt sommerjobb.				
Vitjing på eldreheim av småskuleklassar (Norge rundt modell)	C	Skulane	Lav	Barnehagen i Eiken har vært på besøk på EBO				
Stimulera fleire jenter til utradisjonelle yrkesval ved aktiv bruk av kvinnelege rollemodellar og hospitering på ein typisk mannsarbeidsplass	A	Skulane	Middels	Gjennomført bedriftsbesøk 7. klasse.				
Stipend for gutar og jenter	B	Rådmannen	Lav	Ingen				
Ungt entreprenørskap	C	Skulene	Høy	Medlem via BUS.				
Involvera rådgjevar/leing på ungdomsskulen	A	Rådmannen	Lav	Ikkje prioritert i planperioden.				

Delmål 6: Auka kvinners deltaking i lokal- og regionalpolitikken. Minst 40 % av representantane i kommunestyret bør vera kvinner:

Tiltak	Prioritering	Ansvar	Gjennomførings grad	Kommentar	2024	2025	2026	2027
Opplæring av nominasjonskomitéane	A	Ordførar, rådmannen	Middels	Tatt opp i formannskap og kommunestyre				
Facebookgruppe som stimulerer til kvinner i politikken		Ordførar	Lav	Ikkje prioritert i planperioden.				
Folkemøter og temakvelder med fokus på kvinners rett, plikt og moglegheiter til å delta	A	Ordførar, rådmannen	Lav	Ikkje prioritert i planperioden.				
Fokus på mediatrening og politikaropplæring	A	Ordførar, rådmannen	Middels	Politikeropplæring ble gjennomført januar 2020.				
Ungdomsråd med streng kjønnskvoltering (50/50)		Ordførar	Høy	Kommunen er med i Fylkets ungdomsråd, og har eget ungdomsråd som ble opprettet i 2019.				
Vitjing av formannskapet på skulene		Ordførar	Høy	Gjennomført				
Skapa politisk engasjement blant barn og unge (ungdomspolitikkarar på fylkesnivå)		Ordførar	Middels	Kommunen er med i Fylkets ungdomsråd				
Fokus på alderssamansetning, etnisitet og nedsett funksjonsevne		Ordførar	Lav	Ikkje påbegynt				
Folkemøter, bruk av «Checklistan» frå Sverige kan bidra til at fleire kvinner møter opp.		Plan og Drift	Lav	Ikkje påbegynt				
Nærmiljøvandring, som innebærer at eit antal personar blir invitert til en førebudd gåtur gjennom eit område.		Plan og Drift	Middels	Kommunen gjennomfører turer via Lister friluftsråd,				
Problemstilling blir lagt ut på heimesida.		Plan og Drift	Lav	Ikkje starta				
Få innspel frå skulelevar ved bruk av skuleprosjekt.		Plan og Drift	Lav	Ikkje starta				

Delmål 7: Friskliv i eit likestillingsperspektiv. Best i Agder.

Tiltak	Prioritering	Ansvar	Gjennomførings grad	Kommentar	2024	2025	2026	2027
Det blir oppmoda til at frisklivssentralen blir brukt som ei plattform til å fremma likestillingsverdiene hos alle aktuelle lag og organisasjonar.		Helse sosial og	Middels	Åpent for samhandling med alle org. og kan brukes av alle brukergupper				
For å stimulera arbeidet med å fremma likestillingsverdiar i lag og organisasjonar, kan det søkast om økonomisk støtte.	A	Rådmannen	Lav	Ikkje påbegynt				

Tjenesteproduksjon

Delmål 1: Sjukefråværet skal ikkje vera høgare enn 6 % i året:								
Tiltak	Prioritering	Ansvar	Gjennomførings grad	Kommentar	2024	2025	2026	2027
Aktiv oppfølging av sjukemeldte i tråd med IA avtalen	A	Rådmannen/nhetene	Høy	Sykemeldte følges opp i tråd med IA avtalen				
Fokus på arbeidsmiljøet, både det fysiske og psykiske	A	Rådmannen/nhetene	Høy	Gjennomfører systematiske arbeidsmiljøundersøkelser og HMS arbeid				
Årleg gjennomføring av arbeidsmiljøundersøking	A	Rådmannen	Høy	Se over. Gjennomføres annen hvert år				
HMS planen skal reviderast innan 2013	A	Rådmannen	Høy	Revidert og sist vedtatt av AMU 2015				
Tiltak for å få ned sjukefråvær blant kvinner		Rådmannen/ iningsleiarar	Middels til høy	Fokus på sykefravær i ledergruppen. Variere med å ringe til far/mor ved sjuke barn. Utarbeidet egen rutine for gravide.				

Delmål 2: Hægebostad kommune skal ta i bruk ressursparande teknologi og bruka teknologi for å betra kvaliteten på tenesteproduksjonen:								
Tiltak	Prioritering	Ansvar	Gjennomførings grad	Kommentar	2024	2025	2026	2027
Innan 2015 skal dei mest brukte skjema vere elektronisk tilgjengelige	A	Rådmannen	Lav til middels	Flere intern skjema er blitt digitalisert og man arbeider med å digitalisere flere eksterne skjema mot brukere. Kommunen har tatt i bruk «svar ut» som er en elektronisk måte å sende brev på.				
Det skal innan 2015 ha blitt gjennomført 2 prosjekt i kommunen som har resultert i ressursinnsparing pga. innføring av ny teknologi	A	Rådmannen/nhetene	Middels til høy	Kommunen arbeider med Velferdsteknologi innenfor helse- og sosial. «Svar ut» er innført og man vil arbeide for at dette blir mer brukt. Kommunen har kjøpt noen robotgressklippere som gjør at ansatte blir frigjort til andre arbeidsoppgaver, og antall administrative stillinger er blitt redusert..				
Vera oppdatert på dei siste versjonane av dei mest brukte datahandsamingssystem.	A	Rådmannen/nhetene	Høy	Gjennomføres stort sett innenfor budsjettmidler. Det nevnes kort Visma ressursstyring, Profil, WinMed, Familia, kvalitetslosen, NOTUS, Læringsplattformen, Agresso m.fl				
Det må gjennomførast nødvendig kompetansetiltak for å bruka eksisterande og ny teknologi.	B	Rådmannen/nhetene	Middels	Kompetanseheving for skolene, servicekontoret m.v. og intern og eksternt kursing av ansatte skjer kontinuerlig.				

Delmål 3: Kommunen skal levere likeverdige offentlig tjenester:								
Tiltak	Prioritering	Ansvar	Gjennomførings grad	Kommentar	2024	2025	2026	2027
Det skal utarbeidast serviceerklæring for alle hovudtenesteområde for einingane innan 2015	A	Rådmannen/ehetene	Middels	Utarbeidet for de fleste tjenester i helse- og sosial, samt barnehage og skolene og deler av PLD.				
Annankvart år skal det gjennomførast ekstern undersøking i ei av einingane med omsyn til kvalitet og tjenesteproduksjon	A	Rådmannen/ehetene	Middels	Gjennomført i skole- og barnehage 2018, samt pleie- og omsorg 2016.				
Alle tenester skal så langt som mulig leverast etter søkjarens ynskje innanfor gjeldande lovar og forskrifter, serviceerklæringar og vedtak	A	Rådmannen/ehetene	Høy	Ingen tjenester innen PLO eller andre blir gitt utan søknad, vurdering og vedtak. Lege, psykiatri, helsestasjon, barnevern, rus må nødvendigvis gi tjenester utan vedtak.				
Brukarmedverknad skal vera sentralt ved utforming og levering av tenester		Rådmannen/ehetene	Middels	Gjennomføres innenfor barnehagene ved bruk av SAU og skolene ved bruk av FAU. Brukemedvirkning skjer oftast innen psykisk helsevern ved tildeling av tjenester er brukernes medvirkning/ønsker sentrale. Folkemøter blir gjennomført ved behov.				
Ved all planlegging skal ein ta omsyn til universell utforming		Plan og Drift	Høy	Lovpålagd				
Det skal gjennomførast brukerundersøking kvart år for minst ei av einingane i kommunen	A	Rådmannen/ehetene	Middels	Prioritert arbeid i planperioden.				

Delmål 4: Kommunen skal kunne levere livsnødvendige basistjenester til innbyggerane i ein krisesituasjon								
Tiltak	Prioritering	Ansvar	Gjennomførings grad	Kommentar	2024	2025	2026	2027
Annankvart år skal det gjennomførast ROS (Risiko Og Sårbarhetsanalyser) analyser for kommunens tenesteområde og utarbeida risikodempande tiltak. Spesielt bør ein sørga for gode kommunikasjonsrutiner ved bortfall av straum- og mobilnett	A	Rådmannen	Høy	Kommunestyret vedtok ny ROS analyse våren 2014. det ble påbegynt ny ROS analyse i 2017 som ble arbeidet videre med i 2018 og i 2019 blant gjennom beredskapsrådet. Det er utarbeidet ROS analyse for helse- og omsorg i 2018.				
Kommunen skal gjennomføra beredskapsøvingar kvart 2. år		Rådmannen	Høy	Ble gjennomført beredskapsøvelse i 2020.				
Etablere rutinar for oppdatering av planverket for beredskap i tråd med forskrift om kommunal beredskapsplikt.	A	Plan- og drift	Høy	Gjennomført				
Laga føresegner for korleis samfunnssikkerhet skal takast hand om i overordna arealplanlegging.	A	Plan- og drift	Høy	Lovpålagt å gjennomføre ROS analyse i forbindelse med arealplanlegging				

Delmål 5: Folkehelse – kommunen skal stimulera til god folkehelse hos innbyggjarane i kommunen:								
Tiltak	Prioritering	Ansvar	Gjennomførings grad	Kommentar	2024	2025	2026	2027
Det skal arrangerast byttemarknad for friluftsutstyr 1 gong pr. år på kvar av skulene	C	Skulene	Middels	Gjennomført på Kollemo og Eiken skule				
Stimulera det frivillige organisasjonsliv, og gjennomføra ei årleg samling med folkehelse og frivillig arbeid som tema		Helse sosial	Lav	Ikke prioritert i planperioden.				
Tilrettelegga for uteaktiviteter med spesielt fokus på skule- og barnehage	A	Barnehagane, skulene	Høy	Plan over uteområda til skulane og barnehagane er utarbeidet, og opparbeiding er starta og delvis gjennomført utfrå finansiering. Barnehagane har utedagar der ein er utanfor barnehagens område. Det ble starte friluft SFO i 2018				
I arealplanlegginga skal det leggast spesielt vekt på sikre samanhengande turstiar i nærområdet	B	Plan og Drift	Høy	Påbegynt og tas hensyn til bl.a. i kommunedelplan Snartemo – Tingvatn				
Etablere frivilligsentral	A	Helse sosial	Høy	Gjennomført. Kommunen vedtok etablering av frivilligsentral høsten 2013, og i 2015 startet sentralen for fullt.				
Utvikla kommunen som idretts- og friluftslivkommune i samarbeid med regionale myndigheiter	A	Plan og Drift	Middels	Kunstgrassbanen og friidrettsbanen har vi gitt midler til etter søknad fra idrettslagene. Det er et område som kommunen arbeider med jevnt og trutt				
Folkehelse har fokus i alt av kommunens arbeid; saksbehandling, planar, dokument og aktivitetar	A	Rådmannen/ einingsleiarar	Høg/Middels	Kommunens Folkehelse - koordinator er tilsatt i helse- og sosial avdelingen. Koordinatoren arbeider med å implementere folkehelse på alle områder, og det er utarbeidet ny folkehelseoversikt som bl.a. danner grunnlag for kommunens planprogram.				
Samarbeide med NAV for å inkludere og betre helsa hjå alle grupper i samfunnet	A	Rådmannen/ enhetene	Middels	Sosialtjenesten er integrert i Nav. Arbeider med klienter som har falt utenfor samfunnets vedtatte normer				
Utarbeida helse og omsorgsplan med folkehelse og helsefremming som eige tema	A	Helse- sosial	Lav	Vedtatt sommeren 2021				

Del IV: Budsjett og økonomiplan

Budsjettskjema

I forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner er det vedtatt oppstillingskrav til budsjett og økonomiplan. Budsjett og økonomiplan for 2024 - 2027 presenteres i skjema som tilfredsstillt kravene i forskriften §§ 5-4, 5-5 og 5-6. Budsjett 2023 er hentet fra opprinnelig budsjett vedtatt av kommunestyret desember 2022. Grunnlaget for beløpene blir forklart i påfølgende kapitler.

§ 5-4. Bevilgningsoversikter - drift

Tal i heile kroner	Regnskap 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Økonomiplan 2025	Økonomiplan 2026	Økonomiplan 2027
Generelle driftsinntekter						
Rammetilskudd	-92 793 461	-97 704 000	-105 900 000	-105 900 000	-105 900 000	-105 900 000
Inntekts- og formuesskatt	-57 341 698	-48 496 000	-55 100 000	-55 100 000	-55 100 000	-55 100 000
Eiendomsskatt	0	0	0	0	0	0
Andre generelle driftsinntekter	-4 794 056	-4 331 000	7 406 000	7 406 000	7 406 000	7 406 000
Sum generelle driftsinntekter	-154 929 215	-150 531 000	-168 406 000	-168 406 000	-168 406 000	-168 406 000
Netto driftsutgifter						
Sum bevilgninger drift, netto	154 434 345	159 117 000	172 805 000	169 618 000	166 545 000	166 576 000
Avskrivninger	11 418 828	11 840 000	12 600 000	12 600 000	12 600 000	12 600 000
Sum netto driftsutgifter	165 853 173	170 957 000	185 405 000	182 218 000	179 145 000	179 176 000
Brutto driftsresultat	10 923 958	20 426 000	16 999 000	13 812 000	10 739 000	10 770 000
Finansinntekter/finansutgifter						
Renteinntekter	-1 828 582	-2 031 000	-2 700 000	-2 528 000	-2 258 000	-2 230 000
Utbytter	-10 359 331	-22 983 000	-15 524 000	-12 983 000	-8 000 000	-8 000 000
Gevinst og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	3 586 033	5 887 000	8 105 000	8 079 000	6 149 000	6 000 000
Avdrag på lån	6 332 924	6 380 000	6 390 000	6 220 000	5 970 000	6 060 000
Netto finansutgifter	-2 268 956	-12 747 000	-3 729 000	-1 212 000	1 861 000	1 830 000
Motpost avskrivninger	-11 418 828	-11 840 000	-12 600 000	-12 600 000	-12 600 000	-12 600 000
Netto driftsresultat	-2 763 826	-4 161 000	670 000	0	0	0
Disponering eller dekning av netto driftsresultat:						
Overføring til investering	0	0	0	0	0	0
Avsetning til bundne driftsfond	1 839 558	0	0	0	0	0
Bruk av bundne driftsfond	-1 462 579	0	0	0	0	0
Avsetning til disposisjonsfond	3 777 974	4 461 000	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	-1 391 127	-300 000	-670 000	0	0	0
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	2 763 826	4 161 000	-670 000	0	0	0
Fremføring til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0	0

§ 5-4. Bevilgningsoversikt drift, budsjett til fordeling pr område

Tall i 1 kroner	Regnskap 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Økonomiplan 2025	Økonomiplan 2026	Økonomiplan 2027
Fra Bevilgningsoversikt:						
Til fordeling drift	154 434 345	159 117 000	172 805 000	169 618 000	166 545 000	166 576 000
Fordeling på områder						
Politiske Styringssystemer	2 868 327	3 663 000	3 195 000	3 295 000	3 195 000	3 715 000
Kommunedirektøren	16 402 725	25 881 000	29 352 000	28 282 000	27 382 000	27 382 000
Skule- og barnehage	43 006 129	44 750 000	50 072 000	49 572 000	49 572 000	49 072 000
Helse- og omsorg	70 967 049	63 843 000	70 915 000	70 915 000	68 915 000	68 915 000
Plan- og drift	22 119 828	20 980 000	19 271 000	17 554 000	17 481 000	17 492 000
Interkommunale ordninger	-929 713					
Netto for alle områder	154 434 345	159 117 000	172 805 000	169 618 000	166 545 000	166 576 000

§5-5. Bevilningsoversikter - investering

Alle tall i heile kroner	Regnskap 2022	Budsjett 2023	Økonomiplan 2024	Økonomiplan 2025	Økonomiplan 2026	Økonomiplan 2027
Investeringsutgifter						
Investeringer i varige driftsmidler	30 310 964	1 950 000	3 935 000	1 450 000	13 900 000	18 000 000
Tilskudd til andres investeringer	120 000	-	-	-	-	-
Investering i aksjer og andeler i selskaper	392 585	450 000	450 000	450 000	450 000	450 000
Utlån av egne midler	-	-	-	-	-	-
Avdrag på lån	-	-	-	-	-	-
Sum investeringsutgifter	30 823 549	2 400 000	4 385 000	1 900 000	14 350 000	18 450 000
Investeringsinntekter						
Kompensasjon for merverdiavgift	- 5 918 792	- 120 000	- 717 000	- 250 000	- 2 740 000	- 3 560 000
Tilskudd fra andre	- 347 760	-	-	-	-	-
Salg av varige driftsmidler	- 37 244	-	-	-	-	-
Salg av finansielle anleggsmidler	-	-	-	-	-	-
Utdeling fra selskap	-	-	-	-	-	-
Mottatte avdrag på utlån av egne midlar	-	-	-	-	-	-
Bruk av lån	- 20 577 000	- 1 830 000	- 3 218 000	- 1 200 000	- 11 160 000	- 14 440 000
Sum investeringsinntekter	- 26 880 796	- 1 950 000	- 3 935 000	- 1 450 000	- 13 900 000	- 18 000 000
Videreutlån						
Videreutlån	3 507 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000
Bruk av lån til videreutlån	- 3 507 000	- 5 000 000	- 5 000 000	- 5 000 000	- 5 000 000	- 5 000 000
Avdrag på lån til videreutlån	567 119	600 000	600 000	600 000	600 000	600 000
Mottatte avdrag på videreutlån	- 487 394	- 600 000	- 600 000	- 600 000	- 600 000	- 600 000
Netto utgifter til videreutlån	79 725	-	-	-	-	-
Overføringer fra drift og netto avsetninger						
Overføring fra drift	-	-	-	-	-	-
Avsetning til bundne investeringsfond	-	-	-	-	-	-
Bruk av bundne investeringsfond	- 79 725	-	-	-	-	-
Avsetning til ubundne investeringsfond	-	450 000	450 000	450 000	450 000	450 000
Bruk av ubundne investeringsfond	- 393 000	-	-	-	-	-
Dekning av tidlegare års udekket beløp	-	-	-	-	-	-
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	- 472 725	- 2 400 000	- 4 385 000	- 1 900 000	- 14 350 000	- 18 450 000
Fremført til inndekning i senere år (udekket beløp)	3 549 753	-	-	-	-	-

§5-5. Bevilgningsoversikt - investering, budsjett til fordeling

Tall i hele kroner	Regnskap 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Økonomiplan 2025	Økonomiplan 2026	Økonomiplan 2027
Investering i varige driftsmidler	30 823 549	2 400 000	4 385 000	1 900 000	14 350 000	18 450 000
Fordeling på prosjekt						
Egenkapitalinskudd KLP	392 585	450 000	450 000	450 000	450 000	450 000
Sum aksjer og andeler	392 585	450 000	450 000	450 000	450 000	450 000
Digitalisering av byggesaksarkiv	620 218	-	-	-	-	-
Sum administrasjon	620 218	-	-	-	-	-
Investering BUS	200 000	200 000	200 000	200 000	200 000	200 000
Interaktive tavler	-	-	500 000	-	-	-
Hægebostad barnehage utbygging	-	-	-	-	10 600 000	-
Eiken Skule utbygging	-	-	-	-	-	12 000 000
Sum skole	200 000	200 000	700 000	200 000	10 800 000	12 200 000
Alarmanlegg	153 377	-	-	-	-	-
Ultralydapparat	-	450 000	-	-	-	-
Hjelpemidler EBO	-	150 000	-	-	-	-
Utstyr legekontor	-	-	150 000	-	-	-
Oppgradering lokaler NAV	-	-	375 000	-	-	-
Prosjektering fryss/ lager/garderobe/avfall EBO	-	-	-	-	-	300 000
Renovering aktivitetssenter	26 426 386	-	-	-	-	-
Sum Helse og Omsorg	26 579 763	600 000	525 000	-	-	300 000
Investering kirkebygg	120 000	1 000 000	-	-	-	-
Dagsturhytte	38 884	-	-	-	-	-
Meråpent bibliotek	-	-	-	-	350 000	-
Sum Kultur	158 884	1 000 000	-	-	350 000	-
Renholdsmaskiner	-	-	200 000	-	-	-
SD-anlegg	-	-	-	-	-	-
Utskifting av vannmålere	124 253	150 000	150 000	-	-	-
Enøk-tiltak	92 513	-	750 000	-	-	-
Sum tekniske anlegg	216 766	150 000	1 100 000	-	-	-
Oppgradering kommunale veier	1 621 581	-	1 250 000	1 250 000	2 500 000	2 500 000
Omlegging vei fra ambulansegarasje	920 677	-	-	-	-	-
Ladestasjon offentlig parkeringsplass	113 076	-	-	-	-	-
Vei nytt boligfelt Eikeråsen	-	-	160 000	-	-	-
Plentraktør	-	-	200 000	-	-	-
Traktør teknisk drift	-	-	-	-	-	3 000 000
Brøyteutstyr	-	-	-	-	250 000	-
Sum samferdsel / infrastruktur	2 655 334	-	1 610 000	1 250 000	2 750 000	5 500 000
Sum fordelt varige driftsmidler	30 823 549	2 400 000	4 385 000	1 900 000	14 350 000	18 450 000

Kommunedirektørens budsjett forslag 26.10.2023

§ 5-6. Økonomisk oversikt etter art - drift - Økonomiplan

Tall i hele kroner	Regnskap 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Økonomiplan 2025	Økonomiplan 2026	Økonomiplan 2027
Driftsinntekter						
Rammetilskudd	-92 793 461	-97 704 000	-105 900 000	-105 900 000	-105 900 000	-105 900 000
Inntekts- og formuesskatt	-57 341 698	-48 496 000	-55 100 000	-55 100 000	-55 100 000	-55 100 000
Eiendomsskatt	0	0	0	0	0	0
Andre skatteinntekter	-15 259	0	0	0	0	0
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-5 655 509	-4 851 000	-7 926 000	-7 926 000	-7 926 000	-7 926 000
Overføringer og tilskudd fra andre	-28 122 368	-17 586 000	-12 903 000	-12 903 000	-12 903 000	-12 903 000
Brukerbetalinger	-7 261 869	-5 791 000	-5 509 000	-5 509 000	-5 509 000	-5 509 000
Salgs- og leieinntekter	-10 164 059	-9 707 000	-11 192 000	-11 192 000	-11 192 000	-11 192 000
Sum driftsinntekter	-201 354 223	-184 135 000	-198 530 000	-198 530 000	-198 530 000	-198 530 000
Driftsutgifter						
Lønnsutgifter	109 550 080	101 049 000	111 228 000	110 841 000	108 982 000	108 595 000
Sosiale utgifter	25 346 552	28 201 000	31 592 000	31 479 000	30 938 000	30 825 000
Kjøp av varer og tjenester	52 952 870	53 216 000	50 685 000	47 998 000	47 325 000	47 856 000
Overføringer og tilskot til andre	13 009 850	10 255 000	9 424 000	9 424 000	9 424 000	9 424 000
Avskrivninger	11 418 828	11 840 000	12 600 000	12 600 000	12 600 000	12 600 000
Sum driftsutgifter	212 278 180	204 561 000	215 529 000	212 342 000	209 269 000	209 300 000
Brutto driftsresultat	10 923 958	20 426 000	16 999 000	13 812 000	10 739 000	10 770 000
Finansinntekter / Finansutgifter						
Renteinntekter	-1 828 582	-2 031 000	-2 700 000	-2 528 000	-2 258 000	-2 230 000
Utbytte	-10 359 331	-22 983 000	-15 524 000	-12 983 000	-8 000 000	-8 000 000
Gevinst og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	3 586 033	5 887 000	8 105 000	8 079 000	6 149 000	6 000 000
Avdrag på lån	6 332 924	6 380 000	6 390 000	6 220 000	5 970 000	6 060 000
Netto finans	-2 268 956	-12 747 000	-3 729 000	-1 212 000	1 861 000	1 830 000
Motpost avskrivninger	-11 418 828	-11 840 000	-12 600 000	-12 600 000	-12 600 000	-12 600 000
Netto driftsresultat	-2 763 826	-4 161 000	670 000	0	0	0
Disponering eller dekning av netto driftsresultat:						
Overført til investering	0	0	0	0	0	0
Avsetning til bundne driftsfond	1 839 558	0	0	0	0	0
Bruk av bundne driftsfond	-1 462 579	0	0	0	0	0
Avsetning til disposisjonsfond	3 777 974	4 461 000	-670 000	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	-1 391 127	-300 000	0	0	0	0
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
Sum disponering eller dekning av netto driftsresultat	2 763 826	4 161 000	-670 000	0	0	0
Fremføring til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0	0

§ 5-7. Utvikling i gjeld - Økonomiplan

Tall i 1000 kroner	Regnskap 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Økonomiplan 2025	Økonomiplan 2026	Økonomiplan 2027
Netto lånegjeld	155 585	158 000	155 000	149 000	154 000	162 000

Investerings

Renter og avdrag har de siste årene vært en økende utgift i kommunen. Dette påvirker driftsregnskapet, og reduserer mulighetene til å benytte tilsvarende beløp på tjenesteområdene. I tillegg til investeringer på kr 2,4 mill i opprinnelig budsjett for 2023 er det gjennomført budsjettendringer for kr 29,2 mill, slik at revidert investeringsbudsjett for 2023 pr oktober er på kr 31,6 mill.

Investeringsnivået i kommunedirektørens budsjettforslag er svært lavt i starten av økonomiplanperioden, da estimert rentenivå medfører langt høyere rente- og avdragsutgifter enn kommunens finansielle måltall i hele planperioden. Kommunen har en relativt god standard på de aller fleste bygg selv om vedlikeholdsetterslepet øker, det er derfor mulig å gjennomføre. Med foreslått investeringsnivå vil Hægebostad kommune gå fra netto lånegjeld på kr 158 mill i 2023 til kr 162 mill i 2026, og netto lånegjeld i forhold til driftsinntekter på 71 % ved utgang av økonomiplanperioden når lånegjelden deflateres til 2023 – kroner.

I forslag til statsbudsjett er det ikke midler til tilskudd til utleieboliger, og kommunedirektøren ser ikke mulighet for å gå til anskaffelse av hverken nødbolig eller flyktningeboliger uten tilskudd, selv om vedtatt boligsosial plan 2023 til 2027 peker på et behov.

Investeringsbudsjettet - bevilgningsoversikt

Investeringsutgiftene i 2024 er på kr 4 350 000. Prosjektene finansieres av kompensasjon for merverdiavgift på kr 560 000, bruk av ubundne fond på kr 450 000 og bruk av lån på kr 3 340 000.

Kommunedirektøren budsjettforslag medfører behov for låneopptak på inntil 3 340 000 i 2024, der eventuelle ubrukte lånemidler fra tidligere år kommer til fratrukk.

I tillegg til investeringsprosjektene er det budsjettet med kr 600 000 i mottatte avdrag på utlån, som i sin helhet benyttes til avdrag/nedbetaling av lån til videre utlån.

Kommunen har mottatt flere henvendelser om startlån, og kommunedirektøren foreslår å ta opp inntil 5 mill i lån til videre utlån i 2024 for å imøtekomme dette.

Investeringsbudsjettet fordelt per pr prosjekt

Langtidsbudsjettet for årene 2024 – 2027 er videreført slik det ble vedtatt for ett år siden, med noen justeringer.

Aksjer og andeler

Det er budsjettet kr 450 000 i egenkapitalinnskudd KLP som er finansiert ved bruk av investeringsfond.

Skole / barnehage

Bevilgning til årlig investering i nye pc-er på Byremo Ungdomsskole med kr 200 000 fortsetter i hele økonomiplanperioden. Det er også behov for å anskaffe nye interaktive tavler i 10 klasserom på barneskolene. Tavlene er helt nødvendige i

undervisningssammenheng, og flere er i så dårlig forfatning at prosjektet ikke kan utsettes utover planperioden.

Hægebostad barnehage og Eiken Skule har behov for større areal for å tilfredsstillere lovgitte krav til arbeidsplasser fra Arbeidstilsynet og forskrift om miljørettet helsevern. Det er meldt flere avvik på grunn av manglende plass. Skisseprosjekt for utbygging ble behandlet i kommunestyret 22.06.2023, med beskrivelse av behov og alternativer.

Utbygging av Hægebostad barnehage har et kostnadsestimat på 10,6 mill. Kommunedirektøren mener at det er et stort behov for utbygging i Hægebostad barnehage, men ser ikke muligheten for å gjennomføre prosjektet med dagens rentenivå før i 2026. Kommunestyret vedtok i økonomirapport II å utsette arbeidet med skisseprosjekt for Eiken Skule. Prosjektet er innarbeidet i 2027 i økonomiplanen med kr 12 mill, noe som samsvarer med kostnadsestimat fra eksisterende skisseprosjekt samt prosjekteringskostnader på kr 400 000.

Helse- og omsorg

Programvare på Eiken Legekantor skal byttes, og i den forbindelse må det anskaffes noen nye apparater som er kompatible med programvaren. Det er budsjettet med kr 150 000 i 2024 til dette formålet.

En gjennomgang av minimumsstandard med krav til fysisk utforming og sikring av NAV-kontor viser at lokalene til NAV Hægebostad ikke tilfredsstillere sikkerhetskravene. For å ivareta sikkerheten til de ansatte er det nødvendig med noen oppgraderinger. Kostnaden for nødvendige tiltak er estimert til kr 375 000 i budsjettforslaget, men dette er foreløpig grove anslag.

Det er mange flere brukere og ansatte tilknyttet omsorgssenteret på Skeie i dag enn da EBO ble bygget. Konsekvensen er at kapasiteten på frys, lager, garderobe og avfallshåndtering for EBO, HDO-boligene og hjemmesykepleien er sprengt, og ikke tilfredsstillere dagens krav. Det er nødvendig med en utbygging av disse funksjonene, og kommunedirektøren har innarbeidet et forprosjekt på kr 300 000 i 2027 til utarbeidelse av planer og prisestimat.

Kultur

I henhold til bibliotekplan 2018-2022 er det innarbeidet investering for å få til meråpent bibliotek. Prosjektet var opprinnelig planlagt på begge bibliotekene, men ble redusert som følge av innsparinger. Beløpet som ligger inne i økonomiplanen er tilstrekkelig for å kunne gjennomføre investering på et av bibliotekene i kommunen.

Tekniske anlegg

Hægebostad kommune startet arbeidet med utskifting av vannmålere i 2021. Prosjektet er videreført med et årlig beløp på kr 150 000 til og med år 2024.

Det er budsjettet med ytterlige ENØK-tiltak i 2024 for å fullføre lønnsomme energibesparende prosjekt som beskrevet i sak 17/23 behandlet i kommunestyret 30.03.2023.

Det er som nevnt i foreløpige rammer behov for nye renholdsmaskiner, og kommunedirektøren har foreslått å bruke kr 200 000 til dette i 2024.

Samferdsel / infrastruktur

De siste årene har oppgradering av kommunale veier hatt ei årlig investeringsramme på kr 1,25 mill for å få det kommunale veinettet opp på et tilfredsstillende nivå, dette er videreført i økonomiplanen. Kommunen mottar henvendelser på dårlig veistandard flere steder fra innbyggere og brøytekontraktører, og vedlikeholdsutgiftene blir stadig høyere. Kommunestyret har bedt kommunedirektøren vurdere om det var mulig å øke investeringene til oppgradering av veiene, dette er det dessverre ikke funnet rom for før 2026 på grunn av høyt rentenivå.

Det er tidligere signert avtale om at kommunen skal koste opparbeidelse av ny tømmerlasteplass med tilhørende adkomstvei i tilknytning til Eikeråsen boligfelt. Lasteplassen blir en del av den kommunale infrastrukturen. Prosjektet er innarbeidet i 2024 med kr 160 000.

Den eldste plentraktoren er gammel og slitt, det medfører mye reparasjoner og vedlikeholdsutgifter. Det er derfor lagt inn anskaffelse av en ny plentraktor i 2024 med kr 200 000. Hægebostad kommune har en traktor som ble kjøpt i 2010, og denne trenger òg å byttes ut. Det er foreslått å anskaffe ny i 2027.

Det er nødvendig med utskifting av noe brøyteutstyr med jevne mellomrom, og det er lagt inn kr 250 000 til dette i 2026 i forbindelse med ny anbudsutlysning av brøytekontrakter.

Finansinntekter

Inntekter fra finans består av renter og utbytte fra Å Energi. Utgiftene er renteutgifter og avdrag på lån.

Med utgangspunkt i Norges Bank sitt anslag på Nibor renter er det budsjettet med renteinntekter på kr 2 700 000 i 2024. Norges Bank antar at rentenivået fortsatt vil øke utover i økonomiplanperioden.

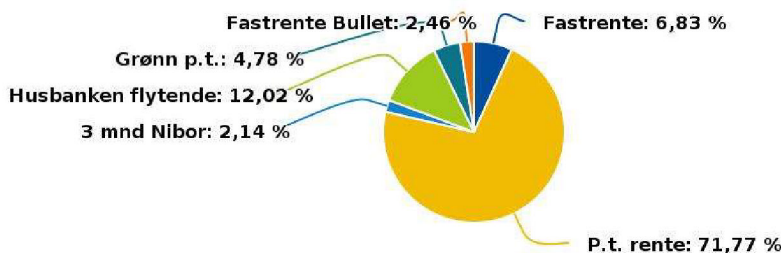
Vi er nå inne i en periode der vi forventer høye utbytter fra Å energi de neste par årene. Utbyttet vi får utbetalt i 2024 er 10,5 mill. I tillegg mottar vi et fusjonsutbytte, der vår andel av 1,1 mrd fordelt over tre år er 4,9 mill årlig fra 2023 -2025.

Det er usikkert hvor høyt utbyttet blir resten av økonomiplanperioden. Det er svært krevende å håndtere store årlige svingninger i driftsbudsjettet. Vi har tatt utgangspunkt i et utbyttegrunnlag på i overkant av 800 mill. Hægebostad kommune sin eierandel er 0,994 %, noe som gir et budsjett på 8 mill i utbytte fra Å Energi i resten av økonomiplanperioden i tillegg til fusjonsutbyttet. For å unngå svingninger bør høyere utbytte gå til årlige prosjekter som ikke medfører et vedvarende økt driftsnivå, slik som vedlikehold av bygningsmassen, etterslep på vedlikehold av veier og bruer, innkjøp av utstyr til helse, skole og barnehage eller andre nødvendige tiltak det ikke er rom for innenfor eksisterende rammer.

Finansutgifter

Avdrag på lån etter kommuneloven skal som hovedregel føres i driftsregnskapet, og kommunene skal betale et minimumsavdrag som tilsvarer kapitalslitet på lånefinansierte anleggsmidler. Minimumsavdraget beregnes etter en forenklet formel i samsvar med kommuneloven.

Ved inngangen til 2024 vil Hægebostad kommune ha en gjeldsbelastning på kr 158 mill, og med investeringene i økonomiplanen vil Hægebostad kommune ha sine lån i Kommunalbanken, KLP – banken og Husbanken.

Figur: Produktfordeling på kommunens lån pr 26.10.2023. Kilde: KBN Finans

Gjennomsnittlig rente på dagens lån er 4,7 %, og vil fortsette å stige fram til 01.01.2024. Dette er en økning fra rentenivået som anslått i forrige økonomiplan. Norges Bank anslår en liten reduksjon i lånerente utover i økonomiplanperioden, fra 5,35 % i 2024 til 4,28 % i 2027. Hægebostad kommune har benyttet disse anslagene

i budsjettet på pt lån. For lån med fastrente er det benyttet gjeldende rentenivå i bindingsperioden.

Økonomiplanen er budsjettert i 2024-kroner for årene 2025 - 2027. Utgifter til rente- og avdrag er derfor deflatert i økonomiplanen.

Driftsinntekter

I 2024 er frie inntekter for kommunen anslått til kr 161 000 000, og består av rammetilskudd og skatteinntekter. Dette innebærer en nominell økning i frie inntekter på 5,8 % sammenlignet med oppgavekorrigerede frie inntekter i 2023. Se del II for mer detaljert gjennomgang av rammetilskudd fra staten.

Skatteinntekter

Det er budsjettert med skatteinntekter på kr 55,1 mill i 2024, en økning på 6 % fra oppdatert anslag for 2023. Kommuner med skatteinntekter under landsgjennomsnittet får utbetalt inntektsutjevnerende tilskudd i tillegg til rammetilskuddet. Hægebostad kommune har en skatteinntekt som er under 90 pst av landsgjennomsnittet, og er sikret 95 pst av skatteøkning per innbygger på landsbasis. Inntektsutjevning for Hægebostad kommune er budsjettert til kr 11,2 mill i 2024, og er en del av rammetilskuddet.

Eiendomsskatt

Kommunedirektørens budsjettforslag er et budsjett uten eiendomsskatt på næring, hus og hytter etter tydelig ønske fra politisk hold.

Driftsrammer for budsjettområdene

Foreløpige rammer til enhetene ble vedtatt av kommunestyret i sak 29/23 den 22. juni 2023. Utgangspunktet for budsjettprosessen har vært vedtatte foreløpige rammer, forrige økonomiplan og et ønske om å innarbeide føringene i statsbudsjettet som ble presentert 6. oktober. Finansielle måltall vedtatt av kommunestyret viser at driftsnivået må holdes lavt, og administrasjonen ønsker å holde fast på flest mulig av de innsparingene som er gjort de siste årene. Behovene har imidlertid økt innenfor flere områder, og kommunedirektøren har utfordringer med å levere et forsvarlig tilbud innenfor rammene. For å unngå bruk av disposisjonsfond er det likevel nødvendig å redusere tjenestetilbudet fra 2024.

Tiltak

Endringer i budsjett og økonomiplan sammenlignet med 2023 er listet opp i påfølgende tabell.

Det er budsjettet med oppdatert lønnsnivå. Interkommunale samarbeid består hovedsakelig av lønnsutgifter, og det er derfor gitt rammeøkning i samsvar med økt pris der det ikke kan håndteres innenfor rammen.

Kommunedirektørens budsjett forslag 26.10.2023

Tiltak i økonomiplanen	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	Budsjett 2027
Politiske Styringssystemer, budsjett 2023	3 663 000	3 663 000	3 663 000	3 663 000
Lønnsvekst 2023	60 000	60 000	60 000	60 000
Prisvekst interkommunale samarbeid	62 000	62 000	62 000	62 000
Valg	- 100 000	-	- 100 000	-
Etterlønn ordførerskifte	- 270 000	- 270 000	- 270 000	-
I-pad og opplæring nye politikere	- 150 000	- 150 000	- 150 000	-
Ettårige tiltak budsjett 2023 (sommerjobb for ungdom)	- 70 000	- 70 000	- 70 000	- 70 000
Ramme	3 195 000	3 295 000	3 195 000	3 715 000
Kommunedirektøren, budsjett 2023	25 881 000	25 881 000	25 881 000	25 881 000
Lønnsvekst 2023	687 000	687 000	687 000	687 000
Merkostnader pensjon	500 000	500 000	500 000	500 000
Prisvekst interkommunale samarbeid	797 000	797 000	797 000	797 000
Deflatorvekst fellestråd	76 000	76 000	76 000	76 000
Ettårige tiltak budsjett 2023 (kulturskole)	- 50 000	- 50 000	- 50 000	- 50 000
Flytte ansvar for flyktingetjenesta til NAV	- 3 205 000	- 3 205 000	- 3 205 000	- 3 205 000
Rydde arkiv - langtidslagring	670 000	-	-	-
Prosjektstilling barnevernsreform, foreløpige rammer	400 000	400 000	-	-
Flytte barnevern til rådmannen	3 746 000	3 746 000	3 746 000	3 746 000
Effektivisering/digitalisering	- 150 000	- 550 000	- 1 050 000	- 1 050 000
Ramme	29 352 000	28 282 000	27 382 000	27 382 000
Skule og barnehage, budsjett 2023	44 750 000	44 750 000	44 750 000	44 750 000
Lønnsvekst 2023	2 104 000	2 104 000	2 104 000	2 104 000
Lønns- og prisvekst Byremo Ungdomsskole i hht fordelingsnøkkel	125 000	125 000	125 000	125 000
Økte tiltak BUS - alternativ opplæringsarena i hht fordelingsnøkkel	85 000	85 000	85 000	85 000
Økte tiltak BUS - tysklandstur, utg til lærere i hht fordelingsnøkkel	85 000	85 000	85 000	85 000
Særskilt norskopplæring BUS finansiert av integreringstilskot	440 000	440 000	440 000	440 000
Ettårige tiltak budsjett 2023	50 000	50 000	50 000	50 000
Kolleemo skole - endring rammetimer inkl sfo 2. klasse	1 395 000	1 395 000	1 395 000	1 395 000
Eiken skule - endring rammetimer inkl økning sfo inkl sfo 2.klasse	1 440 000	1 440 000	1 440 000	1 440 000
Barnehage ferievikar	270 000	270 000	270 000	270 000
Endring makspris barnehage 2024	328 000	328 000	328 000	328 000
Reduserte rammetimer barneskolene	- 1 000 000	- 1 500 000	- 1 500 000	- 2 000 000
Ramme	50 072 000	49 572 000	49 572 000	49 072 000
Helse- og omsorg, budsjett 2023	63 843 000	63 843 000	63 843 000	63 843 000
Lønnsvekst 2023	4 080 000	4 080 000	4 080 000	4 080 000
Auka ressurser NAV, foreløpige rammer	300 000	300 000	300 000	300 000
Flytte ansvar for flyktingetjenesta til NAV	3 205 000	3 205 000	3 205 000	3 205 000
Økte ressurser til flyktingarbeid	1 382 000	1 382 000	1 382 000	1 382 000
Flytte ansvar for barnevern til rådmannen	- 3 746 000	- 3 746 000	- 3 746 000	- 3 746 000
Videref. økte ress. til fagkoordinator, hjemmesykepleien - forel. rammer	370 000	370 000	370 000	370 000
Videreføre økte ressurser til fagkoordinator, EBO	370 000	370 000	370 000	370 000
Habilitering	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
EBO, kveldsvakt demensavd	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
Økt vikar budsjett; ferievikar, sjukevikar samt tariff-tillegg EBO	300 000	300 000	300 000	300 000
Økt vikar budsjett; ferievikar, sjukevikar samt tariff-tillegg hjemmesykeple	1 811 000	1 811 000	1 811 000	1 811 000
Redusere tjenester og årsverk pleie og omsorg	- 3 000 000	- 3 000 000	- 5 000 000	- 5 000 000
Ramme	70 915 000	70 915 000	68 915 000	68 915 000
Plan- og drift, budsjett 2023	20 980 000	20 980 000	20 980 000	20 980 000
Lønnsvekst 2022	640 000	640 000	640 000	640 000
Prisvekst interkommunale samarbeid	765 000	415 000	415 000	415 000
Prisvekst materiell	85 000	85 000	85 000	85 000
Ettårige tiltak budsjett 2023	- 3 730 000	- 3 730 000	- 3 730 000	- 3 730 000
Folkevandringstida - Tingparken, foreløpige rammer	41 000	41 000	41 000	41 000
Økte strømutfgifter	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
Renhold ferievikar	225 000	225 000	225 000	225 000
Økte gebyrinntekter	- 700 000	- 700 000	- 700 000	- 700 000
FKB-B-kartlegging	110 000	110 000	-	-
Effektivisering/digitalisering	- 145 000	- 1 512 000	- 1 475 000	- 1 464 000
Ramme	19 271 000	17 554 000	17 481 000	17 492 000

Kommunen mottar integreringstilskudd i økonomiplanperioden for de flyktingene som er bosatt i 2023. Utgiftene til flyktingetjenesten, tiltak til flyktinger på skolene, økning på frivilligsentralen i 2023 samt en andel av kommunens administrative ressurser og tjenestetilbud er finansiert av integreringstilskuddet. Kommunestyret har tidligere vedtatt at integreringstilskudd utover utgifter knyttet til flyktinger skal settes av på fond. Flyktingetjenesten er organisert under enheten Helse.

Politiske styringssystemer

Budsjettet tar høyde for 12 formannskapsmøter, alle heldagsmøter, og 10 kommunestyremøter inkludert budsjettkonferansen. Det er budsjettert med 8 møter til ungdomsråd, eldreråd og råd for menneske med nedsett funksjonsevne.

Formannskapets tilleggsbevilgning er kr 20 000, og er på samme nivå som bevilgningen eldrerådet har til disposisjon. Råd for menneske med nedsett funksjonsevne har en bevilgning på kr 10 000 i tillegg til møteaktivitet. Hægebostad kommune har fått utdelt restmidler fra Birkeland samvirkelag. Av disse står kr 70 783 på et bundet fond, og skal etter avtale med Coop Norge benyttes til tiltak fra ungdomsrådet.

Utgifter til kontroll og revisjon utgjør kr 777 000 i kommunedirektørens budsjettforslag. Inkludert i dette er kontrollutvalgets egne utgifter på kr 45 000, driftstilskudd til Agder sekretariat kr 161 000 samt tilskudd til revisjonen - Komrev Sør - på kr 571 000. Beløpet samsvarer med anbefaling fra kontrollutvalget på budsjett til kontroll og tilsyn. Kompensasjon til kontrollutvalgsleder og møtegodtgjørelse til utvalgets medlemmer på kr 62 000 kommer i tillegg.

Det gjennomføres valg annethvert år. De direkte utgiftene i kommunen knyttet til dette er budsjettert til kr 100 000, og ligger inne i budsjettet for 2025 og 2027. Ved lokalvalg vil det påløpe utgifter til politikeropplæring og lpad, samt at det må tas høyde for skifte av ordfører. Sittende ordfører har da krav på etterlønn. Utgiftene i forbindelse med lokalvalg er lagt inn med henholdsvis kr 150 000 og kr 270 000 i 2027.

Kommunedirektøren

Kommunedirektøren består av stabsfunksjoner i administrasjonen, og er delt inn i 2 avdelinger – Tjenestetorget og finans- og økonomiavdeling, som har hver sin leder. Tjenestetorget har i utgangspunktet ansvar for merkantilt arbeid i kommunen, herav utsendelse av alle saksdokumenter til politiske utvalg, sentralbord, arkiv, ulike avregninger innenfor helse- og omsorg, utsendelse av gebyr for vann og avløp, saksbehandling for enhetene, kommunens hjemmeside, støttefunksjon i personalsaker for å nevne noen områder. Økonomi og finansavdelingen har ansvar for utarbeidelse av regnskap og budsjett samt alle inn og utbetalinger i kommunen. Pedagogisk konsulent er fortiden ubesatt som et innsparingstiltak. Det er budsjettert med fire lærlinger i kommunen.

Det er blitt redusert med 2,5 årsverk (inkl pedagogisk konsulent) de siste årene innenfor dette budsjettområdet. Det er tatt i bruk flere digitale verktøy der dette har vært hensiktsmessig. Kommunen har tatt i bruk ny hjemmeside, digitale møteverktøy,

samt økt digitaliseringen innenfor lønn- og personale. Dette vil forhåpentligvis føre til at belastningen ikke blir for stor på de ansatte, eller at service som ytes til kommunens innbyggere ikke blir vesentlig redusert.

Kommunen sin andel av utgifter til DDV, Lister pedagogiske senter og Lister PPT ligger under kommunedirektøren. Fra disse mottar kommunen budsjetter utarbeidet i vertskommunen, og har gitt rammeøkning i tråd med disse budsjettene.

Andre store utgifter på dette området er skoleskyss og tilskudd til kirkelig fellesråd. Driftstilskudd til fellesrådet er deflatorjustert fra 2023 til 2024 slik at det er budsjettert med tilskudd til kirkelig fellesråd på kr 1 835 000. Beløpet er kr 33 000 lavere enn forslag til driftsbudsjett fra Hægebostad kirkelige fellesråd. Innspillet fra fellesrådet ligger vedlagt budsjettsaken.

Som et ledd i innsparingene kommunen gikk gjennom i 2021 ble det vedtatt å redusere kulturskolen, og inngå et samarbeid med eksisterende lag om kulturskoletilbud. Det har resultert i et samarbeid med Samklang og Tingvatn fornminnepark – «Min kulturarv». Avtalene er sagt opp av kommunestyret i junimøtet 2023 og det arbeides med å få plass tilbud som blir kommunens kulturskole fra 2026/2027.

Skole

Hægebostad kommune har to barneskoler med hver sin enhetsleder, samt interkommunalt samarbeid om Byremo ungdomsskole. Det har tidligere vært en pedagogisk konsulent i kommunedirektørens stab for å bistå skolene i deres arbeid, men stillingen er vakant i hele økonomiplanen som et ledd i innsparingene. Kommunedirektøren har selv skolefaglig kompetanse, og det antas at dette ivaretar kravene som er nevnt i Opplæringsloven § 13 – 1.

Det er økning i antall elever inneværende skoleår, og det påvirker handlingsrommet til sammenslåing av klasser på barneskolene. Elevtallet i kommunen er stabilt utover i økonomiplanperioden samlet sett, mens det er variasjon mellom skolene i perioden.

For å få til et budsjett i balanse uten å bruke fond har kommunedirektøren sett det nødvendig å redusere utgiftene til barneskolene med kr 1 mill, noe som tilsvarer omtrent 33 rammetimer totalt.

Klasse	2023/2024		2024/2025		2025/2026		2026/2027		2027/2028	
	Kollemo	Eiken	Kollemo	Eiken	Kollemo	Eiken	Kollemo	Eiken	Kollemo	Eiken
1. klasse	11	14	13	6	9	11	10	11	9	10
2. klasse	12	16	11	14	13	6	9	11	10	11
3. klasse	17	15	12	16	11	14	13	6	9	11
4. klasse	15	7	17	15	12	16	11	14	13	6
5. klasse	12	11	15	7	17	15	12	16	11	14
6. klasse	13	14	12	11	15	7	17	15	12	16
7. klasse	9	17	13	14	12	11	15	7	17	15
Sum	89	94	93	83	89	80	87	80	81	83
8. klasse	10	7	9	17	13	14	12	11	15	7
9. klasse	10	9	10	7	9	17	13	14	12	11
10. klasse	9	13	10	9	10	7	9	17	13	14
Sum Bus		58		62		70		76		72

Tabell: Elevtall i kommunen i økonomiplanperioden, fordelt på skolene.

Alle skolene opplever at rammene er for små sett i forhold til behovet de har i elevmassen, og frykter at det vil føre til økning i antall elever som trenger spesialundervisning, flere elever som strever med konsentrasjon og atferdsproblemer samt økning i antall henvendelser til andre instanser. Skolene registrerer et økende behov for ressurser til elever som har sosiale utfordringer.

Moderasjonsordning med inntektsgradering i SFO er videreført i statsbudsjettet. Det er samme prinsipp som for barnehage, der maks 6 % av husholdningens samla inntekt skal gå til betaling av SFO. I tillegg er det gratis SFO for barn med særskilte behov på 5 -7 trinn, og det er innført 12 timer gratis SFO for 1. og 2. trinn.

Opplæringsloven sier at kommunen skal ha tilbud om SFO, men gir ikke innbyggerne rett til plass. SFO-vedtektene ble revidert av kommunestyret våren 2021. De nye vedtektene er nå utformet slik at det blir billigere for de som har full plass, mens det blir dyrere dersom en bruker SFO lite. Jf forslag til gebyrregulativ for priser.

Kollemo Skole:

Budsjettet til Kollemo tillater et rammetimeforbruk på 398 timer for 2024 med den sammensetningen som er i dag av assistenter og lærere, forutsatt at innsparingstiltak er fordelt likt mellom skolene. Dette er en forholdsvis stor økning fra fjoråret. Årsaken til dette er sammensatt:

- Det er kommet, og kommer stadig, nye elever fra Ukraina. Det har også kommet elev som trenger en til en oppfølging.
- Det er gjort et politisk vedtak om ikke å slå sammen klasser i norsk, matematikk og engelsk.
- Lovpålagt krav om tidlig innsats og tiltak for elever i 1. – 4. som henger etter faglig.
- Det har blitt flere elever med spesielle behov på SFO.
- Barnetallet og behovene har økt på SFO.
- Pga. økt elevtall kan vi ikke slå sammen klasser i like stor grad som før.
- Det er en økning i elever med vedtak etter opplæringsloven § 5-1 som et ledd i arbeidet med å forsøke å få ned sykefraværet bruker vi litt mer ressurser på å fordele hovedansvaret for disse elevene på flere ansatte.
- Skolen har mange en til en elever, og det er behov for tid til samarbeid mellom de som arbeider med disse elevene.
- Økte lønnsutgifter pga. innføring av krav om masterutdanning for nye lærere.
- Behov for at det settes av midler til innkjøp av læremidler (både analoge og digitale).
- Økt behov for ressurser for å kunne ivareta det som er skolens ansvar i forbindelse med BTI/Barnevernsreformen.
- Det er økt behov for merkantil ressurs på enheten på grunn av økning i ansatte og elevtall, innsparing av pedagogisk konsulent og en stadig økende mengde administrativt arbeid som pålegges skoleleder. Innføring av nye IKT systemer som digitale timelister, digital fraværshåndtering, skoleadministrativt system IST, medfører også økende behov for merkantile ressurser. Digitale verktøy gir en mer effektiv hverdag for kommunen totalt sett, men flytter arbeid ut til enhetene.

Av rammetimene som ligger i budsjettet er det planlagt ca. 38 timer på SFO. Dette vil variere litt utfra hvor mange elever som er påmeldt. Skoleåret 2023/24 har skolen fått flere barn som trenger oppfølging en til en også på SFO. Det er derfor i større grad enn tidligere behov for å være flere ansatte til stede.

De siste årene har skolen fått en markant økning i elever som har behov for individuell tilrettelegging og trenger mer eller mindre en til en oppdekning (§ 5-1-vedtak/spesialundervisning). Våren 2024 vil i utgangspunktet 113 av rammetimene bli brukt til dette, noe som tilsvarer ca. 30% av den totale rammen. Det er også behov for en del samarbeidsmøter for de som arbeider med § 5-1 elever. For lærerens del legges dette inn i arbeidsplanen, men for andre ansatte må det betales ut ekstra for dette. Totalt bruker skolen ca. 14 rammetimer på dette.

Skolen opplever også stadig flere, som ikke oppfyller kravene til opplæringsloven § 5-1, men som trenger mye ekstra ressurser for å få et tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Totalt regner skolen med å bruke minimum 7 timer til tidlig innsats, lovpålagt styrking av elever på 1-4 og elever som trenger ekstra styrking for ikke å komme inn under § 5-1, tiltak som må settes inn som ledd i lovpålagte tiltak i forbindelse med opplæringslovens §9a, redusert undervisning pga. ansvarsområder, osv. Av samme grunn forventer skolen å bruke ca. 10 rammetimer på ekstra voksentetthet ved bruk av assistent/fagarbeider i 2023.

Det er i dag 6 elever fra Ukraina ved Kollemo skole. Disse har behov for ekstra språkopplæring, en til en oppfølging, mv. Det brukes ca. 30 rammetimer til dette.

Skolen må bruke en del rammetimer på andre lovpålagte ting enn ordinær undervisning (kontaktlærerarbeid, tidsressurspott, o.l.), beregnet til ca. 34 rammetimer i 2024. I tillegg bruker skolen ca. 4,5 rammetimer på merkantil ressurs. Kommunen har tidligere besluttet at kommunen skal ta i bruk BTI i forbindelse med barnevernsreformen. Dette har vist seg å være å særs ressurskrevende for skolen. Det er derfor satt av ca. 7 rammetimer til dette i budsjettet for 2024 (ligger inne i de 34 timene ovenfor).

Pr. nå er det 89 elever på skolen. Skolen har hatt en vesentlig økning i elevtall de siste årene. Det ble derfor gjennomført utbygging i 2019/2020 for å håndtere dette elevtallet, og bygningsmassen er nå i henhold til norm for elever og ansatte. Økningen i elever med spesielle behov har imidlertid vært større enn forutsett, og det er av den grunn litt lite grupperom.

En annen følge av økningen i elevtallet er at klassene blir så store at sammenlåing av klasser ikke kan gjennomføres i like stor grad som før. For en periode må skolen i langt større grad gå over til fulldeling. Dette er begrunnet i både forsvarlighet rent pedagogisk, og i at det ikke er store nok klasserom.

Alderssammensetningen i kollegiet er bra, men det er få menn på Kollemo Skole. Det er mer utfordrende å rekruttere kvalifisert personell. Det har vært, og er også, en stor utfordring å finne vikarer.

De ansatte har de siste årene opplevd en stadig større belastning i arbeidshverdagen deres. De har vært igjennom både økonomiske nedskjæringer, økt og endret arbeidshverdag under Covid-19 perioden og økt arbeidsbelastning gjennom

utbyggingstida ved Kollemo skole. Dette har vært medvirkende årsak til at det har vært et historisk høyt sykefravær ved enheten de siste årene.

Eiken Skule

Budsjettet til Eiken Skule tillater et rammetimetall på 337 timer for 2024.

Eiken Skule har i dag 94 elever. Skolen slår sammen 4.og 5.trinn i fagene samfunnsfag, KRLE, naturfag og praktiske fag. Det er ikke sammenslåing i fagene norsk, matematikk og engelsk. Slik klassestørrelsen er nå er det vanskelig å slå sammen flere klassetrinn. Ved sammenslåing av andre klasser blir elevtallet på 30. Skolen har ikke klasserom som rommer så mange elever. Det er svært vanskelig å slå sammen klasser i praktiske fag da klassene blir så store at det må være flere voksne til stede for å opprettholde og gjennomføre god undervisning. Det vil også være svært krevende å opprettholde god klasseledelse, og det igjen kan medføre at skolen ikke klarer å nå den enkelte elev og gi de som trenger det tilpasset opplæring.

Eiken Skule har økning i antall elever som trenger spesialundervisning (5-1 vedtak) fordi de ikke har utbytte av den ordinære undervisningen. Flere elever er under utredning av PPT og det forventes flere vedtak om spesialundervisning. (5-1 vedtak). Da vil skolen måtte bruke enda flere rammetimer på spesialundervisning. I dag bruker skolen 81 rammetimer til spesialundervisning.

Skolen har også flere elever som ikke oppfyller kravene til 5-1 vedtak, men som trenger mye ekstra ressurser for å få et tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Dette er elever med konsentrasjonsvansker og relasjonsvansker. Noen av disse er under utredning hos andre instanser. For å få tilfredsstillende undervisning må vi omdisponere de voksne. Tidlig innsats og tilpasset opplæring er lovpålagte oppgaver. Til det er det beregnet ca 20 rammetimer.

Skolen må bruke en del rammetimer på andre lovpålagte ting enn ordinær undervisning (kontaktlærerarbeid, tidsressurspot, o.l.). Til dette er det beregnet 39 rammetimer i 2024.

Det er satt av 8 rammetimer til styrking av fremmedspråklige elever som sliter både faglig og sosialt.

Det er beregnet ca 23 rammetimer til sfo.

Hægebostad kommune har vedtatt å bruke BTI-modellen. Dette innebærer en ekstra arbeidsbyrde for den enkelte kontaktlærer. Kommunen er også inne i arbeidet med «Barnevernsreformen/oppvekstreformen». I praksis betyr det økte utgifter på forebyggingsområdet og til videreutdanning/kursing. BTI og barnevernsreformen gir en ekstra arbeidsbyrde for den enkelte lærer, og det gir i tillegg utgifter til vikarer for skolene. For å ivareta dette må lærerne frikjøpes. Skolen har satt av 7 rammetimer til BTI arbeid.

Det administrative arbeidet har økt for rektor ved skolen, og vil etter all sannsynlighet fortsette å øke framover. Det er derfor stort behov for ekstra ressurs til merkantil på skolen. Mye av arbeidet som ble gjort av merkantilt på kommunehuset er lagt ut på

skolen. Ansvar for digitale løsninger skoleadministrativt og oppbygging av systemer, lønn, timelister og fravær gjøres på skolen nå. Dette skal driftes og oppgraderes samt gis opplæring av ansatte. Derfor er det behov for å styrke ressursen til merkantilt. Skolen bruker pr i dag 7 rammetimer på merkantil ressurs.

Vi er med i flere samarbeidsforum i Lister noe som også medfører ekstra arbeid både for leder og merkantil. At kommunen ikke har pedagogisk konsulent medfører at enhetsleder må stille på ulike samarbeidsmøter med oppvekstsjefer i andre kommuner.

Skolen har stort behov for arbeidsrom til ansatte samt møterom/grupperom. Slik skolen har det nå sitter mange ansatte på samme rom og flere deler også arbeidspult. Det er ikke mulig å ta telefoner uten å måtte gå andre steder. Det er vanskelig å finne egnet rom til dette. Det er ikke møterom, og klasserom eller rektor sitt kontor må brukes til dette. Det er behov for flere grupperom på 5.-7.trinn. Det er igangsatt en prosess for å se på hvordan vi kan utnytte eksisterende bygningsmasse på en bedre måte eller om skolen må bygges noe ut.

Ansatte ved Eiken Skule er godt kvalifiserte, både pedagoger og fagarbeidere. Flere har tatt/tar videreutdanning. Mange har arbeidet ved skolen i flere år og har god kunnskap om og kjennskap til både det pedagogiske arbeidet og elevene ved skolen. Arbeidsbelastningen på de ansatte har økt betraktelig noe som fører til stress og slitasje over tid. Det har vært store utfordringer med å skaffe vikarer.

Det er fortsatt behov for at det settes av midler til innkjøp av læremidler (både analoge og digitale).

Smartboardtavlene har gått ut på dato, og noen har sluttet å fungere. Det er derfor anskaffet noen nye interaktive tavler allerede i høst, mens resten er lagt inn i investeringsbudsjettet i 2024.

[Byremo Ungdomsskole](#)

Byremo ungdomsskole er et interkommunalt samarbeid med Lyngdal kommune som vertskommune, og er landets eneste interkommunale ungdomsskole.

Inneværende skoleår er det 134 elever fra skolekretsene Byremo, Konsmo, Eiken og Kollemo. Ifølge samarbeidsavtalen fordeles 90 % av driftsutgiftene etter elevtall, det medfører at Hægebostad i 2024 skal betale 43 %. Det ble startet opp med 2 klasser på 8. trinn i høst, mens de tre klassene på 9. trinn planlegges videreført i økonomiplanperioden. Dette anser skolens om nødvendig for å være i stand til å gi elevene nødvendig omsorg og tilpasset opplæring.

Hægebostad sin andel av totalbudsjettet er relativt lik som året før. Lønnsutgiftene øker, mens utgifter til strøm er redusert og utgifter knyttet til juleball og tysklandstur tatt ut.

Ungdomsskolen ønsker å bruke alternative opplæringsarenaer for elever, finansiering av dette er stipulert til kr 200 000. Utgiftene knyttet til ansatte som er med på tysklandstur med 10. trinn er ikke innarbeidet i budsjettet. Dersom turen skal

videreføres koster dette kr 195 000. Hægebostad sin andel av tiltakene er kr 85 000 pr tiltak.

Satsingsområder til ungdomsskolen er skoleutvikling, elever med utfordringer, RVTS (Regionalt ressurscenter om Vold, Traumatisk strass og Selvmordsforebygging) og digitalisering.

Barnehage

Hægebostad har to barnehager, en i hver bygd, med hver sin enhetsleder. Barnehagen i Hægebostad ble bygget ut i 2011. Barnehagen i Eiken ble bygget ut i 2016/2017, og har ledig kapasitet i forhold til areal. Barnehagen i Hægebostad har for lite areal. Det trengs en snarlig utbygging av personalfasiliteter bl.a.; arbeidsrom, garderobe, møterom, personalrom m.m. I tillegg trengs det garderobe til barna med gode tørkemuligheter.

Statsbudsjettet viderefører ordningen med redusert foreldrebetaling og gratis kjernetid. Foreldrebetaling for et barnehageår skal ikke utgjøre mer enn 6% av husholdningsinntekt det siste året. Gratis kjernetid innebærer fritak for foreldrebetaling for 20 timer pr uke til alle barn fra de fyller 2 år og fram til skolestart dersom husholdningens samlede inntekter i det siste året er lavere enn inntektsgrensen fastsatt av Stortinget.

Regjeringen foreslår at maksimalpris for en barnehageplass blir redusert til kr 1 500 fra 1. august 2024. I dag er prisen kr 3 000. Redusert makspris fra fjorårets forslag til statsbudsjett antas å medføre reduserte inntekter på kr 328 000 for barnehagene.

Fødselstallene i kommunen pr 31.08.2023 viser at antall barn under skolealder er 56 barn i Hægebostad og 62 barn i Eiken, se tabell under. I dag går 78 av barna i barnehage i kommunen.

Barn u/skolealder, født år	Hægebostad	Eiken	Totalt
2018	13	6	19
2019	9	11	20
2020	10	11	21
2021	9	10	19
2022	8	12	20
2023 (pr 31.08.2023)	7	12	19
SUM	56	62	118

Tabell: Antall barn under skolealder i kommunen, fordelt på skolekretsene.

Samtidig ser vi trenden som befolkningsframskrivingene til SSB har tegnet, med lavere fødselstall framover.

Barnehageloven sier at bemanningsnormen må være tilstrekkelig til at personalet kan drive en tilfredsstillende pedagogisk virksomhet. Det er lovbestemt minimumsnorm for pedagog- og bemanningstetthet. Pedagognorm og bemanningsnorm gjelder ikke hele dagen. Barnehagene har en åpningstid på 9,25 timer pr. dag. Pedagoger har en arbeidsdag på 6,75 timer på avdeling og 0,75 timer ubunden tid. Fagarbeidere har en

arbeidsdag på 7,5 timer. I løpet av dagen skal det gjennomføres møter, praktisk arbeid (rydding, matlaging m.m.), pauser osv. Så den faktiske tiden sammen med barna blir kraftig redusert. Pedagognormen sier at det skal være minst én pedagogisk leder per 7 barn under tre år, og minst en pedagogisk leder per 14 barn over tre år. I tillegg skal det ifølge bemanningsnormen være minst en ansatt per tre barn når barna er under tre år, og en ansatt per seks barn når barna er over tre år. Dette medfører at et barn kan utløse en ekstra fagarbeider eller pedagog. Et av innsparingsforslagene vedtatt i tidligere budsjett er å samle barn over bemanningsgrensene dersom antall barn utløser ekstra bemanning. Det medfører at barn kan få tilbud om plass i en annen barnehage enn ønsket på grunn av kapasitet i forhold til bemanningsnorm og pedagognorm. Ved oppstart i august var det ikke noe å spare på å samle barna.

Budsjettet for 2024 baserer seg på dagens situasjon. Det er hovedopptak i august, og bemanningen blir regulert ut ifra antall barn i barnehagen ved hovedopptaket. Det blir tatt inn ekstra barn i løpet av året dersom det kan gjøres innenfor ordinær bemanning, men ikke dersom det utløser ekstra ressurser. Utgangspunktet for budsjettet er at antall ansatte i forhold til antall barn skal være likt i begge barnehagene. Dette for å kunne gi likt tilbud til barna. Bemanning utfra sakkyndige vurderinger kommer i tillegg. Det er ikke rom for å kunne håndtere tiltak basert på nye sakkyndige vurderinger innenfor budsjetttrammene i 2024 dersom en skal holde seg innenfor bemanningsnormen, og eventuelle nye vurderinger vil medføre behov for tilleggsbevilgninger. Barn under opplæringspliktig alder har ifølge barnehageloven rett til spesialpedagogisk hjelp dersom det er særlige behov for det. Det samme gjelder barn med nedsatt funksjonsevne.

Tidlig innsats innebærer å gi barn støtte i sin utvikling. Dette gjelder barns psykiske helse, fremmedspråklige, kognitiv utvikling og motorisk og språklig utvikling. Det er avgjørende for barnets utvikling å gi de riktig og god støtte i tidlig alder. Det beste for barna er å kunne utvikle seg i et miljø hvor de er skjermet for stress og støy og har tilgjengelige voksne med god kompetanse om barns utvikling. Tidlig innsats i barnehagen kan være med å redusere tiltak for barna i skolen. Det har også en økonomisk konsekvens, da tiltak normalt sett er mer kostbare desto høyere opp i skolealder det bli igangsatt. Barnehagene ønsker seg flere ressurser til tidlig innsats, men det er dessverre ikke rom for å tildele rammeøkning i årets budsjett.

Personalet trenger jevnlig kursing og videreutdanning for å ha den kompetansen som oppvekstsektoren krever med stadig nye føringer fra statlig hold. De fleste ansatte i barnehagene utenom barnehagelærere har fagbrev som barne- og ungdomsarbeider. Barnehagen ser det også som positivt å ha lærlinger som en del av bemanninga.

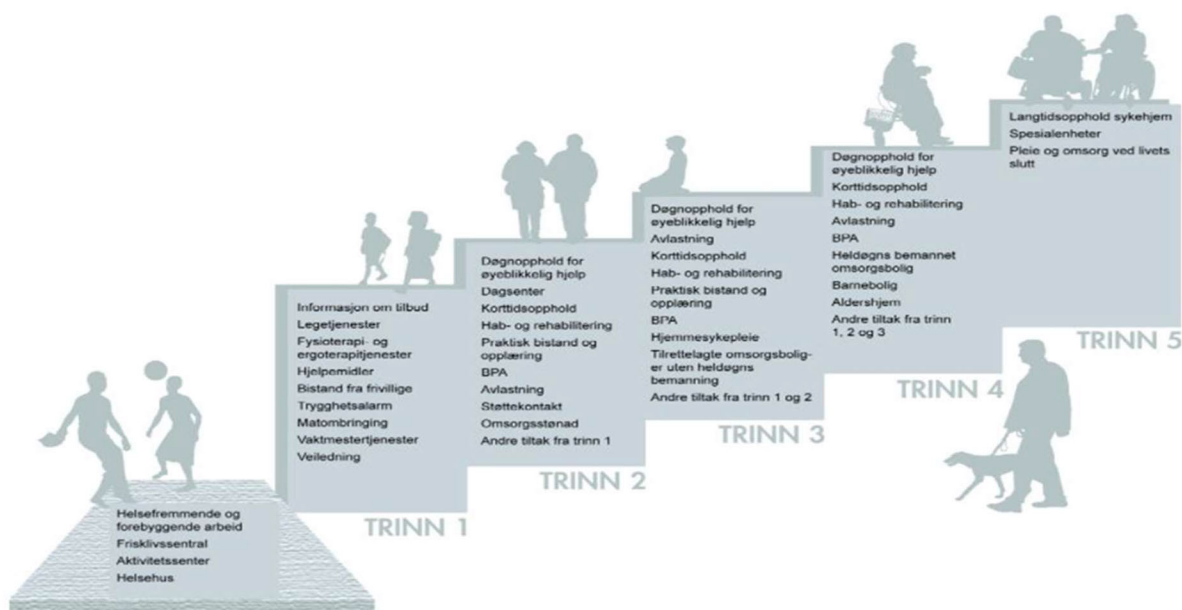
Helse og Omsorg

Budsjettområdet Helse og omsorg omfatter fire enheter; Helse, Eiken Bu- og Omsorgssenter, Habilitering og Heimebasert omsorg.

Kommunedirektøren har lagt innsparing på kr 3 mill fra 2024. Det er ikke klarlagt hvilke avdelinger innsparingstiltaket skal omfatte, og dette vil måtte utredes sammen med lederne for enhetene.

Kommunen skal sørge for at personer som oppholder seg der tilbys helse- og omsorgstjenester som kommunen har ansvaret for. Standarden på hjelpen og vurderingen av hva som er nødvendig og hensiktsmessig er i mange tilfeller preget av skjønn. Kommunene må holde seg innenfor et visst minstenivå, men utover dette kan tilbudet variere fra kommune til kommune.

Illustrasjonen under betegnes som omsorgstrappa. Omsorgstrappa viser hvordan tjenester skal tildeles ut fra den enkelte tjenestemottakers hjelpebehov, men med fokus på å bruke det laveste effektive omsorgstrappetrinn. Tjenestemottakerne skal i størst mulig grad bruke egne ressurser, og kommunen bør velge den tjenesten som er i tråd med dette prinsippet.

Omsorgstrappa forutsetter at mennesker som har behov for omsorgstjenester ikke er like. Den enkelte må vurderes individuelt, og tjenestetilbudet må tilpasses den enkelte. Behovet for hjelp og bistand vil for noen være relativt enkelt og lite, for andre er det snakk om meget omfattende og sammensatte tjenestebehov. Tjenestetilbudet må reflektere den enkeltes behov, og omsorgstrappa viser til en sammenheng der økende behov møtes med økende tjenestetilbud. I tillegg inneholder tenkningen knyttet til omsorgstrappa en forståelse av at ulike omsorgstjenester, eller deltjenester innen omsorgsområdet, utgjør de forskjellige trinnene i trappa. Noen tjenestetyper er innrettet hovedsakelig mot mennesker som har små bistandsbehov, noen mot de som har store bistandsbehov, og noen tjenestetyper kan være innrettet slik at de betjener mennesker med både store og små bistandsbehov.

Helse

Enheten helse omfatter legekontor, psykisk helse/rus, helsestasjon, jordmortjeneste, NAV, folkehelse, friskliv, fysioterapeut, barnekoordinator, flyktningetjeneste, familiesenter og kommunelege.

Legekontor

Det er ansatt to leger og 1,6 årsverk legesekretær. Begge legene har i tillegg til fastlegeansvar også kommunale oppgaver ved sykehjem, helsestasjon og i forhold til flykninger. Legesekretærressursene ble redusert i 2021 som følge av budsjettkutt. Konsekvensene ved denne reduksjonen er lengre svartid ved telefonhenvendelser, samt at det i noen situasjoner ble mer venting for pasienter. I 2023 har det vært en god og stabil legetjeneste med økte inntekter, noe som gjør det mulig å øke legesekretærressursen i 2024 for å få en bedre utnyttelse av legeressursene og bedre tjenester til innbyggerne, noe som igjen fører til økte inntekter for kommunen. Begge legene har nå fulle lister. Målet har vært å snu pasientstrømmen slik at pasienter kommer tilbake til kommunen og kapasiteten ved legekantoret blir utnyttet. Dette har kommunen oppnådd takket være god og stabil legedekning.

Hægebostad deltar i legevaktsamarbeid med Åseral og gamle Audnedal, der Kristiansand legevakt er legevaktsentral og legevakt på natt.

Psykisk helse/rus

Det er totalt 2,1 årsverk i psykisk helse og rus. I tillegg har kommunen mottatt prosjektmidler slik at vi har fått styrket rusforebyggende tiltak. Dette er gjort ved å øke stilling til ruskonsulent, familiesenter og skolehelsetjenesten uten å øke budsjetttrammen. Det er også brukt prosjektmidler til å øke tilstedeværelsen til psykolog slik at den er til stede omtrent hver 4 uke. Kommunen er svært heldig som har denne tjenesten, da flere nabokommuner sliter med å få dekket dette behovet. Det vil være en viktig prioritering dersom ikke muligheten til å bruke prosjektmidler til psykolog videreføres.

Familiesenter

Det ble bevilget 500.000 til opprettelse av familiesenter i 2023. Dette er nå opprettet og har vært et viktig bidrag inn i kommunens forebyggende arbeid. Det er en 50 % fast stilling, samt 20 % stilling som er finansiert av prosjektmidler. Hægebostad er med i et Listerprosjekt angående oppvekstreform, og her har både familiesenter og helsestasjon bidratt inn med ressurser.

Familiesenteret har også mottatt kr 200 000 pr år i prosjektmidler i 2023-2024-2025 for å arrangere foreldrekafè. Dette gjøres sammen med andre enheter i kommunen, samt Røde Kors og Blå Kors – barnas stasjon Lister. Dette er et tilbud til barn og foreldre under skolealder i Hægebostad kommune

Folkehelse, friskliv og fysioterapeut

Frisklivsentralen har en 20% stilling og har åpent hver tirsdag. Også her har kommunen fått prosjektmidler og har brukt disse midlene til kompetanseheving sammen med psykisk helse og skal gjennomføre kursene Tankevirus og Hverdagsglede. Dette er lavterskeltilbud og ment som et forebyggende tiltak for ungdom og voksne i kommunen.

Folkehelsekoordinator har 20 % og har også 20% stilling som barnekoordinator, noe som er en lovpålagt tjeneste i kommunen. Det er fysioterapeut i 100 % stilling. Fysioterapitjenesten har både kurativ tjeneste og er på institusjon og helsestasjon. Hægebostad kommune har også kjøpt tid i varmtvannsbasseng ved Sørlandets rehabiliteringssenter for å gi et tilbud til brukergupper som har behov for dette. Dette finansieres ved inntekter fra egenbetalinger.

NAV og flyktningetjenesten

Kommunen er ikke en del av NAV Lister, og har derfor ansvar for sosialhjelpsdelen av NAV tjenesten. Det har vært store utfordringer med å få kvalifisert personell, og det har vært mye utskiftninger de to siste årene. Nå er det gjort ulike tiltak for å forhindre dette. NAV og flyktningetjenesten er nå samlokalisert og organisert under helse for å gjøre tjenesten mer robust og for å skape et fagmiljø. Det er økning i årsverk slik at det totalt er 3 hele stillinger i NAV/flyktningetjenesten. Årsak til økt behov for personell og betydelig økte utgifter er flere. De som har vært her i over 5 år går nå over på sosialhjelp dersom de ikke er i jobb. Flyktninger fra Ukraina som nå har vært i Norge i 1 år og ferdig med introduksjonsprogram kommer til NAV, samt nyankomne flyktninger. Det er også en økende tendens på gjeldssaker, noe som er tidkrevende og kostbart for kommunen da vi må leie inn kompetanse på fra NAV Arendal for å håndtere en del av disse sakene.

Helsestasjon

Helsestasjon har 2,2 årsverk helsesykepleiere, inklusive leder for enheten. I tillegg mottar kommunen prosjektmidler som benyttes til å øke ressurser med 40 % til skolehelsetjenesten, og har medført økt kontortid ved begge skolene. Helsestasjonen har også brukt midler til å leie tjenester fra psykolog som veileder foreldre, lærere, helsepersonell og har samtaler. Jordmor er ansatt i 20 %. Grunnet prosjektmidler har hun for tiden 30 % stilling ut 2023. Statsbudsjettet innebærer at prosjektmidlene nå skal søkes på årlig, enheten planlegger å videreføre dette også i 2024 dersom ikke det blir vesentlige endringer i kriteriene.

Habilitering

Enheten har 15 årsverk i turnus for aktivitetssenter, boliger og kommunal avlastning, fordelt på 22 personer, avtale med 19 støttekontakter, avtale med 5 private avlastere, vedtak om 90% BPA og omsorgsstønad på 195%.

Habilitering er etablert i nye lokaliteter på Snartemo. I denne forbindelse er det tidligere varslet økte kostnader knyttet til døgnbemanning. Denne bemanningen er nå helt nødvendig, og kostnadene til dette uunngåelige. Derfor må enheten styrkes med kr 1 mill for å kunne dekke behovene til tjenesten med døgnbemanning.

Det er et bredt spekter av tjenester til kommunens innbyggere som blir håndtert av avdelinga. Tjenestene er hjemlet i Helse- og omsorgstjeneste loven:

Praktisk bistand og opplæring:

Kommunen skal sørge for at de som oppholder seg i kommunen får nødvendig helse- og omsorgshjelp. Hjelp til praktisk bistand og opplæring er et omfattende tjenestetilbud bestående av flere ulike tiltak. Tjenestene skal ikke kobles mot boform, men tildeles på individuelt grunnlag. Den enkelte kan bo hjemme hos foreldrene, i privat bolig, i omsorgsbolig eller i annen leid bolig av kommunen. Pasientopplæring kan ytes for eksempel i lærings- og mestringssenheter på lokalmedisinske sentre.

Formålet med tjenesten er hjelp til praktisk bistand og opplæring for å gjøre tjenestemottaker i stand til å bo i egen bolig til tross for nedsatt funksjonsevne. Tjenesten kan ytes i form av veiledning, opplæring eller tilrettelegging av oppgaver som pasient/bruker har utfordringer med å klare selv.

Opplæring er å bli lært opp i daglige gjøremål, slik at tjenestemottaker kan bli i bedre stand til å mestre oppgavene selv. Opplæring omhandler også kunnskap om egen sykdom, medisiner og mestring.

BPA:

Brukerstyrt personlig assistanse (BPA) er en måte å organisere praktisk bistand og opplæring på for personer med langvarig og stort behov for assistanse.

Brukere som fyller nærmere vilkår har rett til å få brukerstyrt personlig assistanse. Brukere som ikke fyller vilkårene kan allikevel tilbys BPA hvis kommunen vurderer at denne ordningen er mest hensiktsmessig.

BPA er en tjeneste med total medvirkning for brukeren. Brukerstyrt personlig assistanse handler om å kunne lede sine egne assistenter ut i fra personlige behov. Brukeren setter agenda, noe som medfører frihet og selvstendighet tross at vedkommende er avhengig av andres hjelp til daglige gjøremål.

Omsorgsstønad:

Omsorgsstønad er kommunal betaling til personer som har et særlig tyngende omsorgsarbeid. Bakgrunnen kan være tjenestemottakere med stort omsorgsbehov på grunn av alder, funksjonshemming, sykdom eller andre årsaker.

En forutsetning for å motta omsorgsstønad er at omsorgsarbeidet foregår i eget hjem. Omsorgsstønad kan gis i stedet for, eller sammen med offentlig tjenesteyting. Omsorgsstønad kan innvilges der kommunen anser at privat omsorg er best egnet. Omsorgsstønad er ikke lønn i tradisjonell forstand, men skal gi en viss økonomisk kompensasjon til personer som har et særlig tyngende omsorgsarbeid.

Tyngden av omsorgsarbeidet og kommunens økonomi er sentrale faktorer i behandlingen av søknader om omsorgsstønad. Ingen har ubetinget rett til omsorgsstønad, men kommunen har plikt til å ha en slik ordning. Kommunen kan ikke avslå en søknad om omsorgsstønad fordi den ikke har en slik ordning, eller ikke har satt av nok penger på budsjettet, men den kan tilby andre tjenester for å dekke omsorgsbehovet.

Avlastning:

Avlastningstiltak er et tilbud til personer og familier med særlig tyngende omsorgsarbeid. Avlastning gis ut fra forskjellige behov og kan organiseres på ulike måter. Dette er en rettighet knyttet til den som yter omsorg, og ikke den omsorgstrengende.

Avlastning skal sørge for at omsorgsgiver får regelmessig fri, unngår å bli utslitt og kan opprettholde gode familierelasjoner og sosiale nettverk. Avlastning erstatter ikke, men ytes i tillegg til, tjenester til den omsorgstrengende.

Avlastningstiltak skal ses i sammenheng med andre tiltak og det skal vurderes hvilke kommunale tiltak som er mest hensiktsmessig. Bestemmelsen omfatter alle som har særlig tyngende omsorgsarbeid, både frivillige omsorgsytere og foreldre med omsorgsplikt for mindreårige barn.

Avlastningstiltak er gratis, og kan gis både i private hjem og i særskilte kommunale tiltak, for eksempel i sykehjem eller i barnebolig.

Støttekontakt:

En støttekontakt er en person som hjelper en annen person gjennom sosialt samvær og ulike aktiviteter. Støttekontaktordningen skal bidra til å gi tjenestemottaker en mer aktiv og meningsfull fritid.

Kommunen er pålagt å ha en støttekontaktordning. Ordningen skal være fleksibel og tilrettelegges for den enkeltes ønsker og behov. En støttekontakt skal fungere som ”personlig assistent”, det vil si at tjenesten skal være preget av høy brukermedvirkning og brukerstyring.

Aktivitetssenter:

Formålet med tjenesten dagaktivitetstilbud kan være hjelp til egenomsorg, sosial støtte, aktivisering og opplæring i dagliglivets gjøremål og lignende. Dagaktivitetstilbud er en måte for kommunene å organisere tjenestene sine på.

Tilbudene ved et dagaktivitetstilbud varierer etter brukergruppens sammensetning, men det grunnleggende prinsippet er at tilbudene skal hjelpe tjenestemottaker til å heve/vedlikeholde sitt funksjonsnivå og gi dem en meningsfull tid i fellesskap med andre mennesker. Et dagaktivitetstilbud kan gi mulighet for å delta på ulike aktiviteter, tilby måltider og sosial kontakt samt helseforebyggende og rehabiliterende tiltak mm.

Ordningen med dagaktivitetstilbud er ikke direkte lovhjemlet, men allikevel er kommunene forpliktet til å tilby brukere av tjenester tiltak som vil bidra til en mest mulig aktiv og meningsfull tilværelse i fellesskap med andre. Dette fremkommer av formålsbestemmelsen i helse- og omsorgstjenesteloven.

Et vedtak eller beslutning om dagaktivitetstilbud kan gis til personer med ulike behov, diagnoser og ulik alder.

Frivilligsentral

En frivilligsentral er en møteplass som formidler kontakt mellom mennesker i lokalmiljøet – noen trenger hjelp og andre ønsker å hjelpe. Gleden over å bruke deg selv er den betalingen du får! Hægebostad Frivilligsentral skal i hovedsak styrke den allerede store eksisterende frivilligheten i kommunen i tillegg til å stimulere til ny frivillig innsats der det fins ressurser og behov.

Uavhengig av alder, kjønn, økonomisk status eller etnisk tilhørighet – sentralen er åpen for alle. Den skal være et møtepunkt mellom de som ønsker å bidra med frivillig ubetalt innsats i lokalmiljøet og de som har behov for og ønsker å motta slik innsats. Hægebostad Frivilligsentral skal fungere som møteplass og brobygger mellom enkeltmennesker, frivillige organisasjoner og offentlig sektor, og skal aktivt bidra til å realisere kommunens visjon: «Saman om ei positiv utvikling»

Eiken Bu- og Omsorgssenter

Eiken Bu og omsorgssenter (EBO) har ansvar for de mest pleietrengende pasientene i kommunen. EBO er organisert med dementavdeling med 8 plasser, pleieavdeling med 8 plasser og en plass til kommunal øyeblikkelig hjelp (KØH).

Dementavdelingen huser pasienter som har langt kommet demens. Avdelingen har ca. 11 årsverk. Det er en generell økning av antall demente i kommunen som trenger oppfølging av pleie og omsorgstjenesten. Dementavdelingen vil ikke ha stor nok kapasitet til å ta seg av alle demente som trenger døgntkontinuerlig oppfølging. HDO boligene kan være et supplement til de som er mildest rammet av sykdommen og dermed avlaste dementavdelingen på EBO. Avdelingen huser til enhver tid de mest demente pasientene som trenger mest oppfølging.

I tillegg til at det er en økning av antall demente blir pasientene eldre og sykere enn tidligere. Dette har skapt utfordringer på avdelingen ift. mer uro, utagering, vandring osv. I 2023 har det vært behov for en bemanning på dementavdelingen på 3-3-1. Dvs. 3 dagvakter, 3 kveldsvakter og en nattevakt. Dementavdelingen er preget av mye uro, utagering og pasienter som må skjermes og følges opp i en til en situasjoner. Vi ser det som umulig å opprettholde en forsvarlig drift av avdelingen uten en 3-3-1 bemanning. Mange av pasientene trenger to pleiere til å hjelpe seg i forskjellige situasjoner og da blir resten av pasientene uten tilsyn. Det skaper uheldige og farlige situasjoner på avdelingen. Det legges derfor opp til å legge inn kostnadene til denne bemanningen i budsjettet for 2024.

Pleieavdelingen har pasienter som er ute av stand til å klare seg i omsorgsbolig eller med annen hjelp utenfor institusjon. Dette er personer som trenger kontinuerlig hjelp og tilsyn hele døgnet. Her er det også pasienter som trenger opptrening og rehabilitering etter akutte sykdommer som hjerneslag. Avdelingen har også ansvar for KØH tilbudet i kommunen.

Avdeling B er for tiden stengt for langtidspasienter. Det har ført til at det til tider har vært noe overbelegg på avdeling A. HDO boligene har også dekket noe av dette behovet. Det legges til grunn i budsjettet at kommunen kan klare å holde avdeling B stengt gjennom neste år og dermed videreføres dimensjonering av plasser og årsverk i 2024 uten avd. B.

Det er til sammen ca 3 årsverk tilknyttet ansvar 340 tilknyttet kjøkken og vaskeri. I tillegg er det 25% stilling som aktivitør. Kjøkkenet leverer all mat til EBO. Middag blir produsert hver ukedag og blir servert varm fra kjøkkenet til avdelingen på EBO og til pasientene på HDO som har full kost fra kommunen. Middag til hjemmeboende blir produsert etter kok/kjøl metoden og kjørt ut en gang i uken. Dette gir stor valgfrihet til hjemmeboende både ift meny og når de ønsker å spise maten. Totalt produserer kjøkkenet over 20 000 middagsporsjoner i året.

Vaskeriet vasker alt institusjonstøy, arbeidstøy og tøy til beboere på EBO. Det vaskes også mye tøy for hjemmeboende og HDO pasienter.

Kjøkkenet og vaskeritjenesten ble styrket i 2023 og det er lagt opp til samme driftsnivå i 2024 med noen justeringer for prisvekst og utskifting og reparasjoner av utstyr som begynner å bli gammelt.

Heimebaserte tjenester

Heimebaserte tjenester omfatter hjemmesykepleie til hjemmeboende, omsorgsboliger, heldøgnsomsorgsboliger (HDO), korttidsavdeling, dagsenter, hjemmehjelp/praktisk bistand, kommunens hukommelsesteam og ergoterapeut. Antall årsverk i enheten er totalt 22,5. Dette har økt betydelig de siste årene på grunn av stadig økende behov blant kommunens innbyggere. Bemanningsøkningen som har vært gjennomført medfører behov for å øke budsjettmidler til ferievikarer, sykevikar og tariff-festa tillegg til vikarene.

Hjemmesykepleie til hjemmeboende i egen bolig

Det er for tiden ca. 60 hjemmeboende som har vedtak om hjemmesykepleie. Vedtakene varierer fra flere ganger pr dag til en gang pr 14. dag. Hjemmesykepleien betjener også alarmtelefoner for trygghetsalarmer. For tiden er det 40 brukere som har tjenesten trygghetsalarm. Det er til enhver tid 2 dagvakter og 2 kveldsvakter som betjener denne delen av enheten, samt en nattevakt som også er felles for de andre tjenestene enheten leverer. Dette videreføres i 2024.

Omsorgsboliger

Bemanningen som gir hjemmesykepleie til hjemmeboende i egen bolig, betjener også disse omsorgsboligene. Det er totalt 9 boliger og per 12.10.23 er 6 boliger i bruk. Omsorgsboligene huser personer med økt bistandsbehov, men ikke et døgnkontinuerlig behov. De fleste som bor i disse boligene, har hjemmesykepleie flere ganger per dag.

Heldøgns omsorgsboliger

Enheten har også ansvar for 10 heldøgns omsorgsboliger. Her bor personer som trenger pleie og tilsyn gjennom hele døgnet. Tilbudet gis når omsorgsnivået er et steg over det som kan tilbys i omsorgsboligene og mens de fortsatt er så friske at man ikke trenger langtidsplass på omsorgssenteret. Beboerne har mulighet til å kjøpe alle måltider, og flere av beboerne spiser måltidene samlet i fellesareal. Beleggsprosenten i HDO-boligene er 100 % pr 12.10.23. Behovet for å fylle opp HDO leilighetene viste seg å komme raskere enn først antatt. Pågangen har vært stor av brukere som er i behov av full pleie gjennom hele døgnet av 1-2 pleiere. Dette gir stor kostnad da det må bemannes opp med flere ansatte slik at forsvarlig helsehjelp blir gitt. Tjenestene gis som punkttjenester på lik linje med hjemmeboende. Det betales husleie og det innvilges vedtak på hjemmesykepleie, hjemmehjelp, matombringning osv. Det er til enhver tid 2 dagvakter og 2 kveldsvakter som betjener denne delen av enheten, samt felles nattevakt. Dette videreføres i 2024. I perioder med ekstra pleietrengende brukere kan det bli nødvendig med mer bemanning.

Korttidsavdeling

Enheten drifter også en korttidsavdeling med fire sengeplasser lokalisert på institusjon. Bruken av disse plassene varierer gjennom året. Frem til 12.10.23 har det vært 818 liggedøgn i avdelingen. Til sammenligning var antall liggedøgn per oktober i fjor 672.

På korttidsavdelingen tilbys i hovedsak rehabiliteringsopphold, avklaringsopphold, lindrendeopphold og avlastningsopphold. Avdelingen huser også langtidspasienter på venteliste. Per 12.10.23 er det en person på venteliste. Avdelingen er fast bemannet med 1 dagvakt og 1 kveldsvakt, samt felles nattevakt for enheten. I periodene med fullt belegg har det vært nødvendig å bemanne opp, slik vil det også bli i 2024.

Pasientene på korttidsavdelingen er for det meste personer som blir direkte skrevet ut fra sykehus. Noen av disse kan ha stort behov for pleie og medisinsk oppfølging, hvor rehabilitering også kan være et mål for oppholdet. Det er per 13.10.22 tildelt 26 vedtak, som er en liten økning fra 2022. Avdelingen har også flere avlastningspasienter. Avlastning fungerer ofte som rullerende opphold, eksempelvis hver 4. uke.

Viktigheten av en god drift på korttidsavdelingen tydeliggjøres mer og mer. Det skyldes blant annet at kommunen må stå rustet til å ta imot utskrivningsklare pasienter fra sykehus. Denne pasientgruppen krever ofte mye oppfølging da utskrivning kommer på et tidligere tidspunkt enn før. Det betyr at det stilles større krav til medisinsk oppfølging. Videre er det avgjørende å gi et godt tilbud til rehabiliteringspasientene. Dette for å kunne jobbe mot målet om å fungere hjemme i egen bolig. Presset har vært stort på enheten i form av stor arbeidsmengde.

Dagsenter

Dagsenter er et dagaktivitetstilbud for hjemmeboende personer med kognitiv svikt og demens. I 2023 utvidet åpningstidene fra 2 til 3 dager per uke. Det er totalt 1,2 årsverk knyttet til dagsenteret. Per 14.10.23 er det 10 personer som benytter seg av dette tilbudet. Som en del av dagsentertilbudet får de som har behov for det skyss til og fra dagsenteret. Det legges til rette for sosialt samvær, aktiviteter og for felles måltid.

Hjemmehjelp/praktisk bistand

Hjemmehjelp ytes etter vedtak hvor de fleste har tilbud om en time hver 14. dag. Det er 36 brukere som har vedtak om hjemmehjelp og det er 0,8 årsverk knyttet til denne tjenesten. Antall brukere med vedtak om hjemmehjelp har økt fra 2022. Fortsetter økningen i 2024 vil behovet for bemanning øke for å kunne gi flere vedtak på denne tjenesten.

Ergoterapeut

Kommunens ergoterapeut er organisert under enhet for hjemmebaserte tjenester. Ergoterapeuten har totalt 50% stilling, herunder 10% som syn- og hørsel kontakt.

Fagkoordinatorer

I tillegg til enhetsleder i 100% stilling er det 3 koordinatorer med fagansvar for hver sine områder. Koordinatorene samarbeider nært med og er støttespillere for enhetsleder. Koordinatorene sørger for at tjenester følges opp og ytes på en faglig forsvarlig måte, med fokus på tjeneste- og kompetanseutvikling. De bidrar også med faglig støtte til ansatte i sitt fagområde. Koordinatorstillingene ble økt fra 20% til 40% i starten av 2023 for å sikre det overnevnte. Dette er det sett god effekt av og videreføres til 2024.

Plan- og Drift

Kommuneplanens samfunnsdel er under rullering. Det har vært gjennomført arbeidsverksted mellom administrasjon og kommunestyre for å få ett best mulig grunnlag for å få til god samfunnsplanlegging i kommunen. Det har vært gjennomført en del involveringstiltak og det vil bli gjennomført dybdeintervjuer med ungdom, tilflyttere, tilbakeflyttere og utflyttede. Kommuneplanens samfunnsdel er det viktigste styringsverktøy for politikerne de neste årene. Slutføring med planarbeidet vil medføre sterk involvering fra politisk side. Dette kan gjøres på forskjellige måter. Det mest ønskelige er politisk verksted av en viss størrelsesorden, men dette krever at det settes av nye friske midler. Av økonomiske årsaker vil det trolig bli lagt opp til kortere slike verksteder i forbindelse med kommunestyremøter.

Brannvesenet endra sin betalingsmodell i 2020, der en større andel blir fakturert utfra areal enn tidligere. Hægebostad har nå en andel på 4,19 % av utgiftene, mot 3,87 % tidligere. Brannvesen Sør er et IKS, der budsjettet skal vedtas av representantskapet, ofte etter at kommunens budsjettprosess er gjennomført. I 2024 har styret levert et budsjettforslag som innebærer en økning på 30 %, eller 700 000 for Hægebostad kommune.

Det er fra 2024 lagt inn kostander knyttet til ferievikar for renholdspersonell på de bygg der dette er nødvendig. Det har vært økte utgifter til rengjøringsmateriell og materialer til vedlikehold, det er derfor budsjettet med en økning på kr 85 000 i kommunedirektørens forslag.

Innsparingene som er gjennomført de siste årene har medført et relativt stort etterslep på vedlikehold, grovt estimert til kr 3,4 mill på kommunale bygg og anlegg. En del av prioriterte oppgaver tas innen utgangen av 2023, men det vil fortsatt være store udekte behov.

I tillegg er det vedlikeholdsetterslep på vedlikehold av bruer, estimert til kr 2,5 mill i 2022 etter en hovedinspeksjon gjennomført av Safe Control.

Strømprisen (kraftleddet) til kommunen styrt av en langsiktig OFA avtale hvor mye av enhetsprisen har et fastpris-ledd for å få forutsigbarhet for kostandene. Strømbudsjettet for 2023 ble økt med 2,25 mill som et ettårig tiltak. Hægebostad kommune har mottatt et strømbudsjett fra Ishavskraft basert på deres prisestimat for 2024 og årets forbruk. Når vi tar hensyn til helårseffekt av ENØK-tiltak i 2023, og nye ENØK-tiltak i 2024 må bevilgningen til strøm økes med kr 1 mill fra 2022-nivået. Økningen til strøm er lagt inn i hele økonomiplanperioden.

Det er stadig sterkere søkelys på bærekraft og miljø. Dette er positivt, men vil trolig også få en negativ økonomisk konsekvens da sterkere vektig av miljø i innkjøpsreglement vil bety økte innkjøpskostnader. Kommunens økonomiske situasjon tilsier at vi innenfor gitte rammer ikke har muligheten for å prioritere miljø i innkjøpsprosesser de kommende år.

Kravet til bærekraft og miljø vil også bety at kommunen må oppfylle sine forpliktelser i forhold til mulighet for lading av el-kjøretøy på offentlige parkeringsplasser. Dette arbeidet er igangsatt, men vil fortsatt kreve innsats før alt er på plass. På grunn av kommunens økonomiske situasjon vil ikke dette kunne prioriteres i 2024.

De senere tiders naturhendelser medfører press på kommunens ivaretagelse av samfunnssikkerhet og beredskap. Dette gjelder innenfor nesten alle områder og særlig for PLD med arealforvaltning, byggesak og beredskapsarbeid. Det er usikkert hvilke økonomiske utslag dette vil få i årene fremover, men allerede nå ser vi at det fra regjeringshold arbeides med lover/forskrifter som tilsier at kommunene må styrke denne funksjonen. Dette forslaget er nå på høring, så det er usikkerhet om det vil medføre konsekvenser for 2024 utover rammene i neste års budsjett.

Kultur er det området som har vært sterkest rammet av kostnadsutt og det er pr dato kun ett absolutt minimum som er finansiert over kulturposten. Dette henger ikke sammen med kommunens ambisjoner, da dette har langsiktig konsekvens i forhold til trivsel, folkehelse og attraktivitet.

Det er behov for oppdatering av kartdata, både for private, næringsliv og også for at kommunen skal kunne levere gode tjenester til de ovennevnte gruppene samt i vårt eget arbeid. Det er planlagt å gjennomføre ett fellesprosjekt neste år med en kostnadsramme på kr 760 000 og hvor kommunens andel vil utgjøre kr 220 000. Kostnadene kan finansieres over to år. Det er også ønskelig å delta i «Bærekraftig landbruk i Lister» som det er søkt prosjektmidler til. Dersom det blir aktuelt med kommunale kostnader vil dette bli inntil kr 50 000,- i 2024 og inntil kr 50 000,- i 2025. Det vil i utgangspunktet forsøkes å finansiere prosjektet innenfor eksisterende ramme. Lister prosjektet «Reisemålsutvikling fase 2» har en anslått kostnad på kr 55 000,- for 2024 og dette prosjektet er ikke innarbeidet i budsjettforslaget, men dersom prosjektet blir realisert er det et ønskelig prosjekt, og det vil i utgangspunktet forsøkes å finansiere prosjektet innenfor eksisterende ramme.

Selvkostområdene er en del av denne enheten, men blir omtalt i del V.

Måloppnåelse på finansielle måltall

De finansielle måltallene er beskrevet på side 8, og er nedfelt for å ivareta økonomisk handleevne over tid. Måltallene er tilpassa kommunen, og viser hva som skal til for å sikre en forsvarlig langsiktig utvikling.

For å beregne nøkkeltallene i budsjettsammenheng må det tas noen forutsetninger. Det budsjetteres ikke med sykefravær, men sykefraværerefusjoner er en del av brutto driftsinntekter som er nevneren i måltallene. Driftsinntekter er økt med et estimat på sykelønnsrefusjon på kr 5,5 mill i tabellen, det samme er vikarutgiftene under driftsutgifter. Det er forutsatt at investeringene i 2023 ferdigstilles som budsjettert. Det er også forutsatt at bruk og avsetning til disposisjonsfond blir som budsjettert i 2023. Det er budsjettert i 2024-kroner, slik at verdi på faste beløp som lån, rente og avdragsutgifter er deflatert i tabellen.

Tabellen under viser at ingen av nøkkeltallene er innenfor måltallet i 2024, men Hægebostad kommune har gode muligheter for å nå målet om netto lånegjeld i 2025. Et av tiltakene for å nå dette er å holde investeringene så lave som mulig i perioden. Det vil også være nødvendig med et målretta arbeid for å finne de beste alternativene for utgiftsreduksjoner i kommunen, slik at vi kan nå målene for en bærekraftig økonomi.

Finansielle måltall	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	Budsjett 2027
Driftsinntekter	-204 030 000	-204 030 000	-204 030 000	-204 030 000
Driftsutgifter	221 029 000	217 842 000	214 769 000	214 800 000
Brutto driftsresultat	16 999 000	13 812 000	10 739 000	10 770 000
Netto finans	-3 729 000	-1 212 000	1 861 000	1 830 000
Motpost avskrivninger	-12 600 000	-12 600 000	-12 600 000	-12 600 000
Netto driftsresultat	670 000	-	-	-
Netto driftsresultat	-0,33 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Netto rente og avdragsutgifter	14 495 000	14 299 000	12 119 000	12 060 000
Brutto driftsinntekter	- 204 030 000	- 204 030 000	- 204 030 000	- 204 030 000
Netto rente og avdragsutgifter	7,10 %	7,01 %	5,94 %	5,91 %
Netto lånegjeld	154 501 000	143 490 000	142 317 000	143 621 000
Brutto driftsinntekter	- 204 030 000	- 204 030 000	- 204 030 000	- 204 030 000
Netto lånegjeld	75,72 %	70,33 %	69,75 %	70,39 %
Disposisjonsfond 31.12	13 897 000	13 897 000	13 897 000	13 897 000
Brutto driftsinntekter	- 204 030 000	- 204 030 000	- 204 030 000	- 204 030 000
Disposisjonsfond	6,81 %	6,81 %	6,81 %	6,81 %

Netto driftsresultat er negativt i 2024 med -0,33 %, og null utover i perioden. Rente og avdragsutgifter i forhold til brutto driftsinntekter sier noe om hvor mye gjelda tynger kommuneøkonomien. anbefalt forholdstall er 2 – 3 %, og det kan være ei utfordring hvis kommunen benytter mer enn 5 % av inntektene til renter og avdrag. Nøkkeltallet

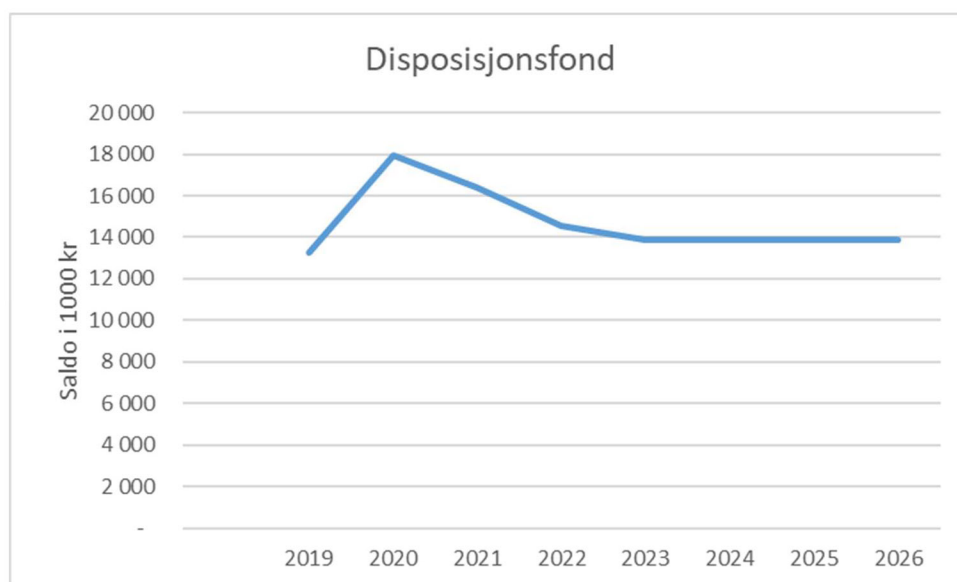
er 7,1 % for Hægebostad i 2024, og er over måltall og anbefalte verdier. Rente og avdragsutgiftene har økt betydelig de siste årene, og det medfører utfordringer for kommuneøkonomien med høyt rentenivå.

Netto lånegjeld er estimert til 75,72 % av brutto driftsinntekter i 2024, og reduseres gradvis til 70,39 % i 2027. Det er foreslått et lavt investeringsnivå i økonomiplanen, for snarest mulig å nå måltallet på 75 % og et håndterbart gjeldsnivå.

Disposisjonsfondet vil være under målet til kommunen på 10 % i 2024 med budsjettetert avsetning til fond. Det forutsetter at bruk og avsetning til fond i 2023 blir som budsjettetert. Ved budsjettetert nivå på driftsinntektene bør vi ha disposisjonsfond på i overkant av kr 20 mill for å håndtere svingninger.

Utvikling av disposisjonsfond

Diagrammet under viser utviklingen i disposisjonsfond fra 2019 til 2027.

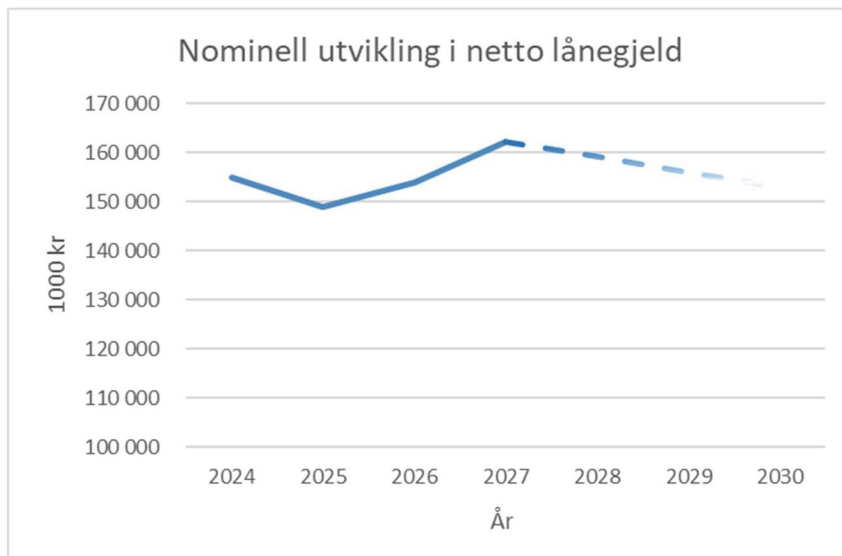
Det er budsjettetert med å bruke kr 670 000 av fond i 2024, mens det ikke er budsjettetert med avsetning til eller bruk av bundne avsetninger utover i planperioden.

Utvikling i gjeld og andre vesentlige forpliktelser

Forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner sier i § 5-7 at økonomiplan og årsbudsjett skal inneholde en oversikt over den årlige utviklingen i gjeld og andre vesentlige langsiktige forpliktelser i planperioden. Tabellen under viser utvikling i netto lånegjeld (tall i kr 1 000) basert på budsjett og økonomiplan. Kommunen har en finansiell leasingavtale som er inkludert i netto lånegjeld.

Nominell utvikling i netto lånegjeld	2024	2025	2026	2027
Netto lånegjeld 31.12.2x	155 000	149 000	154 000	162 000

Figuren under viser nominell utvikling (ikke deflatert) i netto lånegjeld basert på investeringer og avdrag i økonomiplanen. Den stiplede linjen viser antatt utvikling utover økonomiplanperioden med tilsvarende lavt investeringsnivå.

Andre vesentlige forpliktelser er pensjonsforpliktelser og akkumulert premieavvik. Brutto pensjonsforpliktelse er av aktuar estimert til kr 225 mill for KLP ved inngangen til 2024, med økning til kr 244,5 mill ved utgangen av budsjettåret. Akkumulert premieavvik har aktuarberegningene estimert til kr 21 mill ved utgangen av 2024. Aktuarberegningene inneholder ikke tall for pensjonsforpliktelsene utover i planperioden. For SPK er det estimert brutto pensjonsforpliktelser på kr 12,8 mill ved inngangen til 2024.

Hægebostad kommune har ikke andre langsiktige forpliktelser.

Del V: Selvkost

Hægebostad kommune har hatt bistand fra Momentum til budsjettering av selvkostområdene for 2024. Budsjettet og prisene i gebyrregulativet baserer seg på en framskrivning av prognose for 2023. Forslag til gebyrregulativ for 2024 finnes som vedlegg til saksframlegget. Det er i KS 104/12 vedtatt full selvkostdekning for vann, avløp og byggesaks-behandling, og for feiing og oppmåling i KS 103/19.

Med hjemmel i ny kommunelov er det utarbeidet forskrift om beregning av selvkost, forskriften ble fastsatt 19. desember 2019. Selvkostområdene er budsjettert i henhold til regelverket.

Selvkostprinsippet betyr at kommunen skal få tilbake de utlegg den opprinnelig hadde ved å yte tjenesten, og bli kompensert for den kapital som er bundet opp i investeringer. En generasjon skal ikke subsidiere eller bli subsidiert av neste generasjon. Kostnadene ved tjenesten som ytes i dag skal dekkes av de brukerne som drar nytte av tjenesten.

Gebysatsene for selvkostområdene byggesak, utslippstillatelser, reguleringsplan og oppmåling blir utarbeidet i et beregningsverktøy utviklet av Mometum Solutions. Hægebostad kommune hadde møte med Momentum i juni for å legge inn endringene i regulativet og oppdatere forutsetningene i Momsak, samt budsjettmøte for alle selvkostområdene i august.

Pipefeiing utføres av Brannvesen Sør i Mandal. Det er foreslått et gebyr i samsvar med beløpet Hægebostad kommune betaler til Brannvesen Sør for feiing uten påslag for administrasjonsutgifter.

Del VI: Vedlegg:

Vedlegg 1: Kostra tall

Vedlegg 2: Organisasjonskart

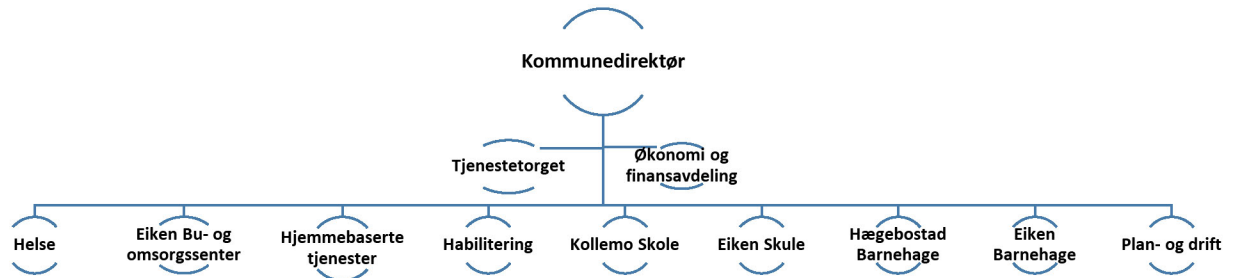
Vedlegg 3: Oversikt over interkommunale samarbeid og kommunale eierinteresser

Vedlegg 4: Budsjettnotat utarbeidet i samarbeid med Momentum Solutions AS

Vedlegg 1: Kostra tall

KOSTRA rapporter for Hægebostad kommune for regnskapsåret 2022 kan sees på følgende lenke: <https://www.ssb.no/kommunefakta/haegebostad>

Vedlegg 2: Organisasjonskart

Vedlegg 3: Oversikt - interkommunale samarbeid og kommunale eierinteresser

Den samlede virksomheten til kommunen er i hovedsak organisert innenfor kommunens ordinære organisasjon, men noe virksomhet lagt til enheter som avlegger eget særregnskap eller andre rettssubjekter. Budsjett og regnskap til vertskommunesamarbeidene nedenfor ivaretas av vertskommunen, og virksomheten inngår i deres regnskap. De resterende enhetene avlegger selvstendige regnskaper som ikke inngår i kommunens rapportering.

	Type virksomhet	Type enhet	Kontor- /vertskommune
Byremo ungdomsskole	Ungdomsskole	Vertskommunesamarbeid	Lyngdal
Legevaktsamarbeid	Legevakt	Vertskommunesamarbeid	Åseral
Jordmorsamarbeid	Jordmor	Vertskommunesamarbeid	Åseral
Veterinærsamarbeid	Veterinærvakt	Vertskommunesamarbeid	Åseral
Kommuneoverlege	Kommuneoverlege	Vertskommunesamarbeid	Åseral
Lister Barnevern	Barnevern	Vertskommunesamarbeid	Farsund
Lister PPT	PP-teneste	Vertskommunesamarbeid	Farsund
Lister pedagogiske senter	Pedagogisk senter	Vertskommunesamarbeid	Lyngdal
Lister Friluftsråd	Friluftsråd	Kommunalt oppgavefelleskap	Farsund
Vannassistansen i Vest-Agder	drift/kontroll av vann- og avløpsanlegg	Kommunalt oppgavefelleskap	Kvinesdal
Agder sekretariat	Sekretariat for kontrollutvalg	Kommunalt oppgavefelleskap	Kvinesdal
DDV	Drift av IKT	IKS	Lindesnes
Vest-Agder museet	Museum	IKS	Kristiansand
Arkivsenter Sør IKS	Arkiv	IKS	Kristiansand
Branvesenet Sør IKS	Branvesen og feiing	IKS	Mandal
Tingvatn Fornminnepark og besøks senter	Fornminne/museum	IKS	Hægebostad
HÅR IKS	Renovasjon	IKS	Åseral
KomRev Sør IKS	Revisjon	IKS	Flekkefjord
Konsesjonskraft (KIKS)	Konsesjonskraft	IKS	Valle
Listerrådet			
Lister Kompetanse	lvareta regionens utdanningstilbud	AS	Lyngdal
Lister Nyskaping	Regional næringsutvikling	AS	Lyngdal
Visit Sørlandet	Markedsføring/salg	AS	Kristiansand
Amento	Attføringsbedrift	AS	Lyngdal
Snartemo Quality	varig tilrettelagt arbeid	AS	Hægebostad

Vedlegg 4: Budsjettnotat fra Momentum

Kommunale gebyrer - Budsjett 2024

Hægebostad kommune beregner kommunale gebyrer i tråd med forskrift om beregning av selvkost.

Selvkost innebærer at ekstrakostnadene som kommunen påføres ved å produsere en bestemt tjeneste skal dekkes av gebyrene som brukerne av tjenestene betaler. Kommunen har ikke anledning til å tjene penger på tjenestene.

En annen sentral begrensning i kommunens handlingsrom er at overskudd fra det enkelte år skal tilbakeføres til abonnentene eller brukerne i form av lavere gebyrer innen de neste fem årene.

Dette betyr at hvis kommunen har bokført et overskudd som er eldre enn fire år, må dette brukes til å redusere gebyrene i det kommende budsjettåret. Eksempelvis må et overskudd som stammer fra 2019 i sin helhet være disponert innen 2024.

Utfordringer med selvkostbudsjettet

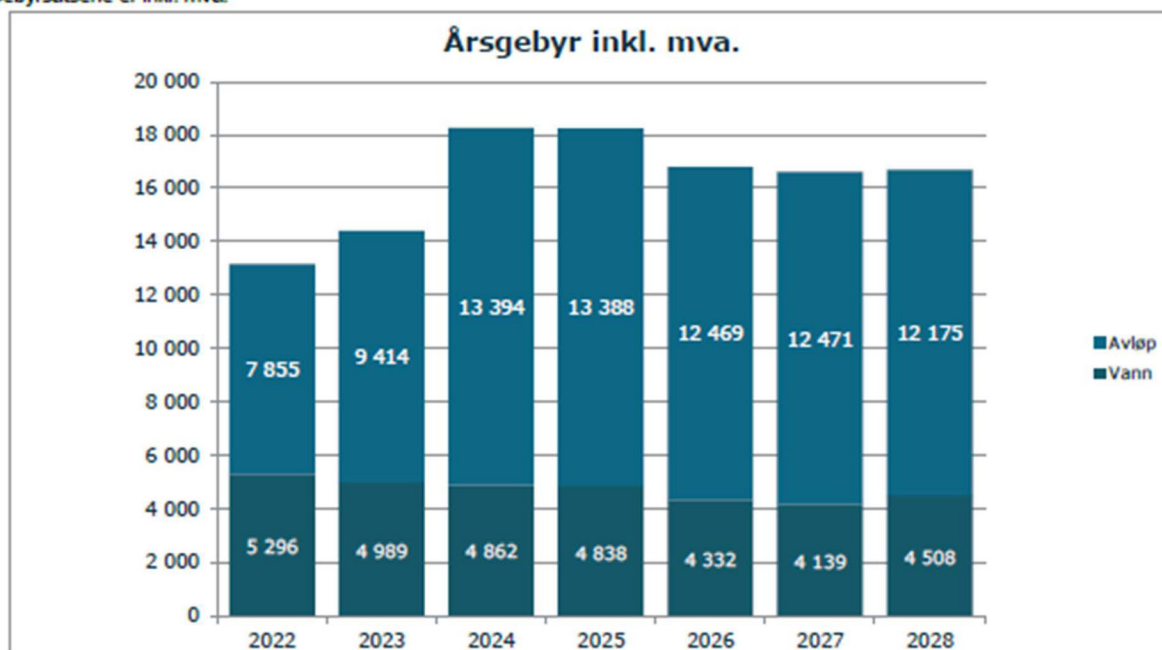
Det er en rekke faktorer som påvirker selvkostresultatet og som ligger utenfor kommunens kontroll. De viktigste faktorene er budsjettårets forventede kalkylerente (5-årig SWAP-rente + 1/2 %-poeng), kapasitetsbegrensninger ved gjennomføring av planlagte prosjekter, samt usikre utgifter og inntekter. I sum fører dette til at det er utfordrende å treffe med budsjettet.

Generelle forutsetninger

Kalkylerenten er anslått å bli 4,7 % i 2024. Budsjettet er utarbeidet den 5. oktober 2022. Tallene for 2022 viser endelig etterkalkyle, tallene for 2023 er prognostiserte verdier, mens tallene for 2024 til 2027 er budsjett-økonomiplan. Ved behov for ytterligere grunnlagstall og beregningsmetoder henvises det til kommunens selvkostmodell Momentum Selvkost Kommune.

Gebyrutvikling for vann og avløp

Fra 2023 til 2024 foreslås en samlet gebyrøkning på rundt 26,8 %, hvor avløp øker mest i prosent med 42,3 %. Vann reduseres med 2,5 %. I perioden 2022 til 2027 øker samlet gebyr med kr 3 458, fra kr 13 151 i 2022 til kr 16 609 i 2027. Dette tilsvarer en gjennomsnittlig årlig gebyrøkning på 4,8 %. Gebyreksempelene for vann og avløp er basert på et årlig vannforbruk på 150 kubikkmeter. Gebyrsatsene er inkl. mva.

Gebyrøndring fra året før	2024	2025	2026	2027	2028
Vann	-2,6 %	-0,6 %	-10,6 %	-4,6 %	0,9 %
Avløp	42,3 %	0,0 %	-5,9 %	0,0 %	-2,4 %
Samlet øndring	26,8 %	-0,2 %	-7,8 %	-1,1 %	0,4 %

Hægebostad kommune benytter selvkostmodellen Momentum Selvkost Kommune til for- og etterkalkulasjon av kommunale gebyrer. Modellen benyttes for tiden av flere enn 300 norske kommuner og selskap.

Forslaget til gebyrsatser for 2024 er utarbeidet av Hægebostad kommune i samarbeid med Momentum Solutions AS som har mer enn 19 års erfaring med selvkostberegninger og rådgivning og bred erfaring rundt alle problemstillinger knyttet til selvkost.

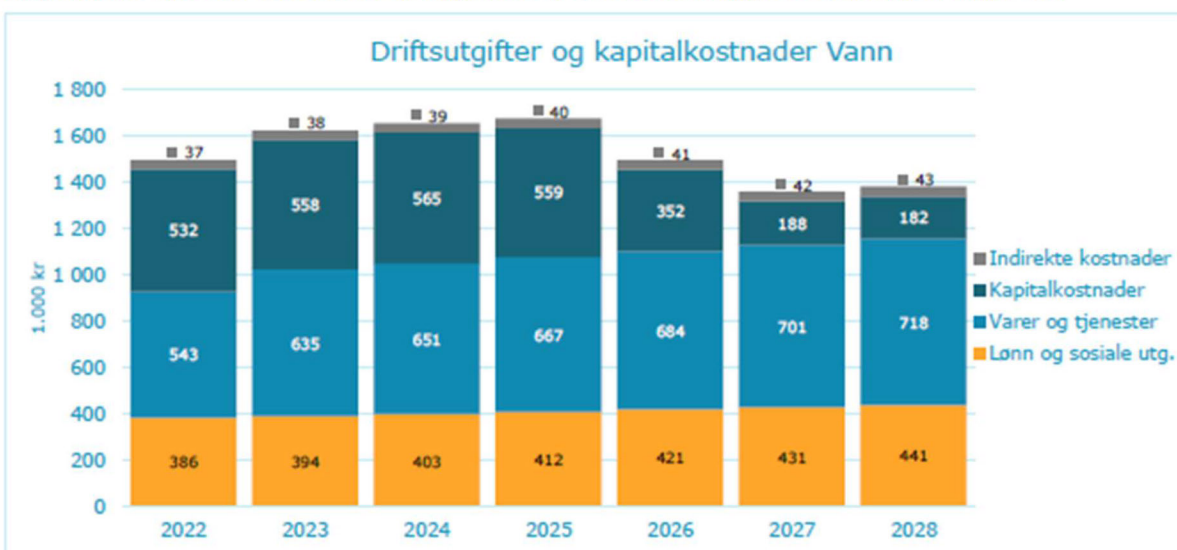
Vann - 2022 til 2028**Gebyrsetter - Vann 2022 til 2028**

De samlede gebyrintektene for vann i Hægebostad kommune er ment å dekke alle kostnadene kommunen har ved å yte tjenesten. Årsgebyret er todelt, bestående av et fast abonnementsgebyr og et variabelt forbruksgebyr. For 2024 er det beregnet at abonnementsgebyret bør settes til 1 594 kroner og forbruksgebyret bør settes til 21,79 kroner/m³ for å dekke kommunens forventede kostnader. Det gir et samlet årsgebyr på 4 862 kroner for en standardabonnent med årlig vannforbruk på 150 m³.

Gebyrsetter, Vann (Inkl. mva.)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Abonnementsgebyr (kr/abonnent)	1 520	1 595	1 594	1 586	1 420	1 356	1 478
Endring, abonnementsgebyr		4,9 %	-0,1 %	-0,6 %	-10,6 %	-4,6 %	8,9 %
Forbruksgebyr (kr/m ³)	25,18	22,63	21,79	21,68	19,41	18,55	20,20
Endring, forbruksgebyr		-10,1 %	-3,7 %	-0,6 %	-10,4 %	-4,4 %	8,9 %
Årsgebyr ved 150 m ³ årlig forbruk	5 296	4 989	4 862	4 838	4 332	4 139	4 508
Endring fra året før		-6,0 %	-2,6 %	-0,6 %	-10,6 %	-4,6 %	8,9 %

Driftsutgifter og kapitalkostnader Vann

Diagrammet nedenfor viser den forventede utviklingen av kostnadene for vann i Hægebostad kommune frem mot 2028.

Fra 2023 til 2024 forventes de totale kostnadene å øke med 2,0 %, hvorav utgifter til varer og tjenester øker mest med omtrent 16 000 kroner. Kapitalkostnadene utgjør 34,1 % av de totale kostnadene og forventes å reduseres med 383 131 kr fra 2024 til 2028.

Selvkostoppstilling Vann

Selvkostregnskap (1.000 kr)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
10*** Lønn	386	394	403	412	421	431	441
11*** Varer og tjenester	371	436	447	458	470	481	493
12*** Varer og tjenester	131	158	162	166	170	174	179
13*** Tjenester som erstatter kommunal egenpr	41	41	42	43	44	45	46
Direkte driftsutgifter	928	1 028	1 053	1 079	1 105	1 132	1 159
Direkte kalkulatoriske avskrivninger	427	440	455	470	281	126	126
Direkte kalkulatoriske rentekostnader	105	119	111	89	71	61	56
Sum kapitalkostnader	532	558	565	559	352	188	182
Indirekte kostnader (drift og kapital)	37	38	39	40	41	42	43
+/- Øvrige inntekter og kostnader	-6	0	0	0	0	0	0
Gebyrgrunnlag	1 491	1 625	1 658	1 677	1 498	1 361	1 384
Gebyrintekter	1 754	1 556	1 456	1 449	1 297	1 240	1 350
Tilknytningsgebyr	96	84	24	24	24	24	24
Selvkostresultat	359	16	-177	-204	-176	-97	-10
Selvkost dekningsgrad / %	117,6 %	96,6 %	87,9 %	86,4 %	86,6 %	91,1 %	97,6 %
Selvkostfond/framførbart underskudd (1.000 kr)							
Selvkostfond 01.01	200	572	614	461	273	105	10
+/- Bruk av/avsetning til selvkostfond	359	16	-177	-204	-176	-97	-10
+/- Kalkulert rentekostnad/-inntekt selvkostfond	13	26	25	16	8	2	0
Selvkostfond 31.12	572	614	461	273	105	10	0

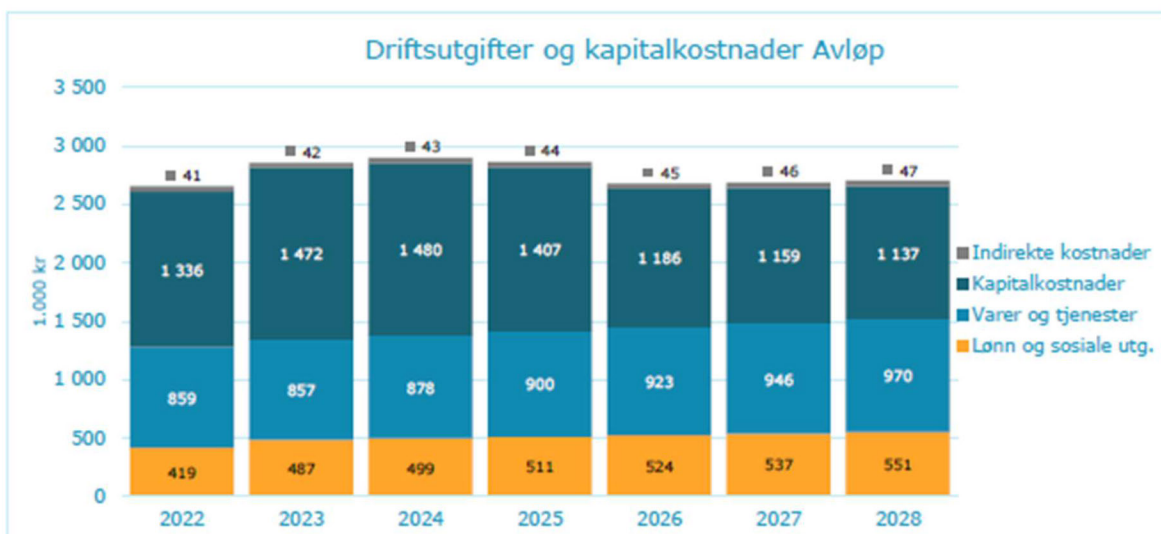
Avløp - 2022 til 2028**Gebyrsatser - Avløp 2022 til 2028**

De samlede gebyrintektene for avløp i Hægebostad kommune er ment å dekke alle kostnadene kommunen har ved å yte tjenesten. Årsgebyret er todelt, bestående av et fast abonnementsgebyr og et variabelt forbrugsgebyr. For 2024 er det beregnet at abonnementsgebyret bør settes til 5 008 kroner og forbrugsgebyret bør settes til 55,91 kroner/m³ for å dekke kommunens forventede kostnader. Det gir et samlet årsgebyr på 13 394 kroner for en standardabonnent med årlig vannforbruk på 150 m³.

Gebyrsatser, Avløp (inkl. mva.)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Abonnementsgebyr (kr/abonnent)	3 100	3 500	5 008	5 005	4 661	4 661	4 551
Endring, abonnementsgebyr		12,9 %	43,1 %	0,0 %	-6,9 %	0,0 %	-2,4 %
Forbrugsgebyr (kr/m ³)	31,70	39,43	55,91	55,89	52,05	52,06	50,83
Endring, forbrugsgebyr		24,4 %	41,8 %	0,0 %	-6,9 %	0,0 %	-2,4 %
Årsgebyr ved 150 m ³ årlig forbruk	7 855	9 414	13 394	13 388	12 469	12 471	12 175
Endring fra året før		19,8 %	42,3 %	0,0 %	-6,9 %	0,0 %	-2,4 %

Driftsutgifter og kapitalkostnader Avløp

Diagrammet nedenfor viser den forventede utviklingen av kostnadene for avløp i Hægebostad kommune frem mot 2028.

Fra 2023 til 2024 forventes de totale kostnadene å øke med 1,5 %, hvorav utgifter til varer og tjenester øker mest med omtrent 21 000 kroner. Kapitalkostnadene utgjør 51,0 % av de totale kostnadene og forventes å reduseres med 342 692 kr fra 2024 til 2028.

Selvkostoppstilling Avløp

Selvkostregnskap (1.000 kr)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
10*** Lønn	419	487	499	511	524	537	551
11*** Varer og tjenester	628	674	691	708	726	744	762
12*** Varer og tjenester	208	161	165	169	173	177	182
13*** Tjenester som erstatter kommunal egenpro	22	22	23	24	24	25	25
Direkte driftsutgifter	1 278	1 344	1 377	1 412	1 447	1 483	1 520
Direkte kalkulatoriske avskrivninger	696	696	696	696	504	504	504
Direkte kalkulatoriske rentekostnader	640	777	784	721	682	655	633
Sum kapitalkostnader	1 336	1 472	1 480	1 407	1 186	1 159	1 137
Indirekte kostnader (drift og kapital)	41	42	43	44	45	46	47
+/- Øvrige inntekter og kostnader	-38	-31	-31	-32	-33	-34	-35
Gebyrgrunnlag	2 617	2 828	2 869	2 831	2 645	2 655	2 670
Gebyrintekter	1 833	2 147	3 052	3 051	2 841	2 842	2 774
Tilknytningsgebyr	84	72	30	30	30	30	30
Selvkostresultat	-700	-608	214	250	226	217	134
Selvkost dekningsgrad / %	70,0 %	75,9 %	106,4 %	107,6 %	107,4 %	107,0 %	103,9 %
Selvkostfond/ufremførbart underskudd (1.000 kr)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Selvkostfond 01.01	390	-309	-344	-770	-549	-342	-134
+/- Bruk av/avsetning til selvkostfond	-700	-608	214	250	226	217	134
+/- Kalkulert rentekostnad/-inntekt selvkostfond	1	-27	-39	-29	-19	-10	-3
Selvkostfond 31.12	-309	-344	-770	-549	-342	-134	-3

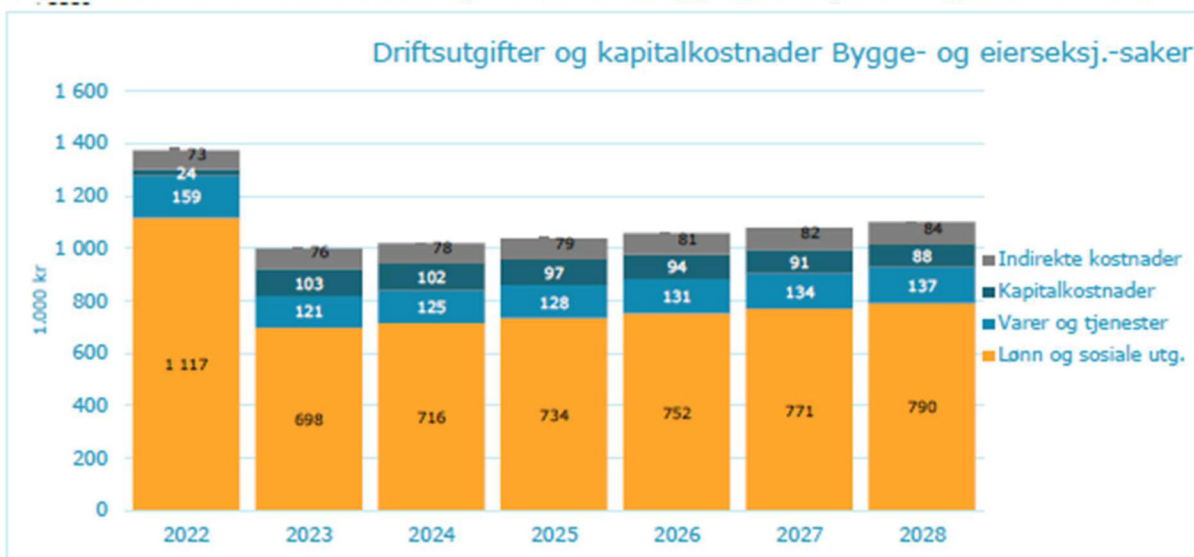
Bygge- og eierseksj.-saker - 2022 til 2028**Gebyrsetter - Bygge- og eierseksj.-saker 2022 til 2028**

Gebyrinntektene for kommunens myndighetsoppgaver svinger normalt en del, fordi de avhenger av hvor mange og hvilke typer saker kommunen får til behandling hvert år. Dekningsgraden viser hvor mye gebyrene dekker av kommunens kostnader på tjenesteområdet. For årene etter 2023 viser tabellen hvilke inntekter kommunen må ha for å oppnå vedtatt kostnadsdekning.

Driftsinntekter, Bygge- og eierseksj.-saker (ekskl. mva.)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Driftsinntekter	807 603	933 950	1 019 717	1 037 786	1 057 416	1 077 834	1 099 285
Endring fra året før		15,6 %	9,2 %	1,6 %	1,9 %	1,9 %	2,0 %

Driftsutgifter og kapitalkostnader Bygge- og eierseksj.-saker

Diagrammet nedenfor viser den forventede utviklingen av kostnadene for bygge- og eierseksj.-saker i Hægebostad kommune frem

Fra 2023 til 2024 forventes de totale kostnadene å øke med 2,1 %, hvorav lønnsutgiftene øker mest med omtrent 17 000 kroner. Kapitalkostnadene utgjør 10,0 % av de totale kostnadene og forventes å reduseres med 14 033 kr fra 2024 til 2028.

Selvkostoppstilling Bygge- og eierseksj.-saker

Selvkostregnskap (t.000 kr)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
10*** Lønn	1 117	698	716	734	752	771	790
11*** Varer og tjenester	11	17	17	18	18	19	19
12*** Varer og tjenester	35	25	26	26	27	28	28
13*** Tjenester som erstatter kommunal egenprod.	113	79	81	83	85	88	90
Direkte driftsutgifter	1 276	820	840	861	883	905	927
Direkte kalkulatoriske avskrivninger	5	67	67	67	67	67	67
Direkte kalkulatoriske rentekostnader	19	36	35	30	27	23	20
Sum kapitalkostnader	24	103	102	97	94	91	88
Indirekte kostnader (drift og kapital)	73	76	78	79	81	82	84
+/- Øvrige inntekter og kostnader	-182	-134	0	0	0	0	0
Gebyrgrunnlag	1 191	865	1 020	1 038	1 057	1 078	1 099
Gebyrinntekter	625	800	1 020	1 038	1 057	1 078	1 099
Selvkostresultat	-566	-65	0	-0	0	0	0
Selvkost dekningsgrad / %	52,6 %	92,6 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Selvkostfond/fremførbart underskudd (t.000 kr)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Selvkostfond 01.01	0	0	0	0	0	0	0
+/- Bruk avlavssetning til selvkostfond	0	0	0	0	0	0	0
+/- Kalkulert rentekostnad/-inntekt selvkostfond	0	0	0	0	0	0	0
Selvkostfond 31.12	0	0	0	0	0	0	0

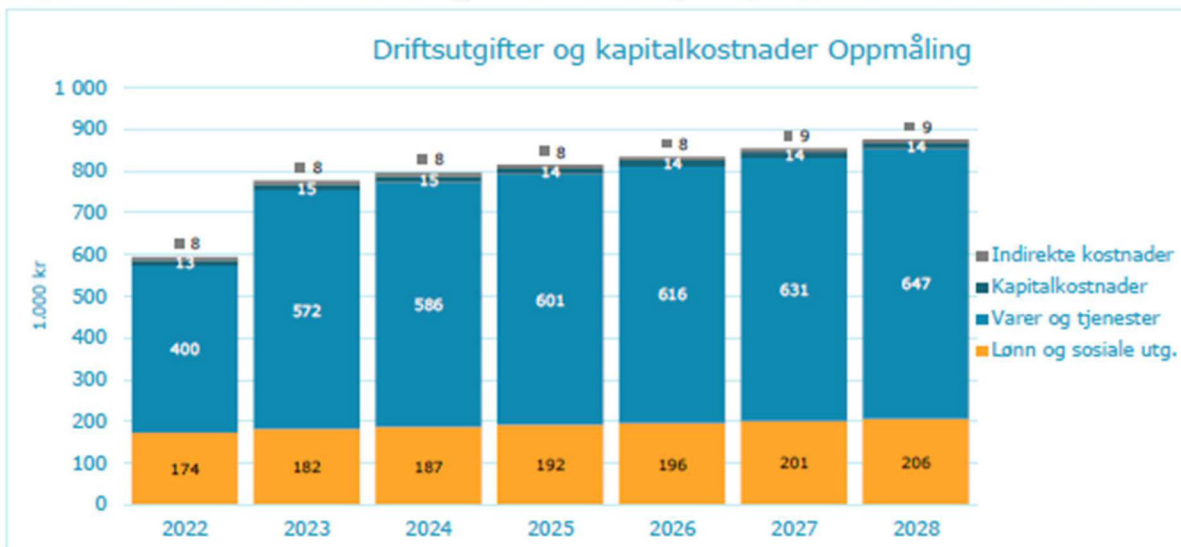
Oppmåling - 2022 til 2028**Gebyrsetter - Oppmåling 2022 til 2028**

Gebyrinntektene for kommunens myndighetsoppgaver svinger normalt en del, fordi de avhenger av hvor mange og hvilke typer saker kommunen får til behandling hvert år. Dekningsgraden viser hvor mye gebyrene dekker av kommunens kostnader på tjenesteområdet. For årene etter 2023 viser tabellen hvilke inntekter kommunen må ha for å oppnå vedtatt kostnadsdekning.

Driftsinntekter, Oppmåling (ekskl. mva.)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Driftsinntekter	477 403	850 300	781 750	797 109	817 080	837 653	858 764
Ending fra året før		78,1 %	-5,1 %	2,0 %	2,6 %	2,6 %	2,6 %

Driftsutgifter og kapitalkostnader Oppmåling

Diagrammet nedenfor viser den forventede utviklingen av kostnadene for oppmåling i Hægebostad kommune frem mot 2028.

Fra 2023 til 2024 forventes de totale kostnadene å øke med 2,5 %, hvorav utgifter til varer og tjenester øker mest med omtrent 14 000 kroner. Kapitalkostnadene utgjør 1,9 % av de totale kostnadene og forventes å reduseres med 1 560 kr fra 2024 til 2028.

Selvkostoppstilling Oppmåling

Selvkostregnskap (1.000 kr)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
10*** Lønn	174	182	187	192	196	201	206
11*** Varer og tjenester	55	45	46	47	48	50	51
12*** Varer og tjenester	54	59	61	62	64	66	67
13*** Tjenester som erstatter kommunal egenprod	292	467	479	491	503	516	529
Direkte driftsutgifter	574	754	773	792	812	832	853
Direkte kalkulatoriske avskrivninger	5	5	5	5	5	5	5
Direkte kalkulatoriske rentekostnader	8	10	10	9	9	8	8
Sum kapitalkostnader	13	15	15	14	14	14	14
Indirekte kostnader (drift og kapital)	8	8	8	8	8	9	9
+/- Øvrige inntekter og kostnader	-13	0	-13	-13	-13	-14	-14
Gebyrgrunnlag	581	777	783	802	821	841	862
Gebyrinntekter	464	850	769	784	804	824	845
Selvkostresultat	-117	74	-14	-18	-17	-17	-17
Selvkost dekningsgrad / %	79,8 %	109,6 %	98,2 %	97,8 %	97,9 %	98,0 %	98,0 %
Selvkostfond/transferbart underskudd (1.000 kr)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Selvkostfond 01.01	0	0	75	64	49	33	17
+/- Bruk avlagtsetning til selvkostfond	0	74	-14	-18	-17	-17	-17
+/- Kalkulert rentekostnad/-inntekt selvkostfond	0	2	3	2	2	1	0
Selvkostfond 31.12	0	75	64	49	33	17	0

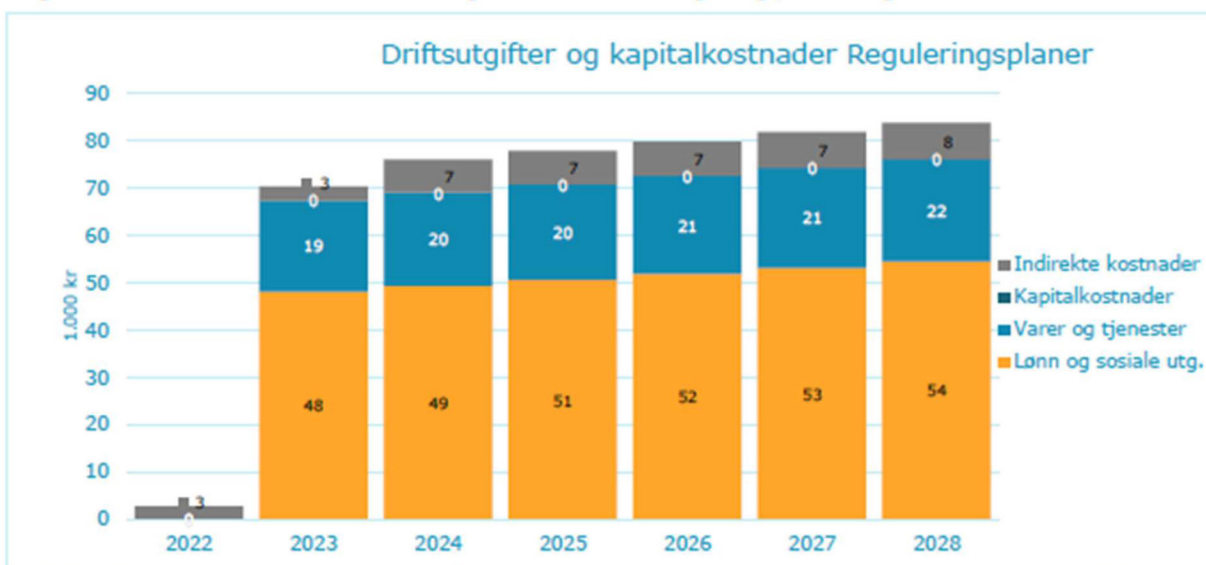
Reguleringsplaner - 2022 til 2028**Gebyrsetter - Reguleringsplaner 2022 til 2028**

Gebyrinntektene for kommunens myndighetsoppgaver svinger normalt en del, fordi de avhenger av hvor mange og hvilke typer saker kommunen får til behandling hvert år. Dekningsgraden viser hvor mye gebyrene dekker av kommunens kostnader på tjenesteområdet. For årene etter 2023 viser tabellen hvilke inntekter kommunen må ha for å oppnå vedtatt kostnadsdekning.

Driftsinntekter, Reguleringsplaner (ekskl. mva.)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Driftsinntekter	225	75 000	75 061	76 712	78 662	80 652	82 701
Endring fra året før		33233,3 %	0,1 %	2,2 %	2,6 %	2,6 %	2,6 %

Driftsutgifter og kapitalkostnader Reguleringsplaner

Diagrammet nedenfor viser den forventede utviklingen av kostnadene for reguleringsplaner i Hægebostad kommune frem mot 2028.

Fra 2023 til 2024 forventes de totale kostnadene å øke med 2,5 %, hvorav indirekte kostnader øker mest med omtrent 4 000 kroner.

Selvkostoppstilling Reguleringsplaner

Selvkostregnskap (1.000 kr)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
10**** Lønn	0	48	49	51	52	53	54
11**** Varer og tjenester	0	8	8	9	9	9	9
12**** Varer og tjenester	0	1	1	1	1	1	1
13**** Tjenester som erstatter kommunal egenprod.	0	10	10	11	11	11	12
Direkte driftsutgifter	0	67	69	71	73	74	76
Indirekte kostnader (drift og kapital)	3	3	7	7	7	7	8
+/- Øvrige inntekter og kostnader	-0	0	0	0	0	0	0
Gebyrgrunnlag	3	70	76	78	80	82	84
Gebyrinntekter	0	75	75	77	79	81	83
Selvkostresultat	-3	5	-1	-1	-1	-1	-1
Selvkost dekningsgrad / %	0,0 %	100,0 %	99,6 %	99,6 %	99,6 %	99,7 %	99,7 %
Selvkostfond/fremførbart underskudd (1.000 kr)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Selvkostfond 01.01	0	0	5	4	3	2	1
+/- Bruk av/avsetning til selvkostfond	0	5	-1	-1	-1	-1	-1
+/- Kalkulert rentekostnad/-inntekt selvkostfond	0	0	0	0	0	0	0
Selvkostfond 31.12	0	5	4	3	2	1	0

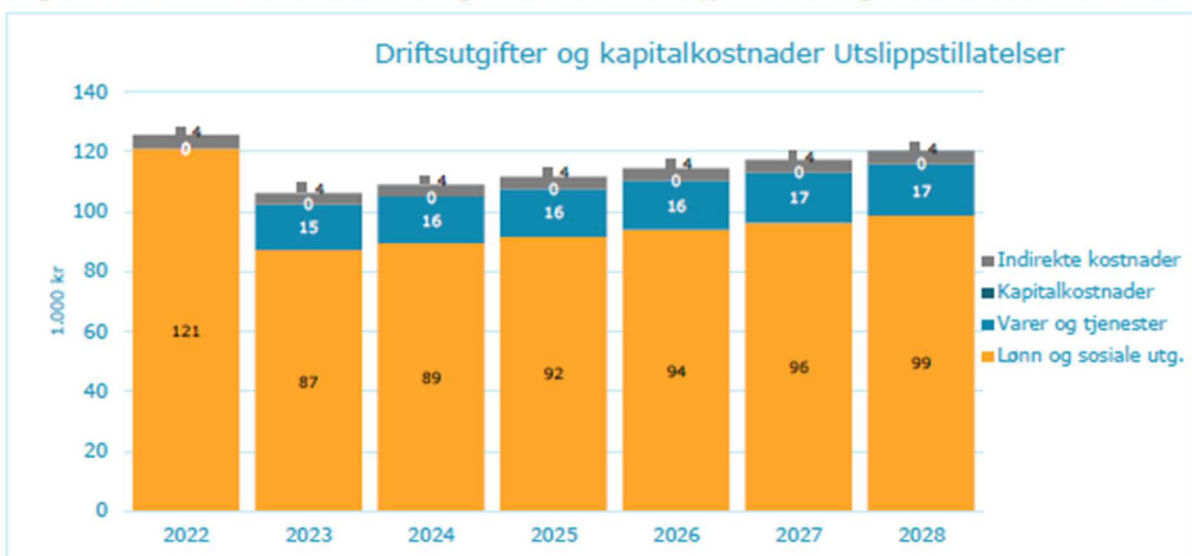
Utslippstillatelser - 2022 til 2028**Gebyrsetter - Utslippstillatelser 2022 til 2028**

Gebyrinntektene for kommunens myndighetsoppgaver svinger normalt en del, fordi de avhenger av hvor mange og hvilke typer saker kommunen får til behandling hvert år. Dekningsgraden viser hvor mye gebyrene dekker av kommunens kostnader på tjenesteområdet. For årene etter 2023 viser tabellen hvilke inntekter kommunen må ha for å oppnå vedtatt kostnadsdekning.

Driftsinntekter, Utslippstillatelser (ekskl. mva.)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Driftsinntekter	0	50 000	151 729	163 478	165 273	167 143	135 171
Endring fra året før			203,6 %	7,7 %	1,1 %	1,1 %	-19,1 %

Driftsutgifter og kapitalkostnader Utslippstillatelser

Diagrammet nedenfor viser den forventede utviklingen av kostnadene for utslippstillatelser i Hægebostad kommune frem mot 2028.

Fra 2023 til 2024 forventes de totale kostnadene å øke med 2,5 %, hvorav lønnsutgiftene øker mest med omtrent 2 000 kroner.

Selvkostoppstilling Utslippstillatelser

Selvkostregnskap (t.000 kr)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
10*** Lønn	121	87	89	92	94	96	99
11*** Varer og tjenester	0	2	2	2	2	2	2
12*** Varer og tjenester	0	3	3	3	3	3	4
13*** Tjenester som erstatter kommunal egenpro	0	10	10	10	11	11	11
Direkte driftsutgifter	121	102	105	108	110	113	116
Indirekte kostnader (drift og kapital)	4	4	4	4	4	4	4
Gebyrgrunnlag	126	106	109	112	114	117	120
Gebyrinntekter	0	50	152	163	165	167	135
Selvkostresultat	-126	-56	43	52	51	50	15
Selvkost dekningsgrad / %	0,0 %	47,1 %	130,3 %	146,4 %	144,4 %	142,6 %	112,4 %
Selvkostfond/ fremførbart underskudd (t.000 kr)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Selvkostfond 01.01	0	-128	-131	-156	-110	-63	-15
+/- Bruk av/avsetning til selvkostfond	-126	-56	43	52	51	50	15
+/- Kalkulert rentekostnad/-inntekt selvkostfond	-2	-7	-8	-6	-4	-2	-0
Selvkostfond 31.12	-128	-191	-156	-110	-63	-15	-0